

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Rater Ambrosii etc. Ista lras inueni in epistolis Hiero. Cōstrue sic: Frater qdam noie Ambrosii: pferēs mihi munuscula tua a te missa detulit: r. i. simul. suauissimas lras: q pferēbāt. i. p̄tendebāt. si dē. i. certitudinē vl veritatē. fidei. i. fidelitatis. p̄

goras p̄fectissimū op^o sapiētie a iuētute peritus r oīs bone statis p̄cipiēde cupiditate ingressus: nihil enī q ad vltimū sui puentū est finē: nō r mature r celeriter incepit. **E**gyptūz p̄tēt: vbi lris gentis ill^o assuefact^o p̄teriti cui sacerdotū cōmentarios scrutat^o ē: innumerabiliū seculoz obseruatōes cōgnouit rē. **P**er p̄dicta p̄tē q falsi libzi habent **D**ēphiticus. r **S**ic **P**lato egyptū r archytā tarētīnū. supple adiit vel pagrauit. **P**lato p̄b̄s quidaz fuit: cui^o iter in egyptū tangit **V**aleri^o max^o rīm^o libro. viij. dicēs: **P**lato patriam **A**thenas p̄ceptorē **S**ocratē sortitus r locū r hoīez doctrine fertillissimū: inge nū qz diuina instruet^o abūdantia: cum oīm mortalū iā sapiētissimū haberec^o: eo qdē vsqz vt si ipse iupiter celo descēdisset: nec elegantiore r beatiore faciū dia vsurus videret. **E**gyptū pagrauit: dū a sacerdotib^o ei^o gentis geometrie multiplices numeros celestū obserua tione rationū p̄cepit rē. **E**t sequit^o vbi: **Q**uo minus miroz in italiā transgre ssum: vt ab **A**rchyta tarentino **P**ythagoze p̄cepta r instituta accipit. **A**ug^o. viij. li. de ciui. dei. ca. iij. multū cōmen dat illū. r dicit inter alia. **I**n egypto dī dicit: q̄cunqz illic magna habebant at qz docebant. **E**gypt^o d̄r ab egypto qd ē appropinquo r pothamos qd ē flūi^o p̄tē **A**llū flūiū egypti. **S**ic **E**gypt^o rymol. xliij. **E**gypt^o q p̄tē aerea dice batur: ab egypto fratre **D**anai postea tibi regnante nomen accepit. **D**e archyta dicit **V**alerius max^o in. iij. libro. **T**arentinus **A**rchytas dū se **P**ythagoze p̄ceptis metaponti penit^o immer git: magno labore longoqz tpe solidūz opus doctrine cōplexus. postqz i patriā reuertitur et rura sua reuifere cepit: a nima dūerit negligentia villicū coztu pta r perditā: intūscqz male merituze sumpsisse inquit a te supplicū nisi tibi iratus essem: maluit enī impunitum dī mittere qz p̄pter irā iusto graui^o puni re. **T**arentin^o aut dicit: qz erat a taren to ciuitate: de q dicit **J**id. rymol. xv. **T**aras **H**epiani filius fuit a q tarentū ciuitas r cōdita et appellata est. **I**tem **D**ozati^o in libro sermonū: **P**ectinibus patulis iactet se molle tarentū. **P**ecti nes sunt quidā pisces q dicunt gallice platē. **E**t nota q pecten est instrumētū extendi r pectendi. **I**te pisces quidaz: r plectrum cithare: inferior pubes: r a strum agmen vel chozea verius: **L**erit nat pectit pecten modulamina condit. **A**gmen cū rastro sic puben pectine li gno. s **E**adēqz oram italiē rē. peragrauit. **P**eragrate mul ta significat. dicit enī circūire: pambulare: inquirēdo puaga ri: perrare: puadere rē. **A**nde cōstrue sic: **P**eragrauit. i. per ambulauit. eam oram. i. eam regionē. versus: **A**spires horaz tempus tibi significabit. **S**i nō aspires limbū dabit r regio nē. **D**icit glosa: **E**am oram italiē: italicā regionē q quondam magna grecia dicebat. de hoc dicit **A**ug^o. viij. li. de ciui. dei. **E**t inde in eas italiē ptes veniēs vbi **P**ythagoreoz fama ce lebraf: qd qd italice p̄bie tūc florebat: auditis eminētiozibus in ea doctoib^o facillime cōprehendit. **Q**uare aut dicebatur magna grecia p̄tē p **I**sidoz qui dicit in. xliij. **E**rymol. **I**talia enim a grecis p̄p̄lis occupata magna grecia nuncupata est. **D**einde a regis noie **S**aturnia mox r **L**atium dicta ē: eo q idem **S**aturn^o a **J**oue sedibus suis pulsus tibi latuerit. **P**o stremo ab italo siculoz rege tibi regnante italia appellata est. **E**t q athenis magister rē. **C**ōstrue sic: dico q pagrauit lo ca p̄dicta: vt q erat magister r potēs **A**thenis. i. apud **A**the nas. **C**iuitas est in grecia q̄si litozalis ab atba qd est litus: qz in litore posita. **V**el dicunt **A**thene q̄si imoztales: qz ibi olim vlguit sapiētia que immoztalis est. r sic dicunt ab atba natos qd est immoztale. **A**ug^o. in. xviij. de ciui. dei. ix. ca. di

Incipit epla sancti Hierony mi ad Paulinū p̄sbyter: de oib^o diuine historie libris: Ca. I

bate p̄ opex exhibitionē. a p̄ncipio a micitiāz inter nos tractay. r p̄fere bāt fidē. i. certitudinē siue veracitatē veteri amicitie. q. d. bñ apparebat in lris tuis q̄ fuisi tu mihi fidelis ex q nos mutuo dilexim^o: r q vere dilexi sti me. **I**n modernis biblijs scribitur sic: **Q**ue in p̄ncipio amicitia fide iā pbate fidei: constructio nō mutat **E**t sequit^o: **E**t veteris amicitie noua p̄fere bāt. i. p̄tendebāt noua amicitie ve teris. i. q̄ veteri amicitia renouata erat **Q**uā ad feruorē dilectiois. **S**z melior esset lra. **V**eteri in datiuoz: **R**onā in accusatiuo. **E**t tūc cōstrue sic: **Q**ue a p̄ncipio. i. exordio lraz p̄ferebāt. i. p̄ponebāt siue p̄locabāt fidē amicitia modernā fidel. i. veracitati iā pbate p̄ multos annos. **E**t p̄ id est. **H**ouaz amicitia veteri p̄ferebāt. i. p̄ponebāt q. d. in lris tuis p̄tendebāt: q̄ veracit us r fidel^o me mō diligis q̄ vnqz fer ceri. **b** **V**era enī illa necessitudo ē. i. vera amicitia q̄ d̄r necessitudo a neccē do qz necit aios: als amicos i dilecti one. **c** **E**t chisti glutino copulata. **C**hartas d̄r glutinū xp̄i: que ita vnit hoīes sic glutinū asseres. **d** **Q**uaz nō vitiosus rei familiar^o. i. p̄p̄ia vilit tas. **e** **N**on subdola. i. ficta. **f** **A**dulatio. supple cōciliat. **h** **C**ociliat i. p̄iugāt. **C**ociliare enī d̄r amicu r cō cordē facere p̄iugere: r sociare: r sicut ait **D**ugui. maiorib^o mīozes cōciliant r nō cōuerso. **i** **R**egim^o i veterib^o historijs. i. in libris antiqz historiay. **D**istoria ē narratio rei geste p̄ quā ea q̄ i p̄terito facta sūt dinoscunt. **D**icit aut ab historijs grece qd est videre vl agnoscere. **A**pod veteres ei nemo cō scribebat historiā nisi is q̄ interfuisset et ea q̄ scribēda essent vidisset. ita dicit **J**id. rymol. j. **A**ide in opusculo de si gnificatiōib^o vocabuloz bibliē: r iue ntes alta multa de historia q̄ cā breui tatis hic p̄mittito. **k** **L**ustrasse p̄ uincias. i. circūisse regiōes mltas. **L**ustrare multa significat: que habent p̄ bos verius: **L**ustro circūdo designat lustro sereno: **P**urgo: circūdo: lumi no siue pio. **E**t inde d̄r **L**ustrū. i. pur gatio vel circūit^o: vel luminatio vel antrū: vel p̄stibuluz: vel spaciū q̄ncqz annoz. **D**ec oia mel^o inuenies in p̄dicto opuscu lo. **l** **H**onos. i. ignotos. **m** **A**dijisse p̄p̄os. resume supple legim^o. **n** **C**oraz qz viderent. i. vt p̄ntialiter viderēt eos qz famā p̄scripta nouerāt. **C**orā. i. p̄ntialit. aduerbiuz ē. **o** **S**ic **P**ythagoras mēphiticos vates. i. adiit vel pagrauit. **N**ota q **P**ythagoras philosophus fuit de **S**amos insula oriundus. **S**ū **J**id. rymol. xliij. **S**amos insula est in mari **E**geo vbi na ta est **J**uno: ex q̄ fuit **S**ybilla **S**amia: r **P**ythagoras **S**ami^o a q̄ p̄bie nomē inuentuz est. **I**te **A**ug^o. de ciui. dei. li. viij. ca. ij. **D**uo phoz genera tradunt. **U**nū italicū ex ea pte italiē q̄ qn dam magna grecia nūcupata est. **A**lteruz ionicū in eis terris vbi r nūc grecia noiaf. **I**talicu gen^o auctore habuit **P**ythagozā **S**amiū rē. r sequit^o. **I**ste iterrogat^o qd p̄fiteret: p̄b̄m se esse respōdit. **I**studiosum vel amatore sapiētie: qm̄ sapiētē p̄ fiteri arrogantiū videbat r cetera hic adq̄r: p̄ **V**ates. i. p̄bos. **V**ates dicunt p̄bi a vas vasis r theos qd ē d̄r q̄st vas dei. videt enī q̄ deū p̄tincat. p̄pter pfunditatē sciētie quā do cēt. **q** **D**ēphiticus. i. egyptius a mēphi ciuitate egypti quā edificauit **E**paphus filius **J**ouis sicut dicit **J**id. rymol. xv. **I**stā historiā tangit **V**aleri^o max^o rīm^o libro. viij. dicēs: **P**ythagozas

Rater ambrosius tua mihi munuscula p̄ferēs: de tulit simul r suauissimas lras: q̄ a principio amicitia fide p̄ba te iam fidel et veteris amicitie noua p̄ferebāt. **V**era enī illa ne cessitudo est r chisti glutino co pulata: quā nō vtilitas rei fami liaris: nō p̄ntia tñi corpoz: non subdola et palpās adulatio: sed dei timor diuinay scripturaruz studia cōciliant. **R**egimus in ve teribus historijs quosdā lustras se prouincias: nouos adijisse po pulos: maria trāsijisse: vt eos qz ex libris nouerāt: corā quoqz vi derēt. **S**ic **P**ythagoras mēphi ticos vates: sic **P**lato egyptū r archytā tarentinū: eadēqz oram italie: q̄ quondaz magna grecia dicebat: laboriosissime peragra uit: vt q̄ athenis magister erat

gno. s **E**adēqz oram italiē rē. peragrauit. **P**eragrate mul ta significat. dicit enī circūire: pambulare: inquirēdo puaga ri: perrare: puadere rē. **A**nde cōstrue sic: **P**eragrauit. i. per ambulauit. eam oram. i. eam regionē. versus: **A**spires horaz tempus tibi significabit. **S**i nō aspires limbū dabit r regio nē. **D**icit glosa: **E**am oram italiē: italicā regionē q̄ quondam magna grecia dicebat. de hoc dicit **A**ug^o. viij. li. de ciui. dei. **E**t inde in eas italiē ptes veniēs vbi **P**ythagoreoz fama ce lebraf: qd qd italice p̄bie tūc florebat: auditis eminētiozibus in ea doctoib^o facillime cōprehendit. **Q**uare aut dicebatur magna grecia p̄tē p **I**sidoz qui dicit in. xliij. **E**rymol. **I**talia enim a grecis p̄p̄lis occupata magna grecia nuncupata est. **D**einde a regis noie **S**aturnia mox r **L**atium dicta ē: eo q idem **S**aturn^o a **J**oue sedibus suis pulsus tibi latuerit. **P**o stremo ab italo siculoz rege tibi regnante italia appellata est. **E**t q athenis magister rē. **C**ōstrue sic: dico q pagrauit lo ca p̄dicta: vt q erat magister r potēs **A**thenis. i. apud **A**the nas. **C**iuitas est in grecia q̄si litozalis ab atba qd est litus: qz in litore posita. **V**el dicunt **A**thene q̄si imoztales: qz ibi olim vlguit sapiētia que immoztalis est. r sic dicunt ab atba natos qd est immoztale. **A**ug^o. in. xviij. de ciui. dei. ix. ca. di

Expositio Epistole sancti Hieronymi

cit q̄ Athene dicunt a Minerva q̄ grece Athena dicitur. Et subdit multa verba: causam assignas q̄re a noie eius denota ta est ciuitas. dicit enī q̄ cuz repente ibi apparuisset oliue arbor: et alio loco aqua erupisset: Cecrops rex territus cōsulu it Apollinē Delphicū quid esset faciendum ille rēdit q̄ olea Minervā significaret: vnda Reptunū nū r̄ qd̄ esset in potestate ciuū ex cui⁹ noie duoz̄ deoz̄ q̄ signa illa essent: ciuitas vocaret. Iste Cecrops oracu lo accepto omēs ciues vtriusq̄ sexus puocauit. mos em̄ erat tūc i illis loc̄ vt femine publicis p̄sultatiōib⁹ inter essent. Cōsulta igit̄ multitudinē: ma res p̄ Reptuno: femine pro minerua tulerē sentētiās: r̄ quia vna inuenta ē plus femīay Minerva vicit. a Cuiusq̄ doctrīas achademie gymnasia p̄sonabāt: q̄ magna fama erat de doctrina ipsi⁹. Achademia fuit villa platonis: vbi idē Plato docebat. Et sic quidā dicit̄ interpretat̄ luctus: p̄ bellū qd̄ ibi gestū est inter Apollinē r̄ Reptunū. Plato enī cuz diueset vt posset vacare p̄bie elegit Achademiā villam. p̄cul ab vrbē: nō solū de fertā sed r̄ pestilentē: vt curar̄ assiduitate morboꝝ libidinīs impetus frangerent: discipulis nullā sentirent voluptatē nisi illay rerū quas discerēt. Gymnasiū autē dicit̄ generalis exercitioꝝ locus: apud Athenas loc⁹ erat vbi discēbat̄ philosophia: r̄ sapientie exercebat̄ studiū. r̄ sic accipitur dic. Nam gymnasiū grece vocat̄ qd̄ latine exercitiū dicitur. h̄ est meditatio. Gymnasia Achademie dicebant̄ studia vel exercitia studioꝝ vel loca studij. Et dic̄ Jsi. in. xvij. Etymol. Gymnasiū dicitur vbi exercent̄ athlete et cursorum velocitas comprobab̄. Sic accidit vt oīm prope artium exercitia gymnasia dicerent̄. Et dicitur a gymnos. i. nudus: q̄ iuuenes nudī exercentur in campo vbi sola verēda operiuntur. Item a gymnos dicitur hec gymnasia. dis. scilicet pugna vel lucta et quia magna lucta est in studio: recte gymnasiū dicitur. vnde Eccl. ij. dicitur: Colluctata est anima mea in illa. i. sapientia acquirēda. cetera plana sunt. b Veniq̄ cuz litteras rē.

et potēs: cuiusq̄ doctrinas achademie gymnasia p̄sonabant: fueret peregrinus atq̄ discipulus: malens: aliena verecūde discere q̄ sua impudenter ingerere. Deniq̄ cuz litteras quasi toto orbe fugientes p̄sequitur: captus a piratis r̄ venūdatus: etiam tyranno crudelissimo paruit: captiuus vincitus et seruus: tamen quia philosophus: maiore mente se fuit. Ad Titum liuū lacteo eloquētie fonte manantem: de vltimis hispaniē galliarūq̄ finibus quodam venisse nobiles legimus: et quos ad contemplationē sui romana nō traxerat: vnius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnib⁹ seculis: celebrandūq̄ miraculum: vt vrbem tantay ingressi: aliud extra vrbē quererent. Apollonius: siue ille magus vt vulgus loquitur: siue philosophus vt pythagorici tradunt: intrauit perfas pertransiuit caucasus: albanos: scythas massagethas: opulentissima indigē regna penetrauit: et ad extremum latissimo phison amne transmissio peruenit ad bragmanas:

Maioze mente fuit. Ista litterā inueni in eplis Hieronymi: cū quidā libri habeat̄: maior emēte se fuit: quia. i. p̄bis erat: emproꝝ nō. Constructio p̄tz. Sed nota q̄ dicit̄ lras q̄si fugiētes. q̄ nullus potest ad p̄fectionē scientie puenire: cuz semp̄ occurrit ei qd̄ possit addiscere. vñ Eccl. vñ. Dixi sapiens edificat̄: et illa longi⁹ recessit a me multo magis q̄ erat. Capt⁹ a piratis. Pirata d̄z latro marinus. vñ Lucanus: Omne fretū metuēs pelagi pirata reliquit. Et cōponit a pyr qd̄ ē ignis et rat⁹: q̄ semp̄ portat ignē in rate. d Etā tyrāno crudelissimo paruit. i. obediuit: q̄ ad mandatū Dionysij tyranni exulauit. vñ ait: Valerius maxim⁹ li. iij. loquēs de Platone: Patria pulsus a Dionysio tyranno Megarā petierat: vbi cum ad Theodorū p̄ncipē ei⁹ vrbis domi cōuenire vellet neq̄ admittēret: multū diuq̄ aī fores retentus. comiti suo ait: Patienter hoc ferendū est forsitan enī r̄ nos cū in gradu dignitatis nostre essem⁹: aliqd̄ tale fecim⁹: qua trāquillitate cōsiliij: ipse sibi p̄ditionē exilij placidiorē reddidit. vñ bñ dicit̄ h̄ de ipso. e Th̄ q̄ p̄bis. i. sapiens r̄ discretus erat. f Maioze mente fuit. i. maiorē mētis p̄stantiā habuit r̄ aduersa equanim⁹ tolerauit. Et de isto tyranno habet̄ i. vñ Valerij maximi: Dionysius cuz hereditatis noie a patre syracusanoꝝ: vel sicilianoꝝ: ac pene toti⁹ Siciliē tyrānidē accepisset maximay opum dñs exercitiū dux r̄ rector: classium equitātū potēs: p̄pter inopiā lras puerulos Corinthi docuit. g Ad Titū liuū la. eloquētie rē. Titus liu⁹ scripsit historiā romanoꝝ ab vrbē cōdita. Cui⁹ mentionē facit P̄telian⁹: qui d̄: manās. i. diffuens fonte lacteo eloquētie: quia dulce

dulcē r̄ placidā hēbat doctrinā rē. h Habuit illa etas inauditū rē. eē vrbē. h ponit̄ eē. p̄pter. Et ē sensus: Virū ē r̄ inauditū q̄ aliq̄ tā nobilē ciuitatez ingressi: aliud videre q̄rerēt q̄ pulchritudinē ciuitatis rē. i Apollonius: siue ille magus. In Plinio d̄ naturalī historia: duo legunt̄ Apollonij: q̄ vñ d̄ dicebat̄ Apollonius p̄gamus: a p̄gamio. i. Troia sic dicit̄: quē numerat̄ int̄ auctores q̄s imitat̄ i tractādo d̄ naturis aialū r̄ d̄ natur⁹ arboꝝ. Alii d̄o appellabāt Apollonius Carētin⁹: a carēto ciuitate. Et fuit vñ d̄ illis q̄s imitat̄ Plinius i tractādo de natur⁹ herbarū. Ite Hiero. i libro illustrū viroz̄ ponit̄ duos Apollontos: q̄ vñ fuit senator: romam⁹ q̄ a suo p̄ditus q̄ eēt christian⁹ et p̄ xpo capite trūcar⁹ ē. hic fuit vir d̄ secretissim⁹ q̄ scripsit aduersus Mōtanū: P̄iscā: r̄ Maximillā insigne r̄ longū volumē: i q̄ asserit Mōtanū r̄ isanos vates eius perisse suspēdio: r̄ forte de isto itelligit̄ h̄. k Mag⁹. a magnitudine scie d̄z p̄bis. h̄ qui vulgus dicebat̄ magū. i. scie magnū Pythagorē vt Pythagorici dicebat̄ p̄m. vñ dicit Chyso. sup̄ illud Matth. ij. Magi ab orientē venerūt rē. Magi nō malefici: sapiētes itelligunt̄. l Pythagorici. i. pythagore discipuli: vt legētes doctrinā Pythagore d̄ q̄b⁹ d̄z Valer⁹ max⁹ li. vij. q̄ Pythagore tanta veneratio ab auditorib⁹ tributa est: vt q̄ ab eo acceptat̄: i disputationē deducere neq̄bas existimaret̄: q̄n̄ diū interpellati ad reddēdū cāz: b̄ solū r̄hēbat̄ ipm̄ dixisse. m Persi. ppli sūt a Perico rege vocati: q̄ e Grecia Asiam trāsitēs ibi barbaras gētes q̄i diuturnoꝝ bello p̄domuit: nouissime victoz̄ nomē sb̄lecte gēti dedit. Ita dicit̄ Jsi. Etymol.

n Caucasus. mons ē indie sic dicit̄ a cādore: q̄z niuib⁹ densissimis ē cādaturus. nā caucasus lingua orientali d̄z candidū. Istud sumit̄ d̄ Jsi. Etymol. xiiij. o Albani. ppli sūt i p̄tib⁹ asiatice ce/thie. Et dicunt̄ sic ab assiduis niuib⁹: vel q̄z cū albo crine nascunt̄. hoz̄ glauca est oculis. i. picta inest pupilla: adeo vt nocte plus q̄ die cernat̄. Ita dicit̄ Jsi do. Etymol. ix. p Scythe. ppli sūt de q̄b⁹ dicit̄ Jsi. Etymol. ix. Limes ē plus q̄ scythas ab armenijs diuidit Scythacognomiat̄: a q̄ limite scythe ab aliq̄b⁹ phibent̄ vocati: gens antiq̄ssima sp̄ habita. Ite i eodē. q Masagethe. d̄ scytharū origie sūt: r̄ dicti massagethe q̄si graues. i. fortes gethe. nā sic Liu⁹ argentū q̄ue dicit̄. i. massas. hi sūt q̄ inter scythas r̄ albanos septētrionalib⁹ in gis inhabitāt. De q̄b⁹ Lucan⁹ li. ij. Decurrāt medica sulsis agmīa massagethem: scythicus nō alliget Hister. r India. ab Indo flumie q̄ ex occidentali claudis: h̄ a meridiano mari p̄recta vsq̄ ad ortū solis: et a septētrione vsq̄ ad montē Caucasū p̄uet̄ rē. Ita dicit̄ Jsi. Etymol. xiiij. Opulentissima. i. opib⁹ plenissima vel ditissima. Rā opes dititie: lētos plen⁹ d̄z: Et inde opulēt⁹. a. um. qd̄ cōpaf̄ opulentioꝝ optulētissim⁹. s Phison amne transmissio. i. p̄transito. De isto flumie h̄f̄ Scē. ij. de q̄ dicit̄ Jsi. in. xiiij. Etymol. Ganges fluit⁹ quē Phison sacra scriptura cōmemorat: exiēs d̄ paradiso p̄git ad Indie regiōes. Dicit̄ autē phison. i. carera: q̄ ex decē fluminib⁹ magnis sibi adiūct̄: i. p̄lect̄ r̄ efficiē vñ. Ganges at̄ vocat⁹ a Gāgaro rege Indie. t Peruenit ad bragmanas. ppli sūt Indie a bragmano rege vt quidā dicit̄ sic vocati. Mores aut̄ illoꝝ sūt hi. Gens bragmanay pura r̄ simplici vita viuūt: nullis rerū capis illecebris: nihil appetit amplī q̄ nature ratio flagitat. sola viuūt alimonia quā tellus siue cultura producit. Hinc est q̄ nulla morboꝝ genera nullus apud illos vsus medicine: q̄z parsimonia ē illis medicina: h̄ longa sanitas vsq̄ ad mortē: quā meta senectut⁹ potauerit. vñ nemo parēs sily comitat̄ exequias: nullus altero supior: nullus ditor: nulla iudicia: q̄z nulla corrigēda. Sz illi genti lex ē: oīra ius nature: nulli intēdūt corpali opti: q̄z nō terrā colūt nec vō

nantur

Expositio Epistole sancti Hieronymi

nantur: nec aucupant: nec piscant: nec lauāt sua corpora: qz im-
mūdis tactibz nō sordescūt. sicut riuo sedāt: edificia nō con-
struūt: s; in fossis telluris: aut spelūcis: aut cōcauis montium
latebris habitāt. Idē locus dū viuūt māsioni pficit: dū mori-
untur sepulture: nō habēt amictū p̄ciosuz: nec colore fucaturz:
s; papyri tegmine mēbra velant: nec
in augenda pulchritudine plus affe-
ctāt ipi v̄l eoz mlieres q̄ nati sūt: itel
ligētes q̄ nullus possit opus nature
corrigerē: vū ornamētōz cultū magl
deputant oneri q̄ honori. Non sunt
apud eos fornicatio incest⁹ adulteriū
nec aliq; cōcubit⁹: nisi gignēde plis
amore. Arma nō sumūt: bella non ge-
rūt: s; pacē moribz nō viribz p̄firmāt:
nō sunt apud eos ludicia spectacula:
nec eq̄na certamina: nō ludi circēses:
nec theatrales: s; solū mūdi ornatum
hūt delectabile vel detestabile specta-
culū nec exercent mercandi vsuz: nec
pegrinari cupiūt: vt spēs peregrinas
cōtemplent. Simplex apud eos clo-
quētia: nō falerata rheroz facūdia: s;
cōis r oibz solū p̄cipiens nō mentiri.

Caria r discordantia p̄boz dogmata nō sequuntur: s; eozum
p̄bia ē: q̄ inuare nō nisi iuste nouit nec nocere iuste. Tēpla nō
omāt: nec altaria: nec in honore dñi pecudes mactāt cōfitec-
tes r dicētes q̄ deus verbo p̄pitat orantibz: qd solū ei cum
hoie est: suaq; nimis silitudine delectat. Nā verbū vt aiunt:
de⁹ est: hic mūdū creauit hic regit atq; alit oīa: s; ipi fatent se
venerari: s; ipm diligere: ex s; ipm trahere: Siquē aiūt: deus
ipse spūs atq; mens ē: atq; id nō diuinitis terrenis r rerū largi-
tate munifica: s; religiois operibz r grāru actione placat. Dec
de moribz Bragmanaz ex epla Dindymi ad Alexandrū ex-
pta sūt. Sic ait Hiero. i. li. illustriū viroz. Dindym⁹ Alexan-
drin⁹ captis a parua etate oculis: ob id qz elemētōz ignar⁹:
tantū miraculū sui omibz p̄buit: vt dialecticā qz r geometriā
q̄ maxie visu indiget vsq; ad p̄fectū didicerit. Itē plura nobi-
lia r scripta. Itē iuenit h Dindym⁹ in singlari p̄ quodā mōre
altrissimo: r pluraliter dindyma dindymoz. Itē greci scribūt
de eis q̄ longētū sūt. viuūt enī centū q̄ngq̄nta annos p̄pter
mundiciā r cōplexionē bonā aeris apud q̄s nō est aial: nec q̄
drupes: nō ferrū: nō ignis: nō vinū. hī vt venerant familiariter
deū r idēficiter orāt. Mulieres x̄o eoz scorsū manēt iterfluē-
te Syon greco fluuio vbi decedit i oceanū. viri aut trāstretāt
ad vxoies suas mēse Julio r Augusto. Cōmanēt aut cū vro-
ribz suis p̄ q̄dragūta dies r iter remcāt. Cū āt vroz genuerit
duos pueros: nō ampl⁹ accedit ad eā vir ei⁹: nec illa alio vi-
ro appoimāt. p̄p eoz multā religiois atq; castitatis. Si x̄o cōtingat
sterile inter ipsas esse: vsq; ad q̄ngs annos trāsīt ad eā vir ei⁹
r cognoscēs q̄ vsq; ad q̄nquēntū nō parit nō ampl⁹ accedit
ad eam p̄pter h nec multitudinem hoim hz regio eoz. Et no-
ta fm q̄dā q̄ h bragmanis: dz rex eoz r pluralit̄ h bragma-
nes. nū. mibz. acusatū h bragmanes vel nas. p̄ populo. r ita
bragmanas est acusatū grecus. Et fm illos p̄ducit hec syl-
laba ma. s; fm Hiero. declinat h r hec bragmana. hui⁹ brag-
mane: sic scythā. Serba. Et fm h credo q̄ corripit vbiq; hāc
syllabā ma. sic salmana cumana r amana. Exemplum Hiero.
inuēntes in epla ad Athletā de institutiōe filie sue: vltra me-
diū: vbi dicit Hiero. q̄ iudatca supstitio ex pte facit i reit̄iōe
q̄rundā aīaliū r ecaz qd Indoz Bragmane et Egyptiozum
gymnosophiste in polēta r oīca et pomoz solo obseruāt cibo
eur virgo christi nō facit i toto. Polēta dz gen⁹ leguminis p̄
ut pomū hic. Oīca pulmentū de hordco. a Et hiarchaz. il-
lum p̄hm. b Sedentem in thzo. auro. qz forte habebat ca-
thedrā deauratā: vel qz sapia ibi docebat q̄ auro in sacra scri-
ptura cōparat. c Et de tātali fonte potantē inter pau. di. l.
de seculari sapia q̄ dz fons Tātali a Lantalo p̄bo fm q̄dam:
fm alios Lantalus filius Jouis: ob culpā suā apud inferos
sustinet talē penā q̄ semp sitit: r hz aquā vsq; ad labiū inferi-
us: r q̄ vult bibere semp aqua refugit. Itē pulcherrima po-
ma i arbore pendētia descēdūt ei vsq; ad labiū sup̄: r q̄n ipē
vult ea apprehēdere s̄str refugit. An ait Quid⁹ in. iij. De-
thamor. vltra mediū: Tibi Lantale mille dephēdunt aquez
quēq; iminet effugit arbor. Fons Tantalū dz mūdāna sapia:
quā semp sitit: que semp refugit: qz nūq; eos ad ple-
nū reficit: qz sic dicit Eccl. j. Nō saturat oculus visu. nec au-
ris implet auditu. Itē de Harcisso dz in. iij. Methamor. Duz
sitim

stim sedare cupit: sitis altera crescit rē. Additio Philo-
stratus libro. iij. de vita Apollonei thyanē. Apud indos sa-
pientes sunt Brachmane nūcupati: q̄rū princeps hiarchas
noīabaf. eo tpe q̄ Apolloni⁹ thyanē discēdi visēdiaz stu-
dio ad illos se p̄tulerat. Quē accēdētē: ceteri q̄ erant duo/
deuginti: apprehensa manu salutaue-
rūt. hiarchas autē noīant salutaui:
Qui in excelso sedebat throno: quem
ex aere fabre factū: auree statue com-
pluscule exornabāt. Infra hiarchā se
debāt oēs i sellis humilioibz. Mor
post philosophicā f̄mociationē ostē-
dit hiarchas Apollonio statuā: tanta
li s̄scriptiōe notatā: q̄ttuo cubitozū
longitudinis: q̄ simillis p̄p̄nanti p̄hi
alam porrigebāt: in quā humor distil-
lat incorruptibilis potiois: p̄hialam
mensura nunq; excedētis. Ex hoc tā-
tali poculo bibere solebāt iudici p̄hi-
losophi anteq; somno indulgerēt. Et
ita hiarchas potandi p̄ncipiū fecit ex
p̄hiala bibens: q̄ largiter cūctos saci-
auit: iugē humorē fundens: nō secus
acsi ex fonte scaturiret: Bibit vna cū

philosophis Apolloni⁹. Buto d Indep Elamitas rē.
Elamite q̄ perse dicunt ab Elā p̄mogenito Sem. Hiero. xlij.
dicit glo. Elam est regio perfidias vel rex perfar. vū elamite.
e Babylonij. a Babylonia. f Chaldei. ppli sunt de q̄bus
dicit Jsi. Etymol. ix. Chaldei qui nunc chaldei vocant: a Ca-
serb filio Nachor fratris Abrae cognomiati sunt. g Me-
dus. rex fuit arbenicisū q̄ post mortē Jafonis orientis pla-
gam p̄domuit ibiq; mediā vrbē cōdidit: gentēq; medozum
suo noīe appellauit. S; inuentem⁹ in genēsi: q̄ Madat au-
ctor gētis medoz fuit. h Assyri. ab assur filio Sem voca-
ti: gens potētissima que ab Euphrate vsq; ad Indoz fines:
omnē in medio tenuit regiones. i Parthi. a scythis origi-
nē trahūt. fuerūt enī eoz exules qd etiā eoz vocabulo mani-
festat. nā scythico f̄mone exules Parthi dicunt. k Syri.
fm Jsi. ab aram qui fuit q̄ntus a Sem dicti sūt: quoz metro-
polis fuit Damasc⁹. l Mel dicunt syri a sūrim: qui fuit nepos
Abrae ex cethura: q̄s aut veteres assyrios: nūc nos vocam⁹
syros: a pte totū appellātes. l Pbenix. Cathini frater d
Thebis egyptioz in Syriam p̄fectus apud Sidonē regna-
uit: eosq; p̄los ex suo noīe p̄henicef: eāq; puiciā Pbeniciā
nūcupauit. m Arabes. sūt sabei a Saba filio Chus sic di-
cti. Omēs supioz p̄ploz isto expositioes inuenies in. ix. li.
Jsi. Etymol. Jn. xiiij. at dic ipē Arabia idē est qd sacra. B eī
significare interpretat: eo q̄ regio thurifera sit odores creans
rē. n Palestini. sunt p̄hilistei: qz p̄ s̄ram sermo hebre⁹ nō
hz: sed p̄ eo p̄hi greco vtunt: inde p̄hilistei. p palestine di-
cunt a ciuitate vsq; sua. Jdē r Aleophili. i. alienigenē: ob h
qz semp fuerūt inimici israel. r longe ab eoz genere. l. societa-
te separati. Ita dicit Jsi. Etymol. ix o Alexandria aut di-
cit Plinius in litore Egypti maris a magno Alexandro cō-
ditā in aphyce pte ab ostio canopico duodecim passuum iu-
xta mare othim lacum. Interiacet aut inter egyptū r mare.
Ethiopia sicut dicit Jsi. Etymol. xiiij. dicit a colore p̄plozum
q̄s solis vicinitas torret: deniq; vim siderū. p̄dit hoim color.
est enī ibi iugis estus. nā q̄cqd ei⁹ ē: sub meridiano cardine
est. multa alia ponunt ibi. In fine dz q̄ due Ethiopie sunt:
vna p̄tra ortū solis: altera p̄tra occasum in mauritania.
p Gymnosophiste. nudi p̄ opacas Indie solitudines perhi-
benē philosophari adhibentes tm genitalibus tegmina: hī
r a generādo se abstinet. ita dicit Jsi. Etymol. vij. vbi agit d
philosophis r dicunt a gymnos qd ē nudus: r sophos qd ē
sapientia vel sapiēs: quasi nudi sapiētes vel philosophi.
q Et famosissimā solis mensam. Delphico Apollini conse-
cratā. r Aideret in sabulo. i. in litore sabuloso in quo erat
templū Delphici Apollinis. Itā mensaz dicit quidā esse d
qua legit in Valerio maximo. li. iij. q̄ a piscatoribz in Mile-
sia regione verriculū trabētibz: quidā iactū emerat: extra-
cta inde magni ponderis aurea mensa delphica: orta cōtro-
uersa ē illis pisciū se capturā vchdidisse affirmātibz: h fortu-
ne duct⁹ emisse dicēte: Qua r̄ditioe. p̄p nouitatē rei: r ma-
gnitudinē pecunie: ad vniuersū ciuitatis eius pplm declata:
placuit Apollinē Delphicū r̄suli cui nā mēsa aduicari de-
beret: De⁹ r̄dit: illi cē dandā q̄ sapia ceteros p̄staret: tunc
Dilefio Thaleti mensam dederunt: ille cessit eam Biantis
b 3 Blas

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Bias Pyttaco: is p̄tin' alij: deincepsq; p̄ oim septē sapien-
tū orbē ad vltimū ad Solonē puenit: qui r̄ titulū amplissi-
me pudētē r̄ p̄mū ad ip̄m Apollinē trāstulit. **D**ox septē sa-
pientū mentionē facit Aug'. xvij. de ciui. dei. ca. xliij. **S**z
qz tāti p̄bi nulla esset cōmēdatio: tantā viā fecisse vt videret

mensaz illā: iō alij: dicūt eū in **D**ilecti-
am iuisse: vt videret ibi p̄bos: q̄ trade-
bant **A**strologiā: r̄ nūeros sibi neces-
sarios: r̄ figurā in fabuloso litore p̄-
trahentes. vñ r̄ loc' in q̄ docebat r̄ p̄-
trahēbat dicebat mensa **S**olis: qui ē
de' sapiētē: qz ibi sapiētā docētib'
apponebat. famosissima autē erat: qz
utilitas doctrine illi' in multis p̄tib'
diuulgabat: r̄ forte opinio istoz q̄ sic
dicūt: fundat' super h' qd dicit Aug'.
vii. de ciui. dei. ca. ij. vbi sic dicit: **T**ha-
les milesius vt successores etiā propa-
garet: rex naturā scrutatus: suasq; di-
spatatiōes lris mandās emittit: ma-
xime qz admirabilis extitit: qz astrolo-
gie numeris cōprehēdit: defect' solis
r̄ lune etiā p̄dicere potuit r̄. **A**ddi-
tio. **I**pa mēsa **S**olis ē illa de q̄ **H**ero-
dorus li. iij. ita scribit: **C**ambyses con-
stituit tripharū mouere bellū: aduer-
sus **C**arthaginēses: aduersus **A**mmo-
nios: adūsus **E**thiopes macrobios:
i. longenos qui ap̄ricam ad australe
mare incolūt. **A**duersus autem **C**ar-
thaginēses nauticis copijs. **A**duer-
sus **A**mmontos peditatu. **A**duersus
autē **E**thiops p̄' exploratores mittē-
dos: p̄ specie' dona ferendi illoz regi-
spectat' illic mensaz solis: **R**undq; re-
uera esset: simulq; res **E**thiopicā ex-
ploratū: **S**olis autē mensa talis ē me-
morat'. **E**st autē in suburbanis pratū:
omniū q̄drupedū assa refertur carne:
quā p̄ noctē singulū ciuiū magistrat'
pperant ponere: ad eāq; vbi illuxit:
cuilibet epulatur' h' accedere: **H**ec ab
ipsa terra reddi assidue indigene ai-
unt: **E**t mensa q̄dē que solis vocat' ta-
lis esse fert'. **E**t paulo post: **E**xplora-
tores inspecto carcere: inspererunt et
mēsz q̄ solis dicit'. **H**āc **P**omponi'
mella. p̄p̄ finē tertij libri. **D**eliotrape-
zan nominat'. **D**elios enī sol. **T**rapeza
mensa dicitur sic scribēs. **E**st locus in et̄bi
opla: paratis semp epulis refert': et
qz vt liber vesci volentib' licet. **D**elio
trapezan appellat'. r̄ q̄ passim appo-
sita sunt: affirmāt nasci s̄binde diuini-
tus. **B**ito. a **I**nuenit ille vir r̄.
littera plana est. **B** **S**cripsit super h'
plenissime octo voluminibus philo-
stratus. ille p̄bs q̄ fecit octo libros de
sequētib' lras p̄ orbē terraz. **C**a. II

Quid loquar de seculi hominib'. i. de secularib' p̄bis
a seculo possessis. **D** **C**um ap̄lus **P**aulus vas ele-
ctiōis. i. a deo elect' vt portaret nomē suū corā genti-
bus vel potētib' r̄ regib'. **A**ct. ix. **C**as electiōis mibi ē iste
magister gentiū. **i**. **T**himo. ij. **I**n q̄ posu' sum ego p̄dicator r̄
ap̄lus r̄ magister gentiū: in fide r̄ veritate. **e** **H**ospitis. i.
christi. **f** **L**oq̄bat dicēs. ij. **C**oz. xiiij. **g** **A**n experimētū
queritis ei' qui i me loqu' x̄ps. i. vultis experiri vtruz x̄ps
possit in me loqui. **h** **L**ustratay. i. pagratas. **i** **A**scēdit
hierosolymā vt videret. **P**etrū ad **S**al. j. **U**bi dicit **S**lo. **N**ō
discere aliqd ab eo: sz videre eū. p̄pter affectū apostolar'. **E**t
vt **P**etr' sciret me fore sibi coapostolū. **D**amascus vbs est
Syrice: edita a **D**amascō dispēsatoris **A**brae filio sic dicit **I**si.
Etymol. xiiij. **A**rabia appellata. i. sacra. hoc enim significare
interpretat': eo qz sit regio thurifera odores creans: in cui' sal-
tib' r̄ myrrha r̄ cinnamomū puenit: ipa est r̄ **S**aba appella-
ta a filio **C**hus q̄ nūcupat' ē **S**aba. **I**ta dicit **I**si. xiiij. **E**tymol.
Hierosolyma exponit in opusculo vocabulor' **B**iblie.
k **E**t manserit apud eū dieb'. xv. **S**al. j. **I** **H**oc enī myste-
rio

hebdomadis et ogdoadis r̄. **H**ebdomas sumptum est a
greco: quod ipsi dicūt hebdomos. **E**t deriuat ab hepta qd est
septē q̄si heptomos: quia p̄ in b et t in d: fit hebdomos
Similit' ogdoas ab ogdo qd ē nomē grecū deriuat'. nā **B** no-
men octo sumpsim' a grecis. **U**el dicit hebdomas ab hepta. i. se-
prem. r̄ doas qd est dies. **E**t ogdoas
ab ogdo. i. octo r̄ doas dies. **P**er heb-
domadē significat' vet' testamentū:
cui seruit septenari': qz iudei celebrāt
septimū diē. i. sabbatū. **I**tem septimū
mēsem: septimū annū: r̄ in vltimo se-
prime decadis faciebāt iubilū. **O**g-
doas siue octonari' seruit nouo testa-
mēto: in q̄ celebrat' dies octaua resur-
rectiōis. **C**ōstrue sic: **F**utur' gentium
p̄dicator: instruēdus erat **S** mysterio
hebdomas vel hebdoadis. i. septe-
narij p̄ quē designat' vet' testamentū.
Et ogdoadis. i. octonarij: p̄ quē desi-
gnat' nouū: vt. i. intelligeret p̄ mansi-
onē septē r̄ octo diez apud **P**etrū se-
esse p̄stitutū doctozē noui ac ve. testa.
Alī enī p̄trariū eēt illud qd legit' ad
Sal. j. **V**eni videre **P**etrū. glo. nō di-
scere r̄. in **R**ursū r̄. exposuit. i. re-
tulit n̄ **C**urreret aut cucurrisset. i.
ne putaret inutilit' p̄dicasse. **S**al. ij.
o **H**abet nescio qd r̄. viua vox. **H**ec
est lra antiq'. **M**oderū hīc viue voc'
actus. r̄ in idē redit. **C**onstrue sic: **V**i-
ua vox vel act' viue vocis h'z nescio
qd latētis energie: q̄si diceret: nō pos-
suz exp̄mere q̄m̄ inter' operet'. r̄ **H** ē
qd sequit'. **E**t in aures discipuli de au-
ctoris ore transfusa fortius sonat. trās-
fusa. i. vox. **F**orti' sonat: qz fortius in-
primū vel sonat: r̄ tūc trāsmissa erit no-
minatiū pluralis. **E**nergia dicit' inte-
rior operatio vel labor interior: **E**t dicit'
ab en qd est in: r̄ erge quod ē opatio.
Uel deriuat' ab **H** verbo energo qd ē
int' operoz: p̄ interiori opatioe ponit'
bic. **S**equit' testimoniū **E**schini p̄ qd
p̄missa p̄bat. p̄ **A**n r̄ **E**schines cū
Rhodi exularet r̄. **E**schines r̄ **D**emo-
sthenes duo fuerūt oratores: r̄ **E**schin-
es impugnant' cām **T**heiphontis.
Demosthenes defendit r̄ **E**schino p̄re-
ualuit. **U**nde **E**schines q̄ erat athēni-
ensis **R**hodū in exiliū missus fuit. **E**t
hoc ē qd scribit' in. viij. li. **V**alerij ma-
ximi. **E**schines euz p̄pter iudicialm
ignominā relicto **A**thenis **R**hodū
petisset atq; ibi rogatu ciuitatis suaz
p̄' in **T**heiphontem: deinde **D**emo-
sthenis p̄ eodē orationē clarissima et
suauissima voce recitasset: admirantib'
cūctis vtriusq; culminis eloquentiā:
sz aliqñ magis **D**emosthenis: qd inq̄

ret in sabulo. **I**nuenit ille vir vbi
qz qd disceret: et semper p̄ficiens
b semp se melior fieret. **S**cripsit su-
per hoc plenissime octo volumi-
nibus philostratus. **C**a. II
Quid loquar de seculi ho-
minib': cum apostolus
Paulus vas electiōis r̄
magister gentiū: qui de cōsciētia
f tanti in se hospitis loq̄batur di-
s cens: **A**n experimētum queritis
ei' qui i me loquit' christ'. **P**ost
b damascum arabiamq; lustratā:
i ascēdit hierosolymam vt videret
k **P**etrum: et mansit apud euz die
l bus q̄ndecim (**H**oc enī mysterio
hebdoadis et ogdoadis futur'
gentiūz p̄dicator instruendus
erat) **R**ursūq; post annos q̄ttu
m ordecim: assumpto **B**arnaba et
tito: exposuit ap̄lis euāgeliū: ne
forte in vacuū curreret aut cucur-
n risset. **H**abet nescio quid latētis
o ep̄p̄yēiaσ energie viua vox: et
in aures discipuli de auctoris ore
trāsmissa forti' sonat. **U**ñ et **E**schin-
p nes cū rhodi exularet: et legeref
q illa **D**emosthenis oratio quā ad
uerfus eū habuerat: mirantibus
cūctis atq; laudantib': suspirās
ait: **Q**uid si ipsam audissetis be-
stiam: sua verba resonantem?

Nec hoc **C**a. III
dico: qz sit in me aliquid
tale: quod vel possis vel
velis discere: sed quo ardor tuus

si ip̄m audissetis. q. d. multo magis miraremini. **D**e isto **E**schin-
ne loquit' **S**ual. in. j. li. **A**lexā dreidos: **I**nterea senibus i pal-
ladis arce recepit' **E**schines loquit': cepta qz demosthena lit'.
Arguit r̄ pace oñdit nil tuti' eē. **S**z q̄re vocabat eū bestiā. au-
di qd dicit **V**aleri' maxim': **T**ant' oratoz r̄ mō tā infest' ad-
uerfar': sic inimici vim: ardoreq; dicēdi susperit: vt se septo-
rū eius parū idoneū lectozē esse p̄dicaret: exptus acerrimū vi-
gozē oculo:z: terribile vult' pondus accommodatū singlis ver-
bis: p̄ sono vocis efficacissimos corpis mot'. **q** **R**hodus.
nomē est ciuitat': quā **C**ecrops cōdidit: r̄ etiā insule. vñ **I**sid.
xiiij. **E**tymol. vbi agit de insulis: sic ait: **R**hodus cycladū pri-
ma ab oriente in q̄ rose capulū dicit' esse inuentū dū ciuitas cōde-
ref: ex q̄ r̄ vbs r̄ insula **R**hodos ē appellata. **C**a. III

Nec hoc dico: qz sit aliqd r̄. **H**ec ē lra **H**iero. q. d. nō ap̄sui tibi
exēpla p̄dicta q̄si senties s̄ me qz. p̄p̄ sciaz meā d̄beas v̄ire
ad me: vt qd possis aliq̄ vtilia audire de me vt discere: imo di-
co qz s̄ **A**rdor tuus. i. seruo: addiscēdi.

* Et discēdi

Expositio Epistole sancti Hieronymi

A Et discendi studiū. l. vebemēs applicatio anim ad discendū. b Abiqz nobis p se pbari debeat. Ingeniū doctile r sine doctore laudabile ē. Nō qd inuenias: sed qd qras p sideramus. Mollis cera r ad formādū facilis: etiā si artificis r plaste cessent man: tñ virtute totū ē qd esse potest. Paulus apłus ad pedes gamalielis legē moysi r prophetas didicisse se gloriā: vt armat spūalibus telis postea diceret p fideret: Arma enī nre militie nō carnalia sunt: s; potētia deo: ad destructionē munitioū: cōsilia destruētes: r oēm altitudinē extollentē se aduersus sciam dei: et captiuātes oēm intellectū ad obediēdū xpo: et pati subiugare cunctā inobediētiā. Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditū: r hortatur ad studiū lectiois: ne negligat gratiaz que data sit ei p impositionē manus presbyteri. Tito precipit: vt iter ceteras virtutes episcopi: quem breui sermone depinxit: sciam qz in eo eligat scripturarū obtinētē inquit eū qui fm doctrinā est: fidelē sermonē: vt potēs sit exhortari in doctrina sana: r tradicētes reuincere. **Ca. III**

Sancta q̄ppe rusticitas solū sibi pdest: r q̄tū edificat ex vite merito eccliaz xpi: tñ nocet si destruētibus nō resistat. Malachias ppheta: imo p malachiam dñs interrogauit sacerdotes legē. Intantū sacerdotū officū est: interrogatū respōdere de lege. Et i deuteronomio legim: Interroga patrem tuum r annūciabit tibi: seniores tuos r dicēt tibi. In psalmo quoqz centesimo octauodecimo: Cantabiles mihi erant iustificatiōes tuę in loco peregrinatiōis meę. Et in descriptione iusti viri: cum eum arbori vite Dauid que est in paradiso compararet: inter ceteras virtutes hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos fulgere quasi stellas: et intelligētēs: id est doctos

statu p̄lationis: exēplo Timothei est quilibet ab infantia lras sacras didicerat tñ monet eū Paulus: vt eaz studiū nō negligat: hoc est qd hic dicit: Timotheū scribit rē. j. Timoth. j. Hoc p̄ceptū cōmendo tibi fili Timothee fm pcedētes in te pphetias. Glo. fm sciētā pphaz q̄ erat i te anteq̄ esses ep̄s ordinatus: Ecce q̄liter fuit ab infantia sacris lris erudit. Ad studiū xpo hortatur. dicens. j. Timoth. iij. Attēde lectioni exhortationi r doctrine r sequi sibi: Noli negligere grām que data ē tibi p pphetiā cū impositionē manuū presbyteri. Et exponit Glo. sic: Noli negligere grām episcopatus q̄ est in te: q̄ tibi data est p pphetiaz. i. sanctorū electionē: in q̄ ex p̄teritis videt dicere q̄lis futurū sit. vel pphetiā hic vocat inspirationem spūsancti: q̄ reuelante cōgnouit apłs Timotheū esse dignū episcopali honore. r Presbyteri. p presbyteroz. Singulare p plurali posuit: qz minus tribus esse nō possunt in consecratione ep̄i. vel iō singularis dicit p̄byteri: qz vnus imponit manu ceteris assentientib. **Ca. III** Sancta q̄ppe rusticitas rē. Dic docet defectum huius sciētie in quolibet statu esse damnosum: cum dicit: rusticitas. i. simplicitas. a Non resistat. i. cum possit. b Malachias ppheta rē. Dic ostēdit i statu sacerdotalis dignitatis sciētā esse necessariā r p multas auctoritates. Et pmo assumit auctoritatem Malachie dicens: Malachias rē. interrogauit sacerdotes Malach. j. et. ij. c Intantū rē. respōdere d lege. Unde Malach. ij. sup illū textum: Labia sacerdotis custodiunt sciētiaz rē. dicit Glo. Si sacerdos d lege interrogetur doceat: resistētēs cōuincat: alioquin frustra iactet dignitatem cuius non habet operationez. Itē Agget. ij. super illum locum: Interroga sacerdotes leges. dicit Glo. Sacerdotum est legem scire domini et ad interrogationem de lege respōdere: si sacerdos est sciāt legem domini. Si ignorat leges: ipse se arguit non esse domini sacerdotem. d Et in deuteronomio legimus. xxij. Interroga patrem tuū rē. seniores: presbyter grece senior: latine. e In psalmo qz ceterimo decimo octauo. dicit Dauid: Cantabiles mihi erant rē. f Daniel in fine sa. rē. hic ostēdit eruditā iusticiā ac sciētā rusticā v̄l simplicitate meliorem. dicit qz: Daniel in fine secretissime visionis rē. Dañ. xij. Dicitur autē secretissima hec visio: quia est de incarnatione verbi et morte eius et die iudicij: vel secretissima propter difficultatem.

statu p̄lationis: exēplo Timothei est quilibet ab infantia lras sacras didicerat tñ monet eū Paulus: vt eaz studiū nō negligat: hoc est qd hic dicit: Timotheū scribit rē. j. Timoth. j. Hoc p̄ceptū cōmendo tibi fili Timothee fm pcedētes in te pphetias. Glo. fm sciētā pphaz q̄ erat i te anteq̄ esses ep̄s ordinatus: Ecce q̄liter fuit ab infantia sacris lris erudit. Ad studiū xpo hortatur. dicens. j. Timoth. iij. Attēde lectioni exhortationi r doctrine r sequi sibi: Noli negligere grām que data ē tibi p pphetiā cū impositionē manuū presbyteri. Et exponit Glo. sic: Noli negligere grām episcopatus q̄ est in te: q̄ tibi data est p pphetiaz. i. sanctorū electionē: in q̄ ex p̄teritis videt dicere q̄lis futurū sit. vel pphetiā hic vocat inspirationem spūsancti: q̄ reuelante cōgnouit apłs Timotheū esse dignū episcopali honore. r Presbyteri. p presbyteroz. Singulare p plurali posuit: qz minus tribus esse nō possunt in consecratione ep̄i. vel iō singularis dicit p̄byteri: qz vnus imponit manu ceteris assentientib. **Ca. III** Sancta q̄ppe rusticitas rē. Dic docet defectum huius sciētie in quolibet statu esse damnosum: cum dicit: rusticitas. i. simplicitas. a Non resistat. i. cum possit. b Malachias ppheta rē. Dic ostēdit i statu sacerdotalis dignitatis sciētā esse necessariā r p multas auctoritates. Et pmo assumit auctoritatem Malachie dicens: Malachias rē. interrogauit sacerdotes Malach. j. et. ij. c Intantū rē. respōdere d lege. Unde Malach. ij. sup illū textum: Labia sacerdotis custodiunt sciētiaz rē. dicit Glo. Si sacerdos d lege interrogetur doceat: resistētēs cōuincat: alioquin frustra iactet dignitatem cuius non habet operationez. Itē Agget. ij. super illum locum: Interroga sacerdotes leges. dicit Glo. Sacerdotum est legem scire domini et ad interrogationem de lege respōdere: si sacerdos est sciāt legem domini. Si ignorat leges: ipse se arguit non esse domini sacerdotem. d Et in deuteronomio legimus. xxij. Interroga patrem tuū rē. seniores: presbyter grece senior: latine. e In psalmo qz ceterimo decimo octauo. dicit Dauid: Cantabiles mihi erant rē. f Daniel in fine sa. rē. hic ostēdit eruditā iusticiā ac sciētā rusticā v̄l simplicitate meliorem. dicit qz: Daniel in fine secretissime visionis rē. Dañ. xij. Dicitur autē secretissima hec visio: quia est de incarnatione verbi et morte eius et die iudicij: vel secretissima propter difficultatem.

† 2. 10. 3. b

† 51. dif. q̄ aliquo. De temp. or. c. si archiep̄i scopus.

† P̄. 1

Expositio Epistole sancti Hieronymi

a Quasi firmamentū, qd mag' eminet. **c** *Coz. xv.* Alia claritas solis: alia claritas lune: et alia claritas stellarū. stella ei differt a stella i claritate. **b** *Vides q̄ruz tē. i.* simplices iusti: et sapiētes docti q̄ instruit alios. **c** *Fulgebūt q̄si splē dor firmamēti.* q̄zū ad p̄mū essentialē. **d** *Et q̄ tē. q̄i stelle*

e *Stellis cōparant' ppter p̄mū accidē tale: qd sequunt' ex alioz instructio ne: et cū h̄ habebūt essentialē. e* *Cur dicit paulus tē. Dic oñdit sciaz sacre scripture esse necessariā in statu officij p̄dicacionis. Et h̄ pbat p̄ paulū: q̄ ppter scripturaz sciaz quā habebat asumptus fuit ad p̄dicatiōis officij: et hoc ē qd dicit. Cur paulus apls factus est vas electiōis. i. q̄re elect' et assumptus est: ut q̄si vas dñi p̄ciosū p̄ mundū portaret p̄dicatiōis verbuz. *Act. ix.* Vas electiōis ē mihi iste. Et respōdet. **f** *Mempe qz vas legl' et sanctarū scripturaz erat armarium. q. d. h̄ ad h̄ elegit paulū qz vidit idoneū. Sz cōtra: Nōne gratuita est electiō dei? Solutio. hic agit de electiōe p̄dicatiōis et nō de electione p̄destinatiōis. g* *Pharisei stupēt tē. qz Paulin' erudit' erat in secularib' scientijs: ne forte putaret qz sacre scripture intelligētiā possit capere p̄ se: hic ostēdit qz h̄ facere nō pōt sine grā reuelante: qz gratia dei reuelat arcana ad q̄ nō pōt puenire secularis scia: sicut p̄tz in christo hoīe et in sanct' hoīb' sic fuerit apls et pphete et patriarche. vñ dicit: Pharisei stupēt i doctrina dñi. i. xpi hoīs qz plen' erat grā: et tota trinitas ei reuelabat arcana: que purus hō penetrare nō poterat. vñ *Job. vij.* Cum mirarent' iudei dicentes: quō hic lras scit cū nō didicerit? Rñ dicit iesus et dixit: Mea doctrina non est mea sz ei' q̄ misit me. *Item Luc. iij.* Mirabant' in verbis gratie que p̄cedebant de ore illius. Reuelauit ḡ gratia xpo hoīe: reuelauit nihilomin' apls. vñ dicit: **h** *Et mirant' i Petro et Johāne tē. Act. iij.* Vidētes petri pstantiā et iohānis: cōpto qz hoīes eēt sine lras et idiote: admirabant' tē. Et certe nō erat admirandū: qz doctoz habuerūt q̄ in ternallo t̄pis nō indiget ad docēdū: et h̄ ē qd dicit i *Quicqd tē. Suggeste. i. indicabat. k* *Et erat lux qd scriptus ē: Didactoi theov. i. docibiles vel dociles dei. Theov genitiu' ē hui' nois theos. Sz vbi ē illd scriptū? Glo. sup illū textū *Job. vj.* Scriptū ē illud in pphetis: et erūt oēs docibiles dei: vel dociles: dicit pluraliter: qz omēs pphete vno eodēqz spū replēt: lz pphetauerunt diuersa: ad idē tendebāt quapropter cū quis eoz oēs alij pcor dabāt: sic in *Jobel q̄ dicit: Et erūt oēs docibiles vel dociles dei. *Jobel. ij.* vbi nra lra est: Letamini i dño deo nro q̄ dedit nobis doctoz rē iusticie. *Itē Esa. liij.* Ponā iaspidē ppugnacula tua tē. et vniuersos filios tuos doctos a dño. *Itēz Diere. xxxj.* Post dies illos dicit do. da. legē meā in viscerib' eoz: et i corde tē. In euāgelio *Job. vj.* vbi scribit: Et est oēs dociles dei. *Gre sic h̄nt: καί εσοῦνται παύτεσ διδασκῶν τοι θεοῦ.* Per lras latinas sonat sic: kai efontai pates didactoi theov. Et i in p̄nunciatione sic sonat. ke efonte pantes didacti thev. Al enī diphthongus hz sonū e. et oi diphthongus hz sonū i: et ov diphthongus hz sonū v vocalis. Huius aut' interpretatio: Et erāt oēs dociles dei: vel poti' docti dei. Didasco enim x̄bū grecū idem est quod docto. vñ didascalos. i. doctoz: et didactos. i. doctus. *Item p antiq̄s bibliās inueni has figuras: θεὸς διδασκῶν τοι: Et sicut predictum est sonāt apud nos: theodidactoi. i. dei docibiles. i. docti a deo: vel q̄s deus docuerat*****

cuerat vel docebat. **i** *Duodeci ānos tē. Dicit' *2. s. qz pharisei mirabant' i doctria saluator' mirabant' in doctria Petri et Jobis. Duo āt sūt q̄ faciūt excellentiā doctrine mirabilē. P̄mū: cū ille q̄ docet: erat' ē tenere. Scdm ē illud: q̄i illi q̄ docēt sūt simplices et idiote. P̄mū vidēbāt pharisei i saluatore. vñ dicit: Duodecim ānos. Ecce etas tenera. m* *Et i tēplo tē. Dū p̄ndēter interrogat. Ecce doctrine excellentia. Luc. ij. inuenies qz tangit hic. Scdm vidēbant in petro et iohanne: et iō mirabant' in eis elegantia doctrine. vñ dicit hic: n̄ Aut forte tē. Construe sic. Presumendū esset petrū et iohannē aliqd scire: nisi nos dicam'. i. si nos nō dicerem' rusticiū petrū et rusticum iohannē esse: sz in veritate nos dicim' qz fuerunt simplices et idiote: sic legit' *Act. iij.* tamen habuerāt elegantiaz doctrine. vñ de sequitur: Quoz vter qz dicere poterat illud qd sumit *2. ij. Coz. xj.* *Esti. i. q̄uis. Impriti sumus sermone. i. lingua materna. Rñ tñ imperiti sum' scieria. i. inspirata. Iohannes rusticus fuit genere: piscator oficio. Indoctus sine litteris ab homine traditis: qz piscator indoctus erat anteqz vocaret' a dño. o* *Et vñ illa vox obsecro. illa dicitur admiratiue et discretiue. q. d. illa vox admirabilis excellentior ceteris vnde venit? *En de Aug'. Si altius intonauisset: totus mundus capere nō potuisset. vnde si gnat' in aquila: que ceteris auibus altius volat. vnde venit eis nisi a solo deo? Illa vox. i. in principio erat verbum et verbū erat apud deum et deus erat verbū. Ecce elegantiaz doctrine quā habuit a deo: et nō ab homine. qz h̄o mentionē fecerat de verbo: quod grece dicit' logos: qd multa significat apud grecos dicit' qz fm oēs suas significaciones conuenit xpo. Dicit ergo: p* *Logos grece qd talibus figuris scribit' apud grecas: λογος.****

q *Multa significat. nam et verbum est tē. Christus de verbū in q̄tum patre dicentē manifestat. r* *Ratio. dicitur in q̄tum creaturas ad finē ordinar. s* *Supputatio. in q̄tum distinguit. t* *Causa. in q̄tum res in esse pducit. vel melius et magis ordinate. Verbū dicit' q̄tum ad patris dicent' manifestationē. Causa dicit' q̄tz ad rerum creationē. Ratio dicit' q̄tz ad creatorū ordinationē ad finem. Supputatio h̄o dicitur q̄tum ad ordinarum distinctionē. Et nota qz logos dicit' ab hoc verbo logo quod ē dico.*

Hoc doctus Plato nesciuit: h̄ demosthenes elo-

Hoc doctus Plato nesciuit: h̄ demosthenes elo-

quod tibi pater dñe celi et terre: quia abscondisti hec a sapientib' et prudentibus: et reuelasti ea paruulis. Dicit itaqz: Hoc doctus plato nesciuit. quod de verbo dei iohānes p̄dixit. Et similiter. **r** *Hoc Demosthenes eloquentissimus ignorauit. et tamē Plato maxim' erat philosophus Demosthenes rhetor eloquentissim'. de vtroqz satis dictū est. s. Demosthenes aut' fm derivationē grecam dicit' a demos quod est populus et sthenes quod est virtus et status: quasi robur et stat' sine potentia populi. et fm qz dicit' Hieronym': hoc doctus Plato nesciuit: videt' Aug'. sensisse contrariū: dicens in. vij. cōfess. se legisse in quibusdā platonicoz libris: non quidem his verbis: sed hoc idē multis et multiplicib' psuaderi rationib': qz in principio erat verbū: et cetera que sequuntur vsqz ad: Et tenebre eam nō cōprehenderūt. Et qz omnis anima q̄uis testimonijz perbibeat de lumine: non est ipsa lumen: sed verbū dei deus. **Et enī.***

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Est enim lumen verū qd illuminat omnes hominē venietem in hunc mundū: et in mūdo erat et mūdus p eum factus est: et mundus eū nō cognovit. Item dicit se ibidē legisse: qd verbū: deus nō ex carne: nō ex sanguine: nō ex voluntate viri: neq; ex voluntate carnis: s; ex deo natus est. Ex his itaq; videt qd doctus

Plato sciuit qd in principio erat verbū et verbū erat apud deum: et deus erat verbum. Verūtamē hoc nesciuit a puro spiritu puro aspectu intelligētie: sicut sciuit Jobānes. s; quodam rōnis discursu et enigmata. Tollat enim impius ne puro aspectu intelligētie contemplet gloriā dei: Esai. xxv. fm septuaginta. a **Perdā** inquit sapientiam et vscq; ad locū illūbrabā vidit diem ei. **Hic ostendit defectū et infufficiētiā secularis sapientie: et effectum et supabūdantiā gratie. sra plana est. Auctoritates manifestāt scipias: prima sumit de. i. Coz. j. Perdā sapientiam sapientū: et prudentiā prudentium repobabo. glo. i. mundanā sapientiam et prudentiā eliminabo a pdicationibus euangeli. Et b sumit de Abdia. ca. j. vbi dicit: Perdā sapientes et idumea: et prudentiā de monte Esau. Item Esai. xix. Peribit sapientia a sapientib; et intellectus prudentū ei; abscondet. b **Vera sapientia** perdet falsam sapientia. i. eliminabit a pdicationibus euangeli: sicut pr; i Paulo de quo subiungitur. c **Et pro quia. Quāq; stulticia pdicationis i cruce sit. i. Quis pdicatio crucis stulta reputet. i. Coz. j. Verū crucis pereuntibus quidē stulticia est. e Tamen paulus sapientia loquitur inf pfectos. i. Coz. ij. Et vocat b pfectos nō pfectos cognitores et doctores qd opus non est doceri: s; auditores iā capaces: s; quā sapientia sequat. f **Sapientia aut nō seculi hui; et. i. malignorū spiritū vel pborū qd pncipes mundi videbant. Que destruit. i. quorū sapientia destruit. g **Dei sapientia. i. xpm in qd ostēsa ē dei sapia: de redēptiōe homin loqmur: dico. h In mysterio. i. exponēdo mysteria in quib; xps significat: abscondita vt nesciant pseudo: qz nō i verbis s; in virtute ē: nō hūana ratione cōprehēnsibilis s; spūs efficacia credibilis. i **Quam. i. sapientiam k **Predestinavit de. i. ordinavit. l **Ante secula. i. anteq; mūdus esset. m **Dei sapientia xps ē. Chist; enī dei virt; et dei sapia. i. Coz. j. Predicam; xpm dei virtutē: et dei sapiāz. n **Hec sapia in my. ab. est. sub diuersis figuris i veteri testamēto. o **De q; et nō i psalmi ti. pre. p occultū filij et. Coz. j. p **Et qd i mysterio et. ad Ro. j. q **Predestinat; aut et pfigurat. et. Prefiguratus fuit i abel. Gen. ij. quē Cain interfecit. in Isaac: quē pālinolare voluit. Gen. xxij. In ioseph: qd a frīb; vendit; fuerat. Gen. xxxvij. In agno. Ero. xij. In Hieremia. Hier. xvij. In lapide angulari. Esai. xx. vij. In lapide pmario. Zach. iij. In multis alijs figur; r **U; et pphete et. s. dictū ē qd sacre scripture mysteria reuelata sūt a deo xpo hoī et aplīs ad que nō pōt ptingere scientia secularis. hic ostendit qd reuelata sunt pphētis et patriarchis. sra plana est. Cōtinua sic: dico qd pfigurat; fuit. vñ et pphete appellabant videntes et. i. intelligebāt figurāz mysteria reuelate grā diuina. Et aut; hic dicit: sumit de. j. Reg. ix. vbi dicit: qui ppha dicit hodie vocabat olim vidēs. Sic ostēsa est in genere reuelatio fuisse facta pphētis. Postmodum**************************

dum subdunt specialia exempla in patriarchis et pphētis: et pmo de Abraam patriarcha. cū dicit: s; Abraaz vidit diem eius et letatus est. Job. vij. Abraaz pater vester exultauit vt videret diē meū: vidit et gauisus est. Vidit vifio intellectione actuali spūscō mysteria reuelante. Postmodū exēplificat in speciali de reuelatione facta pphētis cū dicit: t **Aperiebant celi Egechieli. Egech. j. v **Qui ppho petōi et. i. iudeis incredul; Esai. j. **De genti peccatrici ppho graui iniquitate et. x **Reuela et. meos. i. intellectū meū. y **Et considerabo mi. de lege tua. Sed qre petebat b; Certe qz. Lex spūalis est. i. spūaliter intelligēda. ij. Coz. ij. sra occidit: spiritus aut; viuificat. z **Et reuelatione op; est vt intelligat. Ro. vij. a **Ac re. et. contemnemur ij. Coz. ij. sra est. Nos aut; reuelata facie dñi gloriā specularē et. Et exponit glo. nos aut; reuelata facie. i. expedita rōne in qua iudeis est velamē specularē. i. speculū rōnis vidētēs. Bloziā dei. i. gloriosum dñm et. vide totam glo. b **Liber in apocalypsi. Hic incipit qnta ps istius eplē fm diuisione phabita: et ostēdit hic diu. sacre scripture difficultatē dupliciter. Primo ostēdit particulariter: aliq; librorū difficultatē tangēdo. Secūdo generaliter p libros singulos discurrendo. ibi: **Fidelis māifestissima ē. Gen. Item ista pars in qd particulariter pcedit habet duas ptes. In prima ostēdit difficultatē sacre scripture absolute. in scda cōparatiue. ibi: **Taceo d grāmaticis. sra plana est: **Liber i apocalypsi. i. liber apocalypsis. Apocalypsis idē est qd reuelatio: qz ibi multa reuelant. c **Septē sigillis signatus ostēdit. i. septē sacramēt; qd sūt i hūanitate xpi. pphē redēptionē hūani generis: qd sunt cōceptio: natiuitas: passio: descēsus ad inferos: resurrectio: ascēso: aduētus ad iudiciū. d **Quēz si dederis et. Torū istud sumit de Esai. xix. e **Quāti hodie et. s. ostēdit difficultatē hōfundit scilozū psumptionē. Et in fine claudit qd nō pnt itelligere nisi p reuelationē. dicit ergo: **Quāti hodie putant et. Ecce presumptio. f **Tenēt signatū libz: nec apire pnt. nisi ille reserauerit qd bz clauē dauid. et. Ecce qd necessaria ē reuelatio. Et sumit hoc de Apocal. ij. vbi scribit: **Hec dicit sanct; et ver; qd bz clauē dauid: qd apit et nemo claudit: claudit et nemo apit. g **In actibus aploz et. Postq; ostēdit scilozū psumptionēz subiūgit studiosozū heberationē: et cōgnitiōis impfectionē. Et ponit exēmpluz de eunuchoz studioso: qd scribit Act. vij. In actib; aploz sanct; eunuchus: imo vir scribit in antiq;: s; plus placet mihi sra modernozū scribentium imo sanctus vir. qd antiqui implicite dicunt: moderni dicunt explicitate. h **Cognominat. i. simul nominat: quia virum etiam eunuchum appellat: Act. vij. vbi dicitur: **Atr ethiops eunuchus et. i. Cum legeret Esaiā pro. et. a **Philippo. Anus**

a quēs igravit. **Perdā** inqt sapiāz sapiētū: et prudentiā prudentū re-
b pbabo. **Vera** sapia pdit falsam
c sapiāz. **Et quāq; stulticia pdica-**
d tiōis in cruce sit: tñ paulus sapiē
e tiā loquit inf pfectos. **Sapientia**
f autē nō seculi hui;: nec principiū
g ist; seculi: qd destrunt: s; loquit
h dei sapiētā in mysterio abscondi-
i tā: quā pdestinavit deus an secula.
j **Dei sapiētia** christ; est. **Christ;**
k enī dei virtus et dei sapiētia. **Hec**
l sapientia i mysterio abscondita ē:
m **de qua et noni psalmi titulus pre-**
n notat: **Pro occultū filij. In q sunt**
o oēs thesauri sapiē et sciē dei ab-
p scōditi. **Et qd in mysterio abscondi-**
q tus erat: pdestinat; ē an secula: p
r destināt; aut et pfigurat; i lege et
s pphēt;: **U; et pphē appellabant**
t vidētēs qz videbant eū quē ceteri
u nō videbāt. **Abraā** vidit diem
v ei; et letatus est. **Aperiebant celi**
w **Egechieli: qui populo peccatori**
x clausi erāt. **Reuela** inquit dauid
y oculos meos: et considerabo mira-
z bilia de lege tua. **Lex enī** spirita-
a lis est: et reuelatione opus est vt
b intelligat;: ac reuelata facie dñi
c gloriā cōtemplemur. **Liber i apo-**
d calypsi septē sigillis signat; ostē-
e ditur: quē si dederis homini sciē-
f ti lras vt legat respondebit tibi:
g **Nō** possuz: **Signat; est enī. Quā-**
h ti hodie putant se nosse lras: te-
i nēt signatū libz: nec apire possūt
j nisi ille reserauerit qd habet clauē
k dauid: qd apit et nemo claudit: qd
l claudit et nemo apit. **In actibus**
m aploz sanct; eunuch; imo vir (sic
n enī eum septura cognominat) cū
o legeret esaiā pphētā: interroga-
p tus a philippo: putasne intelligi
q legis: responditq;. **Quomodo**
r possuz nisi me aliquis docuerit?

de septem: nec apostolus ille philippus dicitur huicq; minus imposuisse man; k **Putasne et. Post ostēsam scri-
pture difficultatem: post cōsulam scilozū psumptionē: post
expūaz studiosozū ipfectionē: b subiūgit doctrine necessitatē.
di. i. Quō possuz nisi al. me docuerit. q. d. nō possū itellige
re sine doctore. In opusculo vocabuloz inuēies tria genera
eunuchoz. **Quidā enī nascunt; qd dicunt; castrati. i. castinati.**
vñ Alij**

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Alij facti sūt ab hoīb⁹: q̄ pp̄e dicunt spadones a spata. Spata dicitur gladi⁹: a spatio: q̄ sit spatiosa ⁊ lata: vel a parin quod ē passio: Et forte cū hōmō instrumēto antiq̄tus castrabat. Alij se castrāt pp̄ regnū dei: q̄ pp̄ile dicunt eunuchi. i. hū vincēt: ab eu qd̄ ē bōnū: ⁊ nibe qd̄ ē victoria: q̄ bñ vincūt carnes tētatiōes: ⁊ isti vltimū merent. **E**l dicitur eunuch⁹ ab eucie qd̄ ē mulier vlt̄ le cū ⁊ cebo qd̄ est custodia: q̄ si lecti vlt̄ mulier custodit. a Ego vt de me tē. b eunuchi studiositatē cōmēdāt q̄ tū p se scripturas intelligere nō poterat. **F**ra plana est. Ego vt de me interim loquar. i. vt sermonē de me ⁊ nō de alijs interponā. b Rec sanctior sunt eunuchi. **F**rum ad bonitatē vite. c Rec studiosior. **Q**tū ad appetitum scie. d Qui de ethiopia. i. de extre mis mūdi finib⁹ venit ad templū. **S**icut dicit **I**sid. in. xliij. **E**ty. mol. **E**thio pia dicta ē a colore pp̄loz q̄s solis vicini tas torret. deniq̄ vim sideris p̄dit hoīm color. est em̄ sibi iugis estus: nā qd̄ qd̄ est: sub meridiano cardie est. **I**ste ethiops venerat adorare i hie rusalē: p̄ quē dñā sua multa dona m̄serat tēplo. e Reliquit aulā regiaz. **E**andactis regine ethiopiū. **E**t vide qz omnes regine ethiopum dicebantur **E**andaces sicut romani imperatores cesares dicebant: nec habebat regi men a regio hec nisi a femis: ita scribi tur in histozijs. f Et tantus amator tē. cogitatioē p̄cipet. **E**l fm̄ aliā lit̄ terā: i. cogitatioē p̄cipet: qz bñ eā mē ditabat. g Lingua volueret. frequē ter repetendo. h Labijs p̄sonaret. apte legēdo. i Ignorabat euz tē. s. diu iest: de q̄ legit **E**sa. liij. **S**ic ouis ad occisionē duccit tē. k Venit phi lippus tē. **D**e isto philippo dicit i histo rijs: **C**ōstat hūc **P**hilippū fuisse dia conū nō aplm̄: si ei apls eēt: statim ba ptizat: man⁹ iponeret: nec ad b̄ alios expectaret. **I**n ista ipositioē manuuz ostēbat spūssanct⁹: s̄ aliq̄ signo visū bilit: quez baptizati inuisibilē receperāt in baptismo. l **O**mira doctoris virt⁹ tē. hic cōmēdat mḡri doctrinā p̄ effectū subsecq̄ntē: q̄ mltiplex est: sic ptz i lra. **D**icit itaqz: **O**mira doctoris virt⁹: i. efficacia: ⁊ qre? m **E**adē ho ra tē. ⁊ sc̄tus. **A**ide vbi exponit sc̄tus in opusculo de vocabulis bible. n **A**c magister de discipulo: plus in deserto tē. reperit. **I**sid̄ exponitur sic: **E**unuch⁹ reuertebatur a tēplo qd̄ erat i hierlm̄ pulchrū ⁊ dēauratū: ad qd̄ mlti veniebāt. vñ dicit i lra: synagoge. i. gregatiōis. **F**ons eccle sie dicitur sacra scriptura spūaliter intellecta. **S**z desert⁹ dicitur: qz a pluribus intelligētia spūalis deservit. **P**lus ḡ iuenit in b̄ fonte q̄ in tēplo: qz ibi iuenit figuras ⁊ enigmata. hic autē ē X̄itas explanata. vñ dicit bonū X̄bū **P**rouerb. xvj. **F**ons vite cruditi o possidētis i doctrina stultoꝝ fatuitas. i. apta doctorib⁹ ec

Hec a me tē. **I**sta est (clesie et synagoge). **E**ca. VI **C**eluisio iste ptis in q̄ absolute ostēdit difficultas sacre scripture. ⁊ dicit **H**iero. q̄ supradicta breuiter teri git: vt **P**aulin⁹ intelligeret se nō posse intelligere sacra scripturā sine p̄monstrāte. vñ dicit: **H**ec a me p̄stricta sunt breuiter. i. leuiter tacta vel summatim dicta. p **H**ec enī tē. **I**stud est interpositio: vlt̄ respicit qd̄ dicitur: breuiter p̄stricta inq̄ sūt: vt intelligeres te in scripturis sacris sine p̄uenio ⁊ monstrāte semitam nō posse ingredi. q **T**aceo de grāmaticis tē. **H**ic ostēdit difficultatē sacre scripture in cōparatioē ad alias sci entias: **E**t p̄mo in cōparatioē ad liberales. cū dicit: **T**aceo d̄ grāmaticis tē. **R**esume diuisionē istius ptis q̄. s. posita ē in p̄ncipio q̄ p̄missa est causa breuitatis. in isto lre. **T**aceo d̄ grāmaticis tē. **G**rāmatic⁹ dicitur a grāma qd̄ est lra qz sumit initū a lra. vñ grāmatica q̄ lralis scia: nō a p̄ma pte sui: qz p̄mo tractet de lris: s̄ p̄ effectū: qz efficit lratuz. vñ describitur sic

sic: **G**rāmatica est scia recte scribēdi: recte p̄nūcandi: ⁊ recte cōstruendi. ⁊ **R**hetor vel rhetorie⁹ dicitur: a r̄ctis qd̄ est locutio: pp̄ coplā locutionis. **I**si. in. ij. **E**ty. mol. describit r̄hetoricā dicens: **R**hetorica est bñ dicēdi scia in ciuilibus q̄stioni bus ad psuadendū iusta ⁊ bona. s **P**hilosophi. greca ap pellatioē vocant q̄ latine amatores sapie tie interpretant. **E**st enī p̄bs q̄ diuia rū ⁊ hūanaꝝ rep̄ sciaz h̄z: ⁊ oem bñ vi uendi tramitē tenet. **I**ta dicit **I**sid. **E**ty mol. viij. ⁊ **G**eometris. **H**ic ⁊ hec ge ometra. ⁊ h̄ geometer. tri. dicit ille qui tractat vel docet mēsuras terre. **E**t cōponit a ge qd̄ est terra: ⁊ metros mēsu ras. **U**n̄ hec geometria dicitur a q̄ docet mēsuras terre. v **D**ialectici. sunt qui docēt dialecticā vel studēt in ea. **D**iale ctica autē est disciplina ad differēdas re rū causas inuenta. **I**ta est p̄bie spēs q̄ logica dicitur. i. rōnalis. **E**t fm̄ **I**sid. **E**ty mol. ij. dicit a dia qd̄ est de: ⁊ lecton qd̄ est dictio: qz de dicti in ea disputat. **E**t vt scias orthographiā nois: nota hos versus: **S**cribe ⁊ grecū dya. tūc duo si gnificabit. **S**cribe p̄ i nostrū: sic dia de qz dabit. ⁊ **M**usici. sunt doctores vt auditores musice. **M**usica autē est peri tia modulatiois sono cantuz p̄sistēs. **E**t dicitur a musis: qz p̄ eas vis carminis ⁊ vocis modulatio antiquit⁹ q̄rebat: et sic dicit **I**si. **E**ty. mol. liij. **M**usice p̄tes sūt tres: **A**rmonica: rithmica: ⁊ metrica. **A**rmonica ē q̄ discernit i sonis acutū ⁊ grauē **R**ithmica q̄ requirit i sonis iuris onē verbox vtz bñ son⁹ an male cohe reat. **M**etrica est q̄ mēsurā diuersorum metroꝝ p̄babili rōne cognoscit. **I**dem in codē. **P**rima armonica est q̄ ex vo cū cantibus q̄stat. **S**ecda organica q̄ ex statu p̄sistit. **T**ertia rithmica q̄ impulsu digitoꝝ numeros recipit sicut in ci thara. ⁊ **A**stronomi. sūt q̄ docēt legē vel regulas de astris: ⁊ qui astra nomi nāt. **E**t cōponit ab astr: ⁊ nomos lex: vel norma qd̄ ē regula. **U**n̄ astronomia lex astroꝝ q̄ cursus siderū ⁊ figuras ⁊ habitudines stellarum: circa se: ⁊ circa terrā indagabili rōne p̄currit. ⁊ **A**strologus. cōponit ab astrum ⁊ logos qd̄ est sermo: vñ astrologia dicitur astro nomie: vt viten⁹ obiectio: q̄ possit feri de lra q̄ dicit: **Q**uoz scia vtilissima est tē. **N**ota qd̄ dicit **I**sid. **E**ty. mol. in. **I**nter astronomiā ⁊ astrologiaz aliq̄ differt. naz astronomia celi p̄uersionē:

Ego vt me de interi loqr: nec san ctior sū b̄ eunuch⁹: nec studiosior q̄ d̄ ethiopia. i. de extremis mūdi finib⁹: venit ad tēplū reliqt̄ aulā regiaz: ⁊ tāt⁹ amator diuiescē fuit: vt etiā i vehiculo lras legeret sa cras: **E**t tñ cū librū teneret ⁊ vba dñi cogitatioē cōcipet: lingua vol ueret: labijs p̄sonaret: ignorabat eū quē i libro nesciēs venerabat. **V**elit philipp⁹: ostendit ei iesū: q̄ clausus latebat i lra. **O**mira do ctoris virt⁹: **E**adez hora credidit eunuchus: baptizat: fidelis ⁊ san ctus est: ac magister de disciplo: plus i deserto fonte eccleie q̄: i au rato synagoge templo reperit.

Eca me p̄stricta **E**ca. VI **H**ic breuiter (neq̄ enī epi stolarū angustia euagari lōgī patiebatur) vt intelligeres te i sc̄pturā sanctis sine p̄uio ⁊ mōstrā te semitā nō posse ingredi. **T**aceo de grāmaticis: rhetorib⁹: philoso phis: geometricis: dialecticis: musi cis: astronomis: astrologis: medi cis: q̄z scia mortalib⁹ satis vlt̄ vti lissima ē: ⁊ i tres ptes sc̄dit: **E**γ To μαθημᾶ: i doctrinā: **εἰς λόγον** in rationem: **καὶ τῆν ἐπιμορῆν**: et vsuz. **A**d miores artes veniā: et que non tam λόγού: logo: q̄ manu administratur. **A**gricolē:

oz: obit⁹: motusq̄ siderū p̄tinet: vel q̄ ex cā ita vocent. **A**stro logia x̄o p̄tim natural: p̄tim sup̄stitiosa ē. **N**atural dñi exequi tur sol ⁊ lune cursus: vel stellarū: certalq̄ ipoz statiōes. **S**up stitiosa x̄o q̄lla quā mathematici sequunt: q̄ i stell augurant q̄ etiā. x̄ij. celi signa p̄ singla aie vlt̄ corpis mēbra disponunt: si derūq̄ cursū natiuitates hoīz: moresq̄ p̄dicare conant. **P**er b̄ ptz q̄ q̄ ad qd̄ ē vtilis: ⁊ q̄ ad qd̄ est dānabilis: tñ generalit̄ ibi sumit scia: sic ptz p̄ b̄ qd̄ sequit: a **E**t i tres ptes sc̄ndit. **I**n doctrinā: rōnē ⁊ vsū. i. i rōnalē philosophiā: naturalem ⁊ moralē. **I**n. viij. li. de ciu. dei inuenies sat⁹ d̄ bis trib⁹. ca. liij. **E**t in **I**si. **E**ty. mol. li. viij. ca. vj. **H**ierony. posuit tria greca vo cabula his tribus equipollentia que in quibusdā antiq̄s epi stolis sic inueni. **E**ndiate. i. doctrinā. **D**islogon. i. rōnē. **C**ethe rian. i. vsū. grecas lras p̄termitto. b **A**d miores artes ve niā tē. **H**ic ostendit difficultatē sacre scripture in cōparatioē ad artes mechanicas. c **L**ogo. i. sermone. **A**liq̄ p̄ logo ha bēt lingua. i. officio lingue. **E**t forte istud mouet eos ad scribē dū lingua p̄ logo qz greci nō h̄nt ablatiū. **U**n̄ dicit **P**risclan⁹ q̄ ablatiū⁹ pp̄rius est romanoꝝ: qz nouiter videt a latinis in uentus. **I**z antiquissimi grecoꝝ grāmatici septū casuz posuisse videant tē. d **M**anu. i. officio man⁹. s. operādo. **P**ostea ex ampliat: dicens: e **A**gricolē tē. qd̄ cupiūt esse. s. periti i istl artib⁹. ergo multo fortius sacra scriptura que difficilior est: si ne doctore nō pōt intelligi. **C**emētarij sūt q̄ cū cemēto opant.

fabri

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Fabri metalloꝝ ad differentiã alioꝝ fabroꝝ. Fabri enĩ q̄libet artifices cõiter appellant: sed p̄ additiões cõiter specificant: vt cũ dicitur: faber ferrarij: faber lignarij: r̄c. Lanarij sunt q̄ operant de lana. Fullones qui pannos parant r̄ excandidant. Et dicuntur a fulgeo fulges: q̄ faciunt pannos fulgere. Vel dicuntur fullones q̄si fullãdo lauantes: v̄l q̄si fortiter lauantes. Suppeller dicitur offe instrumentũ domũ. Et dicitur a suppleo suppleo: q̄ supplet defectum domus.

Ad medicoꝝ est p̄mittunt medici r̄c. Ita scribitur i ep̄stis Horatij vbi dicitur: **H**aud agere ignarũ natis timeret: aboz tanũ ḡ. **N**õ audet nisi q̄ didicit dare: qd̄ medicoꝝ ē. **P**romittunt medici r̄c. **S**ola scripturaz ars ē quã sibi oēs tam viri q̄ mulieres: tã docti q̄ insipientes. **V**endicant. i. appropriant r̄ vsurpant. **P**assim. i. cõiter: in differentiã vbiq̄. Et h̄ pbat p̄ versum Horatij dicentis i ep̄stis: **S**cribim̄ indocti: docti q̄ r̄c. Et p̄ponunt ibi optimi X̄sus dicitur ista materia: **M**utauit mentẽ p̄p̄s leuis: r̄ calẽt vno scribendi studio pueri p̄fecti seueri. **F**ronde comes viridi cenat: r̄ carmina dicitur. Et subiungit Hieronymus multa incõuenientia sequuntur ex taliũ doctrina. Et p̄mo ostendit doctrinã taliũ esse septã. cũ dicitur: **H**ac garula an̄ r̄c. oēs isti inepti sũt ad docendũ. **E**t delyr̄ senex. i. desipiens. **L**yrina ei grece despecta ē. vñ dicitur **O**rgenis lyrinata errores ei in q̄b̄ desipuit s̄m̄ **I**ns. **E**tymol. x. delyrus dicitur mēte defectus p̄ etate: q̄ a recto ordine r̄ q̄si a lyra aberret. **L**yra enĩ ē aratio nis gen̄ cũ q̄ agricole facta semete dirigit sulcos in q̄s oēs seges decurrit X̄sus: **P**ollice tãgo lyra: facio cũ vomere lyra. **I**tem grecum. **D**elyro discordo: delyro d̄uo dico. **E**st lyra fõs p̄mi caput: ē q̄ lyra scõti. **H**oratij i. ij. ep̄la: **Q**uicquid delyrat reges plectuntur achiui. **S**enex. q̄si se nesciens. **S**ecõdo ostendit doctrinã taliũ sup̄bam. ibi: **A**lij abducto sup̄cilio. vt etiã sapientes videantur: quozũ superbia manifestat i sup̄cilio abductio: ēi grã diũ trutinatio: ēi pbie ostentatio. **S**up̄cilio dicitur q̄si cilio sup̄positũ. **C**ilio ē tegumen oculoz: sic dicitur q̄ celet oculũ. v̄l a cilleo. les. qd̄ ē mouere: q̄ fructuẽ mouet. **I**n sup̄cilio abductio: signũ ē sup̄bie. **T**rutinatẽ. i. euz magno p̄dere. p̄feretes. **I**n hãdia verba. i. inflata r̄ intelligibilia: lz parũ sciat. vñ optime cõpetit eis illd̄ qd̄ dicit Horatius i poetria. **T**elaphus r̄ **P**eleũ cũ paup̄ r̄ erul vterq̄: **P**roij/ cit ampullas r̄ sexãpedalia X̄ba. **A**mpulle v̄l ambulle dicuntur X̄ba inflata: q̄si plena bullis i circũitu. **S**exqui dicitur totũ. vñ sexãpedalia dicuntur mensurã totũ pedis continẽtia. **L**etera plana sũt. **T**ertio ostendit doctrinã taliũ eẽ ineptã r̄ p̄rosam. ibi: **A**lij discunt r̄c. nã magnũ opprobriũ ē q̄ feminaz doctrine se subiiciunt. **I**tem p̄rosus ē q̄ docet nõ intelligit.

Prohpudor. dicitur ofusio s̄m̄ **P**apla. Et dicitur a p̄pudeo. es. qd̄ est p̄cul pudere vel p̄ aliq̄ pudere. dicitur h̄ p̄hpudor. i. ofusio est sex ita dicere. **M** Edisserunt. i. aperunt: ostendunt: valde differunt enĩnter vel euident differunt. **C**õponit enĩ ab ex r̄ differo. ris: qd̄ ē tractare dicere: sapiẽter loq̄: affirmare r̄c. **Q**uarto ostendit doctrinã taliũ esse erroneã. ibi: **N** Taceo d̄ m. s̄lib̄ r̄c. **E**cce magnũ error. Et subiungit eãz p̄p̄ quã errat cũ dicit: **O** Nec scire di. qd̄ p̄be r̄c. q. d. vitiosissimũ ē auctores q̄ ad p̄positũ nõ faciunt assumere r̄ violẽter p̄ sua volũtate eas exponere: sic faciunt illi q̄ versus **A**rgilij r̄ **H**omeri exponunt de x̄po: cũ auctoz lõge aliena fuerit intẽtio: r̄ maxie corã itelligẽtib̄ nõ d̄berẽt

Cemẽtarij: fabri metalloꝝ: ligno ruz cesores: lanarij q̄z et fullo nes: et ceteri q̄ variã sup̄lectilẽ: et vilia opuscula fabricat: absq̄ doctore nõ possũt eẽ qd̄ cupiunt. **A**d medicoꝝ ē p̄mittunt medici: tractat fabulã fabri. **S**ola scripturaz ars ē quã sibi passim oēs vendicant. **S**cribim̄ indocti: doctiq̄ poemata passim. **H**ac garula anus: hac delyr̄ senex: hac sophista verbosus: hac vniuersi s̄sumunt: lacerant: docet an̄q̄ discant. **A**lij adducto sup̄cilio grandia X̄ba trutinates: inũt mlierculas de sacris l̄ris philosophant.

Alij discunt p̄hpudor a femis q̄ viros doceat: **E**t ne parũ h̄ sit: qd̄ã facilitate v̄boꝝ: imo audacia edissef alijs: qd̄ ipi nõ intelligũt. **T**aceo d̄ meis s̄lib̄: q̄ si forte ad scripturas sc̄tas post seculares l̄ras venerit: r̄ s̄mone cõposito aurez p̄li mulserint: qd̄qd̄ dixerit: h̄ legẽ dei putat. **N**ec scire dignant qd̄ p̄phete qd̄ apli senserint: s̄ ad sensuz suũ incõgrua aptat testimonia: q̄si grãde sit r̄ nõ vitiosissimũ dicẽdi gen̄ depraũare sentẽtias: r̄ ad volũtatem suã scripturaz trahere repugnantẽ: **Q**uasi nõ legerim̄ homerocentonas r̄ virgiliocentonas: ac non sic etiã **M**aronez sine x̄po possim̄ dicere xp̄ianũ: q̄ scripserit **I**am redit r̄ X̄go: redeunt saturina regna: **I**n noua p̄genies celo demittit alto. **E**t patre loquentẽ ad filiũ **H**ate me vires mea magna potẽtia sol. **E**t post X̄ba saluatoris i cruce.

No. i. etiã X̄go. i. iusticia redit. **I**usticia dicitur s̄m̄ fabulas filia fuisse **A**stracel gygã. **X̄go** q̄ icorrupta dicitur eẽ **Q**uidi. j. **M**etamor. **V**icta sedet pietas: r̄ X̄go a cede madẽtes. **U**ltima celestiu trãs astrea reliq̄. **S** Redeunt saturnia regna. i. p̄ma etas q̄ fuit aurea. **V**ñ **Q**uidi: **A**urea p̄ma fata ē etas. **T** **I**n noua p̄genies. i. **S**alonin̄ celo dimittit alto q̄ natiõẽ celestẽ reputabit. p̄p̄ p̄bitates suas. **O**ia illa iuuentis i **B**uccol. in liij. egloga. **I**tem illa auctas: **H**ate mee vires r̄c. nõ ē dicta d̄ x̄po: imo sic p̄z in fine p̄mi eneidis verba sunt **V**eneris ad **C**upidinẽ filiũ suũ supplicãtis vt assumpta forma **I**uli **A**lcãnij nepotis sui. i. filij **E**nce quẽ diligebat **D**ido carthaginensis regina inflãmaret eaz ad amorẽ **E**nce. **I**tem illa auctas.

Talla

berẽt h̄ facere. **C**õtinua sic dicit q̄ incõgrua aptant testimonia. p̄ **Q**uasi nõ le. ho. r̄ virgiliocentonas. i. opuscula de versib̄ **H**omeri r̄ **A**rgilij cõposita. **E**xcerptiões qd̄ã sũt de libris **H**omeri r̄ **A**rgilij: et in duos libellos redactẽ: in q̄b̄ multi versus p̄ter p̄dictoz auctoz intẽtionez adaptant x̄po.

Excerptores aut libros **H**omeri et **A**rgilij transcurrẽtes vbiq̄q̄ inueniunt ali qd̄ qd̄ sue materie possent adaptare: p̄ucto signauerunt: vt q̄si cõpilarẽt p̄mpti inueniret: r̄ ab h̄mõĩ p̄uctiõẽ cõtones dicitur eunt scripta cõpilata ex X̄sib̄ hinc inde collecti: r̄ s̄m̄ nũc p̄tinuatis. cento enĩ verbũ grecũ idẽ est qd̄ p̄ũgo. vñ dicitur cẽto. onis. idẽ. s. qd̄ p̄uct̄ v̄l p̄uctatio. **I**si. j. **E**tymol. vbi agit de metris ibi dicitur: q̄ cõtones sũt q̄ de carminib̄ **H**omeri r̄ **A**rgilij. p̄p̄ia opera more cõtenario ex multis hinc inde cõpositi: vñ s̄m̄ s̄m̄ corpus. vñ s̄m̄ ip̄m cõtones dicunt a cẽtu.

Et nota q̄ declinat h̄ **A**rgilio cẽto: r̄ **H**omero cẽto. vñ homero cẽtonas accusatiũ grec̄ ē: r̄ s̄m̄ virgilio cẽtonas. **C**õposuit aut homero cẽtonas de x̄po **L**uochia vxor: **T**heodosij minoris. virgilio centonas scripsit **P**roba vxor **A**delphi. in q̄b̄ posuit. p̄ magna p̄te p̄tinẽtia noui r̄ v̄te. **E**t credo qd̄ opus illud cõtinet septingẽtos r̄ q̄ncz versus. **I**si. dicit de ea in. j. **E**tymol. q̄ de fabrica mundi et euangelijs plenissime expressit. **D**o exponamus litteram. **D**icit enĩ q̄ incongrua aptant testimonia r̄ male intellecta. quasi non legerim̄ homerocentonas et virgiliocentonas sicut et ipsi.

Quasi nõ sic etiam **M**arone r̄c. **I**ta littera est **H**ierony. **C**onstrue sic: **A**c. p. et. **E**t resume quasi ita loquat: quasi non legerimus homerocentonas et virgiliocentonas: quasi nõ possimus sic. s. sicut ipsi dicere. i. dicendo affirmare. **M**arone. i. virgiliũ. **S**ine christo. i. non intelligendo de christo vel non habito respectu ad christum fuisse christianum. i. auctoritates quas ipi assumunt scripsisse de christo. q. d. possemus dicere si vellemus q̄ **A**rgilius libũ scribẽs intelligeret de christo: cũ tñ in veritate nõ hoc diceret de ipso: s̄ hoc dicere noluit: ne incongrua testimonia vsurpemus: sicut illi q̄ dicunt eum intellexisse d̄ christo.

Quia scripsit: **I**am redit r̄c. vt per ordinẽ ostendat q̄ dicte auctes vsurpate sint: nec de christo loquant. **N**ota q̄ **P**ollio dux germanici exercitus capta **S**alona ciuitate dalmatie eodẽ anno cõsul romanus fieri. p̄m̄ruit. **U**nde **A**rgilij i **B**uccol. liij. egloga. **Q**ui te **P**ollio amat veniat q̄ te q̄z gaudet. s. reuenisse ad consulatũ. **E**odem anno habuit filium quẽ **S**alona deuicta **S**aloniu vocauit: qui natus parentibus risisse dicitur: qd̄ erat malum omen q̄si in ip̄is p̄mordis interijt. **A**rgilius vero volẽs omen illud i bonũ quẽterere: dicit q̄ ipso regnate erit iusticia i terra. **E**t multipliciter cõmendat eũ d. **I**am. s. nato saloni

Et post X̄ba saluatoris i cruce.

Et post X̄ba saluatoris i cruce.

Et post X̄ba saluatoris i cruce.

Et post X̄ba saluatoris i cruce.

Et post X̄ba saluatoris i cruce.

† Virg. in buco. eglog. 82. 4.

† Enci. 1.

Expositio epistole sancti hieronymi

Talia perstabat rē. nō de christo sed de Anchysē dicit in ij. Enēidos. Cū est Eneas patrem suū de troiano incēdio in humeris exportasset: et cum eo fugā inire voluisset: ille nullo modo cū eo voluit exulare nec Troiā sū succensaz deserere.

Tā dicit de eo ibidē: Abnegat absēta vitā producere Troia Exiliūq; pati rē. Et cū esset veteranus volebat mori in terra natiuitatis sue. In fine dicit Virgili' d' eo: Talia perstabat memorās: fixusq; manebat id ē firm' scz in apposito nō recedendi a troia. b Puerilia sunt hec. Dic ostēdit doctrinā taliū ridiculosā: qz ea docēt quozū nō habēt sciētiā ad modū pueri balbutiētis et needū plena verba formare sciēt. vñ dicit: puerilia sunt hec et circulatorū ludo silla docere qd ignozes. q. d. pueri nesciūt discretionē boni et mali: sicut nec isti.

Ite puer' sedētib' in circulo: vñ currit in circūitu tenēs aliquid in manu sua: qd deponit si potest retro iuxta a liquem illorum qui si fuerit deprehensus ab illis iuxta quem res deponit: resūmit rem depositā et procedit in circūitu suo. Si vero statim non fuerit deprehensus: ille iuxta quez deponita est circūit pro illo: et ille sedet cum alijs. Et iste ludus appellatur circulatorū. Et sic iste ludus laboriosus ē et infructuosus: et iō ridiculosus. sic silt doctrinā taliū ridiculosā est. Aliqui tñ exponunt illud de ludo circensī. de q dicit Jñ. Ethymol. xvij. Circenses ludī id eo dicti vel a circūeundo: vñ q vbi nunc mete sunt olim gladij ponebant qd qdrige circūebant: et inde dicte circētes: ab ensib' circa qd currebāt. Siquidē etiā in litore circa ripas fluminū cursus agitātes gladios i ordine i litore ripe ponebāt. Et erat aris: equū circa pericula torquere. Unde et circētes dicti quasi: circū enses.

Isti ludī periculosi et infructuosi erant: sic silt doctrinā taliū ergo dicit: puerilia sūt hec et circulatorū ludo similia: docere quod ignozes. c Immo vt stomacho: id est indignatione loquar. d Nec hoc quidez scire qd nescias. i. ignorare te hre defectū scie. Stomach' grece os vocat: eo q ostiū ventris sit: et ipsum cibum excipiat atq; ad intestina trāsmittat.

Ita dicit Jñ. Ethymol. x. Et inde dicit stomachus a. u. m. i. iracundus: furibūdus: indignabūdus. Et stomacho aris. Irasci: furere: indignari.

Idelicet manifestissima est genesis. sicut dictū est supra. Hec est qnta ps pncipalis istius epistole: in qua ostēditur difficultas sacre scripture: et iō nō potest intelligi sine doctore. Et diuidit in duas ptes in quaz pma ostenditur ista difficultas sacre scripture piculariter libros aliq; perstringēdo. Secūdo generaliter p libros singlos discurredo. Prima pars incipit ibi: Liber in apocalypsi. Secūda dicit: Idelicet manifestissima rē. Item ista ps habet tres. In prima ostēdit veteris testamēti difficultatem. In secūda ostendit affectum suū ad sacra scripturā: et humiliter cōfitez ignorantiam suam. ibi: Lernis me rē. In tertia innuit noui testamēti obscuritatem. ibi: Tangam et nouum. Dis visis littere insistamus. Prius dixerat q ridiculosum est tibi docere quod ignozas et ignorare quod nescias. Idelicet. i. videre licet dixerim hic. q. d. verbi gratia: sicut opinione istoz manifestissima. i. facillima est genesis: sed i veritate difficillima ē. Et hoc ostēdit dicēs. In q. s. agit et scribit. De creatura mūdi: Sen. i. De exordio generis humani: Sen. ij. De diuisione terre. Sen. xj. Et gente vsq; ad egyptum hebreozum scribitur a xij. ca. vsq; ad. xlviij. Assignādo istaz partiū diuisionē ostendit Hieronym' cōtinentie genesis difficultatem et mysteriorum innuit obscuritatem: vt excludat eoz stultā opinionē: et similiter facit in alijs libris. Liber genesis hebraice dicitur Breshith: grece genesis: latine generatio. Et sicut Jñ. Ery. vj. sic appellatur eo q exordium mundi et generatio seculi in eo continetur. f Patet exodus. sicut eoz opinione: sicut difficillim' liber ē sicut dicitur. et b. pbat tāgēdo ipsi' pntinentie

tie difficultatē dicēs: g Cū decē plagis. i. ca. vij. ix. x. xij. h Cū decalogo. ca. xx. Decalogus dicitur a decē et logos qd est sermo: quasi decem pceptoz locutio: vel ipsa decem pcepta.

i Cuz mysticis diuinisq; pceptis. xxi. xxij. xxij. ibi enī de iudicialib' agit: et multa mysteria tangunt. Iste liber hebraice dicitur Elle smoth: grece exodus: latine exi' eo q egressus ppli isrl de egypto dicitur. Et nota q sicut nos noia mus psalmos a pncipijs: ita hebrei a pncipijs iponūt noia libris. vñ Elle smoth sonat: hec noia: sicut Remiguz scribit Elle smoth: sicut Jñidoz belle smoth. Exod' cōponit ab ex et odus via. Ite odus laus vel cātus. Q aut quidā dicit q p via scribitur p o mī cron. i. o breuē. p cantu x p o mega i. o longū: nō semp seruat in compositis. vnde Juuenalis in pmo: Si quādo teatro: maestas tandemq; redit ad pulpita votum. Exodi. i. cantile na. k In promptu. i. in ap. l Est leuiticus liber. supple sicut optatione eoz: sicut dictū est. s. h cōtra tales Hieronymus notat ipsius difficultatē cū dicit: In q singula sacrificia: imo singule pene syllabe et vestes rē. de vestib' aaron pncipaliter agit Exo. xxvij. Per recapitulatiōnem Leuitici. vij. Iste liber hebraice dicitur vajkra: grece leuiticus: qd de electiōe et ministerio leuitaz agit: latine offerentius vel sacrificatorius: qz de sacrificijs et de his que offerebant ex lege tractat. Et nota q hebraice. vai sonat et. ikra vocat: more hebreoz qui a pncipijs denominant libros suos: tamē nos ponim' aut pro et. Et dicitur vocat aut. n. Numeri nonne tot? Arithmetice rē. Ita inueni scriptum in antiquis. Tāgendo libri continentiaz ipsius innuit difficultates. Nonne totius Arithmetice. hoc dicit ppter numerū in capitulo pphetie Balaam xxij. et. xxij. Quadragesimaz mansionū. xxij. Arithmetica ē disciplina numeroz: et dicitur ab ares. i. virtus: et ritmos qd est numerus: quia tractat de virtute numeri. Et dicitur a rithmon qd est numerus: qz tractat de virtute nūeri: cui' auctor prim' Pythagoras fuit. Dic herem' de desertū sicut dicit magister in historijs. Ille liber hebraice dicitur vajdabber: quod apud nos sonat: Et locut' ē: tñ nos nō habem' et. Romē grece non habemus in scripturis nrīs: nā grece arithmos: dicitur latine liber numeri vel numeroz. Et dicit qñq; numeri pluraliter: sicut solet dicitur hic legi i numeris. Merito aut h noie censetur: qz quattuor hic pncipaliter numerant. s. de omni populo viri apti ad arma ferenda: pmo geniti leuite qz etiaz bis numerant. et mansiōes p quas pfecti sunt. o Deuteronomiū x o rē. Iste liber hebraice dicitur elle badbozim qd sonat: hec verba. Nam a principio dicit more hebreoz. sicut Remiguz badbozim hebraice: deuteronomiū grece: secūda legislatio latine: grece appellat deuteronomiū secūda legē a deuterō. i. secūdu: et nomos vel noma qd ē lex. vñ dicit b deuteronomiū i. secūda lex. Et ex hoc quidā errātes dixerūt duas esse leges: vnā datā a deo que in libris pcedentib' cōtinet. Aliā a moyse in hoc libro. Et dicunt q illa lege dictū est. s. j. numeroz: Locutus est de' ad moysem. de illa dicit hic: Locutus ē moyse ad omnē israel. Ad hoc sciendū q pentateuchus nō ē nisi si vna lex que ab aplo et alijs sepius vocat lex Moyse: qz lex dei. Hebreus vocat etiam hos quinq; libros: thozath. i. legē: Nec ob aliud dicitur iste liber secūda lex: nisi qz p dicta in pcedentibus libris hic iterantur quasi lex iterata. Iterantur aut hic tria et trib' de causis. Precepta et cerimonie: ad cōmēdationē memoriē: et ipsoz confirmationē. Beneficia dei ad roborandam in illis dei dilectionem. Flagella que murmurantes sustinerunt ad incutiendum timorem. p Et euangelice legis pfiguratio. Sicut enī moyse veterem legē q dicitur lex timoris iterauit: explanauit et cōsumauit: addēs pceptum amoris: sic saluator noster eandē legē iterauit: mysteria rēserauit: et cōpletiorē fecit in lege euāgelica: q est tota amoris: et in hoc

Talia pstabat memorās: fixusq; manebat. Puerilia sūt hec et circulatorū ludo similia: docere quod ignozes: imo vt cū stomacho loquar: nec hoc quidem scire quod nescias.

Idelicet manifestissima est genesis: i q de creatura mundi: de exordio generis humani: de diuisione terre: de cōfusione linguarū: et gente vsq; ad egyptū scribitur hebreozum. Patet exodus cū decē plagis: cū decalogo: cū mysticis diuinisq; pceptis. In promptu est leuitic' liber in quo singula sacrificia: imo singule pene syllabe: et vestes Aaron et tot' ordo leuitic' inspirāt celestia sacramēta. Numeri x o nōne totius arithmetice: et pphetie balaam: et qdragesimaz mansionum per heremum mysteria continent: Deuteronomiū quoque secūda lex et euangelice legis

metice. hoc dicit ppter numerū in capitulo pphetie Balaam xxij. et. xxij. Quadragesimaz mansionū. xxij. Arithmetica ē disciplina numeroz: et dicitur ab ares. i. virtus: et ritmos qd est numerus: quia tractat de virtute numeri. Et dicitur a rithmon qd est numerus: qz tractat de virtute nūeri: cui' auctor prim' Pythagoras fuit. Dic herem' de desertū sicut dicit magister in historijs. Ille liber hebraice dicitur vajdabber: quod apud nos sonat: Et locut' ē: tñ nos nō habem' et. Romē grece non habemus in scripturis nrīs: nā grece arithmos: dicitur latine liber numeri vel numeroz. Et dicit qñq; numeri pluraliter: sicut solet dicitur hic legi i numeris. Merito aut h noie censetur: qz quattuor hic pncipaliter numerant. s. de omni populo viri apti ad arma ferenda: pmo geniti leuite qz etiaz bis numerant. et mansiōes p quas pfecti sunt. o Deuteronomiū x o rē. Iste liber hebraice dicitur elle badbozim qd sonat: hec verba. Nam a principio dicit more hebreoz. sicut Remiguz badbozim hebraice: deuteronomiū grece: secūda legislatio latine: grece appellat deuteronomiū secūda legē a deuterō. i. secūdu: et nomos vel noma qd ē lex. vñ dicit b deuteronomiū i. secūda lex. Et ex hoc quidā errātes dixerūt duas esse leges: vnā datā a deo que in libris pcedentib' cōtinet. Aliā a moyse in hoc libro. Et dicunt q illa lege dictū est. s. j. numeroz: Locutus est de' ad moysem. de illa dicit hic: Locutus ē moyse ad omnē israel. Ad hoc sciendū q pentateuchus nō ē nisi si vna lex que ab aplo et alijs sepius vocat lex Moyse: qz lex dei. Hebreus vocat etiam hos quinq; libros: thozath. i. legē: Nec ob aliud dicitur iste liber secūda lex: nisi qz p dicta in pcedentibus libris hic iterantur quasi lex iterata. Iterantur aut hic tria et trib' de causis. Precepta et cerimonie: ad cōmēdationē memoriē: et ipsoz confirmationē. Beneficia dei ad roborandam in illis dei dilectionem. Flagella que murmurantes sustinerunt ad incutiendum timorem. p Et euangelice legis pfiguratio. Sicut enī moyse veterem legē q dicitur lex timoris iterauit: explanauit et cōsumauit: addēs pceptum amoris: sic saluator noster eandē legē iterauit: mysteria rēserauit: et cōpletiorē fecit in lege euāgelica: q est tota amoris: et in hoc

Expositio Epistole sancti Hieronymi

hoc Moyses typū gerit xpi. Secūda lex figura fuit euāgelij. Lex continebat figuras quāz in euāgelio manifestat xtras. vñ Job. j. Lex p moysen data est: grā et xtras per iesuz xpm facta ē. a Hōne rē. pōra sunt. i. in precedentib' libris dicta. b Et tñ omia de veterib' sint. i. appareāt. c No

ua. qz nou' ē dicēdi stil' et elegantior modus. **A**sidor' in .viii. ety. sic exponit. Secūda lex. i. repetitio et euāgelij ce leg' pfiguratio q sic ea habet q pōra sunt: vt tñ noua sint omnia q in ea replicant. **A**el de veterib' construat cū sequentib' et meli' vt credo sic: De veterib' hucufq' Moyses. q. d. hucufq' Moyses egit de veteri testamēto. et hoc est qd sequit' d. Hucufq' pentateuch' .i. qnq' volumina Moysi a penta qd ē qnq' et teuchos qd ē volūmen. Moyses a moys qd in lingua egyptiaca dicit aq' et ses qd est assumptio: qz assumpt' ē de aq' a filia Pharaonis. e. Quib' qnq' xbis. i. libris. f. Loq' se rē. gloriat' id sumitur de. j. Coan. xiiij. **J**ob exemplar rē. coplectit. q. d. pauca vl nulla sunt q nō pntineat. h. Prosa incipit. a pmo. c. vsq' ad tertiu. i. Versu labif: a tertio vsq' ad principium quadragesimūscōdi. k. Pedestri sermone finit. a principio. xli. vsq' ad finē. Respice prologū super illud Job scz Logoz per singulos. Et vt oīa ista plani' intelligas: prosa sicut dicit Hieronimus in. j. ety. ē producta oratio a lege metri soluta. Et dicit a profon qd ē solutū: productū vl prolizū: qz non artat numero pedū vl syllabar: s; in longū p volūtate producit. **V**ersus ē q pedib' in suo ordine disposit' cer to fine moderat' et dicit a xendo qz tādiu debet xti qntq' recte xstituat. **S**ermo pedestri dicit humilis sermo vñ Orati' in poeria: Et tragic' plurimū dōlet sermone pedestri. l. Omnesq' leges dialectice rē. **A**d euidētia istoz fiat tal' syllogism' in pmo modo pme figure: Omnis hō est animal: ecce maior ppositio: omne risibile ē hō ecce minor ppositio sine assumptio: q omne risibile ē aial. ecce conclusio q elicit' ex pmissis. **C**onfirmatio autem istius conclusiois siue illationis ē regula q dicit: De qcunq' predicat' species et genus: vñ dicit **T**ullius in. j. rheto. **C**onfirmatio ē per quā arguendo nostre cause fidē et auctoritates et firmamentū adūgit oratio: sicut patet in textu: maior pars libri **J**ob p modum disputationis tradita est. m. Singla in eo rē. **C**auti' scripserit. **C**auti' .i. fidelius. xiv. ca. vbi dicit **S**cio rē. videbo deū. **Q**uod qui dā addit saluatore meū. **G**regor' nō habet nec **P**hilipp' nec antiq' biblie correte. o. **Q**uē visurus rē. et non alius licz alteratus. p. **R**eposita ē h spes mea in sinu meo. i. in mente mea. **N**ota qz quidā dicunt qz Moyses cōposuit libz **J**ob: et iō fm ipōs ponit i ista epla post pē tateuchū a Hieronymo: s; hoc nō ē vex: nec credit a mag' qz ali' cū cōposuerit nisi ipē **J**ob exper' realiter afflictioēs suas: nec fuit hec parabola cōficta sicut dixit **R**abbi Moyses qz impossibile ē hominē posse sustinere talia. **O**rdinat' aut' h a Hieronymo statim post pentateuchū aū **J**osue: qz aū edit' fuit. **J**ob cū aū **J**osue fuit: et vt quidā dicūt alio nomine appellabat **J**obab: sicut legit' **S**en. xxvi. Et hoc attendit Hieronymus: ideoq' ipsum immediate post pē tateuchum moysi posuit. **E**t nota qz ille **J**obab fuit rex et regit post **C**alach filium **L**yon: et nomen patris ei' fuit **A**re de **B**osum: et huc dicunt fu/

dicunt fuisse **J**ob vt dictum est. q. **V**eniam ad iesum Naue. id est ad librum **J**osue: q fuit filius **N**auē: vnde dicitur **B**ennum. i. fili' **N**auē vel num quod idem ē. **C**ognominat' autem sic ad differentiam **J**esu filij **S**yrach pronepotis **J**esu magni sacerdotis: q scripsit **E**cclēstasticū. **I**tem **J**esus naue trinomi' fuit. dicebat' enī **J**esus **J**osue et **O**see. r. **Q**ui typū dñi. pferit. i. pretendit. s. **T**ransit iordānem. iij. ca. t. **H**ostiu regna s; uertit a. vij. ca. vsq' ad. xiiij. v. **D**iuidit terrā victori pplo a. xiiij. vsq' ad. xxij. r. **E**t per singlas vr. rē. descripsit: qst d. spūaliter de militāri et triūphanti ecclesia exponuntur. y. **I**n iudiciuz libro rē. tot figure. **I**n figurarū mltiplicatiōe ostendit' difficultas spūalis intelligētie. **I**ste liber dicitur **S**ophim hebraice: quod interpretat' speculās eos: vel speculatio: cozū: qz **H**eli sacerdotē describit et iudices q fuerunt ppi speculatores: et ideo appellabat' liber **J**udicū tanq' a materia. videt' tñ qbusdā auctorib' sic nominat' vt chronice scribēde quisq' iudicū suum temp' in act' redegerit: qz autem in vniuz cōpegerit dubiū ē: qdā dicit q **S**amuel: alij q **E**sdra **C**erisimil' vides q **E**zechias q parabolas **S**alomōis: et libz **R**eg' i vñū collegit: ita scribitur i historijs. 3. **R**uth moabit' .i. de moabitidi regione exis. **E**saie explet vaticiniū. i. prophetiā. a. **D**icentis. xv. ca. b. **E**mitte agnuz rē. glo. **R**uth moabit' nupit **B**ooq: ex q **O**beth genuit: ex q **J**esse pater **D**avid de cui' semine **X**gō maria processit: q xpm cōcepit et peperit. dicit q: c. **D**e petra deserti. id ē de **R**uth gentili. gētes enī lapides pro deo colebant: et ideo a deo deserti erāt. d. **A**d montē filie sion. i. Hierusalē. **U**el poti' ad ecclesiā q est in cōtemplatione tanq' speculationis filia. e. **S**amuel in rē. **L**iber regū apud nos distinguitur in quattuor volumina: fm hebreos in duobus libris consistit: quorum primus dicit' a **S**amuel nomine auctoris: ita scribitur in historijs. **A**lij dicunt qz primam partē scripsit **S**amuel: sequētia vero eius vsq' ad calcem scripsit **D**avid. **S**ecundus liber dicitur **M**alachim: id est **R**egum a materia quem quidā vocant **M**alachot quod sonat regnozum: sed viciose. agitur enim de vno regno in duorum tantum: et de regibus eius: s; in duo diuisum fuit. **S**criptus autē ē chronice liber iste sub singulis regibus: qui compactus est in vnum a **H**ieremia: quod ex inde patet: qz idem est finis huius libri et **H**ieremie: ita scribitur in historijs: dicit itaqz: **S**amuel id est primus liber regum apud hebreos: qui primus et secundus dicitur apud nos.

a pfiguratio nonne sic ea habet q
b priora sunt vt tñ noua sint oia de
c veterib' : hucufq' moyses hucuf
d qz pentateuch' : quib' quinq' ver
e bis loq' seyelle apls in ecclia glia
f tur. **J**ob exemplar patiētie q nō
g mysteria suo sermōe complectit?
h Prosa incipit: vsu labif: pedestri
i sermone finit: oēs qz leges: diale
k ctice ppositione: assumptiōe: pfirm
l matione: cōdusione determinat.
m Singla i eoz vba plena sūt sensib'
n et vt de ceteri fileā: resurrectionē
o corpoz sic pphetat: vt nullus de
p ea manifesti' vl et cauti' scpserit.
q **S**cio in qz q redēptoz me' viuit:
r et in nouissimo die de terra resur
rectur' sum: et rursuz circūdabor
s pelle mea: et in carne mea videbo
t deū: quē visur' suz ego ipe et oculi
u mei pspicuri sūt: et nō ali'. **R**epo
v sita est hec spes mea in sinu meo.
y **V**eniā ad iesuz naue: q typū dñi
z nō solū in gestu: verūctiā in noie
a pferit: transit iordanem hostiū re
b gna subūtit: diuidit terrā victori
c pplo: et p singlas vrbes: viculos:
d mōtes: flumina: torrētes atq' pfi
e nia ecclesie celestisq' hierlm spūa
f lia regna descripsit. **I**n iudicū li
g bro qz pncipes ppli: tot figure sūt.
h **R**uth moabit' **E**saie explet vati
i ciniuz dicent': **E**mitte agnū dñe
j dominatore terre: de petra deser
k ti ad montē filie sion. **S**amuel in
l **H**eli mortuo et in occisiōe **S**aul
m veterē legē abolitā mōstrat. **P**or
n ro i **S**adoch atq' **D**avid noui sa
o cerdotij: nouiq' ipij sacra testat'.
p **M**alachim id est tertius et quar
q tus regū liber a **S**alomone vsq'
r ad **J**echoniam: et a **J**eroboam fi
s
t
u
v
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

f. **I**n heli mortuo. j. **R**egū. iij. g. **E**t in occisione **S**aul. j. **R**egū. xxxj. h. **R**egē abolitā. i. deletam. **I**n morte **H**eli sacerdot' et **S**aul reg' trāslatio regni: et sacerdotij pfiguratur. iō sequit' i. **P**orro in **S**adoch rē. **I**n **S**adoch. ij. **R**eg. g'. viij. **I**n **D**avid. ij. **R**eg. ij. k. **M**alachim rē. a **S**alomone vsq' ad **J**echoniam rē. **A** **S**alomone. iij. **R**eg. j. vl. iij. vsq' ad **J**echoniam. iij. **R**eg. xxij. vl. xxij. **C**auē ne decipiar' i no mie: qz alio noie dicebat' **E**liachim fil' **J**osie. **I**n istos duos describitur regnū **J**uda. l. **E**t a **J**eroboā tertio. **R**egum. xij. vsq' ad **O**see. iij. **R**egum. xvij. inter istos duos de scribitur regnum **I**srael.

c. **P**er regnum ist

Expositio Epistole sancti Hieronymi

a Per regnū iuda. designat paucitas fidelium: p regnū israel
multitudo hereticorum. **b** Duodecim prophete. scz minores.
c In vni^o voluminis angu. rē. In prologo super Osee dicit
expresius. vbi ait: Hoc tū volo o Paula et Eustochiū amoni
tas scire vni^o librū esse duodecim prophetarū: s; qre in vno vo/
lumine coartantur in prologo libri re
gum ponit ratio. vt scz tot essent libri
q̄t sunt lre alphabeti apud hebreos.
d Osee crebro nominat ephraim rē
Per ephraim sicut dicit Hieronym^o
super Iosue. v. Ieroboaz signat. Ho
mine Ieſrael decem trib^o. Ite Iero
boaz q̄ fuit d stirpe Ephraim filij Jo
seph regnavit super decē trib^o: r fecit
pplm idolatrare: sicut scribit. iij. Re.
xij. **e** Samaria ciuitas ē metropo/
lis decē tribuū a quo omnis regio in
circūitu nomē accepit: quam Senna
cherib rex Assyrioz cōstruxit: voca
uitq; Samariā. i. custodia: qz qū isrl
trāstulit in medos: ibi custodes cōsti
tuit: ita dicit Iſidorus etymo. xv. Ite
Hierony. sup. viij. Osee Ron in vbe
Samaria positi erāt vituli. s; in Dan
et Bethel. Per Samariam gōms vr
bes decē tribuū signant. **f** Ioseph
nō recolo me legisse in Osee: forte vi
tio scriptoris ponit v̄t intelligit in fi
lio suo Ephraim: qd̄ videt̄ haberi ex
glosa Hierony. Osee. j. vbi d; Ieſra
el ē metropolis in regno Samarie iu
ra quā sunt campi latissimi: r vallis
vasta plus q̄ decē milib^o passuū. iij.
Reg. xvij. In hac cōmissio precio ab
Assyrijs cedus ē Ieſrael. i. decē trib^o
q̄ dicte sunt Ephraim propter Hiero
boam de Ephraim genitū q̄ p̄m^o fec
scisma in pplo. Dicunt̄ r Ioseph: q̄a
Ioseph erat pater Ephraim. **g** Ie
rael interpretat̄ semē dei: q̄ xps ē in
quo vere implet̄ qd̄ p sanguinez Ha
both Ieſraelit^o p̄figurat̄. **h** De
vxoze fornicaria. Osee. j. i De adul
tera maritū expectante. Osee. iij. vbi
dicit glo. Dat. Sicut p fornicariāz de
cem trib^o: ita p hāc adulterā Iudeaz
spūaliter intelligim^o rē. In summa te
ne qd̄ dicit Iſido. etymo. vij. Osee sal
uator aut saluāz: dū em̄ irā dei ad po
pulum isrl ob crimē idolatrie. pphe
tasser domui Iude salutē p̄nūciauit
pp̄ter qd̄ Ezechias rex Iuda subla
tis idolis: q̄ p̄cedētes reges p̄secreaue
rāt tēplū dñi purgasse aut purificasse
mōstrat̄. **k** Iobeli filij rē. Aliq̄ libri habēt terrā duodecim tri
buū: s; Hiero. i. plogo sup Iobeli. q̄ scipit: sc̄us Iobeli rē. q̄ i
hūc p̄phetā. i. fm̄ hūc p̄phetā omne qd̄ d; p̄ncipaliter ad tri
bum Iudam r Hierlm̄ ptinere credendū ē: r nullā omnino is
raēlis. i. decē tribuū in hoc fieri mentionē. Aliq̄ tñ glosant̄ h
qd̄ dicit: nullā: supple ad corrigendū: qm̄ de eis facit mentio
nem reducēdo mala ipsoz in exemplū: vt caueant due trib^o.
de h nolo cōtendere: s; credo Hiero. q̄ dicit nullā omnino rē.
l Eruca vocat̄ xmis q̄ in caulib^o inuenit̄. **m** Bruce^o vo
cat̄ fet^o locuste anteq̄ habeat alas: deinde d; arrelab^o: cū x̄o
pleniter volat d; locusta. **n** Rubigo. est q̄ tenerē fringes
noxio roze percutiunt̄: r vertunt̄ tā culmi q̄ sp̄ice in ruboz
muri coloris vel sinopodis. s; glosa: p eruca Assyrij et Chal
dei signant̄: p locustā Perse et Medij: p brucū Macedones
r om̄s successores Alexandri: per rubiginē Romani. Sedm̄
Hier. p erucā notat̄ libididē: p locustā inanē glām: p brucuz
ventris inglutiō: p rubiginē irā. Sedm̄ Hiero. moraliter per
hec q̄tuor signant̄ q̄tuor animi passiones: q̄ si vltra modum
dominant̄: auferunt salutē anime. Tristitia de p̄senti aduer
sitate. Gaudiū de p̄senti p̄speritate. Timor de futuro malo.
Spes de futuro bono. **o** Effusum tri. i. effundendū ē: Iobe
lis. ij. Post h effundā spiritū meū sup omnē carnē rē. sup cē
tūmūgiti. Act. j. Erat aut̄ turba hoim̄ fere centūmūgiti. Itē.
Act. ij. d; d̄ effusioe spūsc̄i sup eos: q. i. repleuit̄ totā domū
vbi erāt se

lio Habath vsq; ad Osee q̄ duc^o
a est in assyrios: regnū Iuda et re
gnū describit Iſrl. Si historiā re
spicias verba simplicia sunt: si in
litteris sensuz latentē inspexeris
ecclesie paucitas et hereticorū
b ecclesiam bella narrant. Duode
cim p̄phete in vni^o voluminis
angustias coartati: multo aliud
c q̄ sonant in lra p̄figurāt. Osee
crebro nominat Ephrai: Sama
d riā: ioseph: Ieſrael: et vxoze for
e nicariā: r fornicationis filios: et
f adulteram cubiculo clausaz ma
g riti: multo tēpore sedere viduā: r
h subveste lugubri mariti ad se re
i ditū p̄stolari. Iobeli filij Fatuel
k describit terram duodecim tribuū
l eruca: bruce: locusta: rubigine
m vastante cōsumptā: et post euer
n sionem prioris ppli effusuz iri sp̄i
o ritum sanctū sup seruos dei r an
cillas. i. sup centūmūgiti creden
tium nomina: r effusum iri in ce
naculo siō. Qui centūmūgiti ab
vno vsq; ad q̄ndecim paulatī et
p̄ incrementa surgētes q̄ndeci gra
duū numez efficiūt: q̄ i psalterio
mystice ptinent. Amos pastor r
rustic^o r ruboz mora dstringēs
pauc^o verbis explicari nō potest.
Quis enim digne expmat tria r

vbi erāt sedētes. **p** Qui centūmūgiti. Ad euidētiā istī lre dē
pige trigonū eglare: i cui^o p̄ma linea pone vni^o: i sc̄da duoz
in tertia tria. Et ita paulatī r p̄ incrementa multiplicādo. p̄cede
vsq; ad decimā q̄ntā lineā: i q̄ pone q̄ndeci r postea totā sū
mā nūera: r inuenies centūmūgiti: r i qlibet latere trigoni inne
nies q̄ndeci: p̄pter hoc em̄ dicit̄ eq̄
laterus sicut patet in subscripta figu
ra. r B ē qd̄ d; Qui centūmūgiti sur
gentes paulatiz. i. de linea in lineaz.
q Et p̄ incrementa. i. p̄ additiones
vni^o in qlibet linea. r Efficiunt
numerum q̄ndecim gradū. i. q̄ndeci
p̄f̄a: morum gradualū. **s** Qui in
psalterio continent̄ mystice. ad lram
in tēplo Salomonis in Hierlm̄ erant
quindecim gradus p̄ q̄s ascendebat̄
ad tēplū: r q̄ cantozes solēnter p̄ce
debant incipiebāt ab inferiori r ascē
debant processionaliter vsq; ad sum
mum: r stando in singulis cantabant
vnum de illis psalmis gradualibus.
Unde dicit̄ sunt psalmi graduales a
gradu v̄l a q̄dior: qz q̄datim cantabā
tur ibi. P̄f̄ertū aut̄ in illis multipli
ter ē. Sūt em̄ ibi tres q̄narij. primus
ptinet ad incipētes. sc̄ds ad p̄ficien
tes. terti^o ad p̄fectos. Prim^o em̄ cōst
sit in declinatione a malo: et primus
gradus p̄mi q̄narij ē clamor liberati
onis a miseria hui^o sc̄li q̄ determinat̄
in h psalmo: Ad dñm cum tribularer
clamauī. Sc̄ds q̄dus ē fiducia libera
tionis: q̄ tangit̄ in sc̄do ps̄. Veniū
oculos meos rē. Terti^o q̄dus est leti
cia ex cōsideratione finis tribulatio
nis. ibi: Letat^o suz rē. Quart^o ē cōti
nuatio supplicationis p̄ liberatione
que subiungit̄ q̄rto ps̄. Ad te leua
ui. Quint^o est gratiarum actio p̄ libe
ratione. ibi: Nisi qz dñs. Sc̄ds q̄nari
us incipit̄ ibi: Qui confidit̄. Et p̄ter
net ad p̄ficiētes. Etenim ad p̄ficiētia
chuz in bono. Prim^o q̄dus ē p̄fidētia
christiani: q̄ tangit̄ ibi: Qui fidit̄.
Secundus q̄dus ē p̄solatio seminan
tis misericordie opa ibi: In cōuerten
do. Terti^o q̄dus ē omniū bonoz deo
attributio. ibi: Nisi dñs. Quart^o est
beatitudo timoris. ibi: Beati oēs rē.
Quint^o ē firmitas paciētie ibi: Sepe
expugnauerunt. Terti^o q̄nari^o inci
pit̄ ibi: De p̄fundis. In q̄ notat̄ cō
summatio in bono: et ideo ptinet ad
p̄fectos. Prim^o q̄dus ē p̄fidētia sup
plicatiōis. ibi: De p̄fundis. Sc̄ds hūilitas p̄fident^o. ibi: Do
mine nō est exaltatū. Terti^o ē desiderū edificationis dom^o
dei. ibi: Memēto dñe. Quartus ē charitas. primi. ibi: Ec
ce q̄ bonum. Quintus est charitas dei. ibi: Ecce nunc bene
dicite. Vel ad decimū quintum gradū ascēdit. sc̄ilicet ad cha
ritatem dei que ponitur in vltimo gradu. Qui charitatē im
plet quindecim affectus habet. j. Corin. xij. Charitas pati
ens est. rē. Unde hec figura dalmatica habet altrinscē q̄n
decim ordines sūbziarum. Item ad quindecimum gradum
ascendit qui mandata veteris testamenti ac noui custodit: r
iuxta illud Ecclesiastes. xj. Da partes septem necnon et oc
to. talis ascendit per quindecim gradus qui erāt in templo
Mich. v. Suscitabit dominus super eum septem pastores et
octo p̄mates. Qui igitur per virtutes ad quindecim gra
dus ascendit: vt dicitur super illos psalmos: habebit sp̄i
tum sanctum qui in centūmūgiti discipulos missus est: r B
est quod dicit Hiero. Qui mystice continentur. Et hoc ipm̄
representat ecclesia tempore quadragesimali recitando eos
in matutino. t Amos pastor et rusticus et rubozum rē.
id est leuiter tangens: vel leuiter decerpens: sicut pastores
solent facere. Alij habent distinguēs: q̄a meliora eligebat:
tamen in antiquis et corectis biblijs inueni dstringens.
v Pauc^o verbis rē. In q̄ notat̄ ipsi^o difficultas. r Quis
em̄ dig. rē. Amos pastor. j. ca. γ Triā et q̄t. rē. j. ca. et ij.
Iuxta tro

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Juxta tropologiam exponit Hiero. in originali dicens: Primum peccatum est cogitare que mala sunt. Secundum cogitationibus acquiescere peruersis. Tertium quod mente decreueris opere complere. Quartum post peccatum non agere penitentiam: et in suo sibi complacere delicto. Damascus fm Hiero.

metropolis est in Syria quam condidit seruus Eliezer in campo ubi occisus est Abel. Balaad ciuitas et regio est trans iordanem in sorte dimidie tribus. Danasse. tempore vero que Amos cepit prophetare Azael rex damasci illam regionem in statu vastauit ut supato Achaz rege israel illam regionem ad istar tribulorum frumenta in aruis triturantur pererit. id est primo aduersus Damascum in nebulis. prophetata: ita dicit Hiero. Item fm ipm Haza est metropolis ciuitas philistinorum que nunc palestini vocatur: que quibus duodecim tribubus poterat comprehendere: videbantur idumeis in seruos et ancillas: sicut minas eis. propheta igne captiuitat: que oia deuoret. Tertio inuehitur contra Tyrum. Et fm Hiero. Tyrus est ciuitas phenicium et proxima Sidonijis cuius ciues negotiatores erant: et quos euntes depredari poterant ex israel videbantur idumeis et alijs gentibus. Quarto inuehitur contra idumeam: de qua dicit Hiero. Edom ipse est que et Esau et Seyr. unde et montes Seyr nominantur: inde et regio Idumea. iste persecutus est Jacob ut timore eius fugeret in Mesopotamiam: et non seruauit in eo visceram misericordie ut vinelo fraternitatis colligatum sibi intelligeret: et odium quod fuit in patre seruauerunt idumei nati ab eo sicut filius Jacob: ut egredientibus de Egipto in eam transiitum quidem in terram sanctam dederent: in hoc violantes misericordiam ac si fratres eos esse nesciret. Quinto inuehitur contra filios Ammon de quibus ait Hiero. Filij Ammon geniti de stirpe Loth: habitant in arabia. Horum vero princeps Haas ammonites tempore Saul pugnavit contra Balaath: que est ciuitas duarum tribuum et Danasse: et in tantum oppellit ea: ut etiam pregnantes secaret mulieres. Sexto inuehitur contra moab. Fuit autem Moab filius maioris filie Loth. Gen. xix. Sed ut videamus propter quid inducatur h. Nota que dicit Hiero. in glo. Tradunt hebrei que idumei fuerunt subiecti Josaphat regi Iudae: et Moabite Iozai regi israel: sicut post modicum cum recessisset rex Moabitarum et Iozani: petiuit ille auxilium a Josaphat rege Iudae: qui veniens conduxit secum regem idumeorum ad oppugnandum ciuitatem ubi rex Moab erat delusus: et cum rex Moab vellet confugere de ciuitate per eam partem quaz obsidebat rex Idumeorum non est permissus ab eorum: ascendens super murum immolauit filium suum deo: et propter immanitatem huius sceleris recesserunt filij israel a ciuitate. postea mortuo rege Idumeorum et sepulto: recordati Moabite quid egerit contra eos in obsidione: extracti de sepulcro combusserunt igni et in cinerem redegerunt: ut quod non potuerunt in vitro: vlciscerent in mortuo. Septimo gradu. id est septimo loco inuehitur contra Iudam: id est contra duas tribus relicto deo idolis deditas. Et octauo gradu. id est octauo loco in israel: id est decem tribus: quarum multa peccata enumerat in glo. Hiero. dicit sic: Habebat consuetudinem princeps iudeorum: ut si pauper in viam se illis iugeret: flagellatum super puluerem terre projicerent indignantes cum simplicibus ire. Contigit etiam crebro ut pater uxorem filij pollueret: illos etiam que nolebant ire ad adorandos vitulos interficiebant. Item a. Dicit loquitur ad vaccas pingues. iij. ca. i. hereticos gule et veteri seruientes vel optimates decem tribuum. Non boues aratores: sed irrisione vaccas pingues vocat: quia domi residentes veteri que gule seruebant. b. Que sunt in Samarie monte. id est eminentia potestatis ut humiles opprimant. c. Et ruitur domum maiorem minorumque testatur. vij. ca. Glo. exponit de decem et duabus tribubus. d. Ipse cernit fictorem locuste. vij. ca. Fictorem locuste

quatuor scelera damasci et gage tyri et idumee et filiorum Ammon et Moab: et in septimo et octauo gradu Iudae et israel. Dicit loquitur ad vaccas pingues: que sunt in Samarie monte: et ruitur domum maiorem minorumque testatur. Ipse cernit fictorem locuste: et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et vicinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus: et famem in terra: non famem panis: nec sitim aque: sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur seruus domini peronat contra Edom: et sanguineum terrenumque fratrem fratris que Jacob semper emulum habita percussit spirituali. Jonas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini figurans: mundum ad penitentiam reuocat: et sub nomine Ninive gentium salutem nunciat. Micheas demorasthi coheres christi vastationem annunciat filie latronis: et obsidionem ponit in eam: quod maxilla percussit iudicem israel.

ctor locuste dicitur dominus cuius insu multitudo locustarum cooperuit terram. promissionis in principio germinantium serotini imbris: id est in primo vere quando omnia virere incipiunt. Secundum interlinearem dicit fictorem. id est creator assyriorum qui per locustam signantur: vel fm que pleni dicitur in glo. marginali.

Sicut locuste si in principio serotini imbris veniunt quando cuncta virerent et omnis ager parturit: cuncta fere consumunt: sic Sennacherib adueniens dum floret regnum decem tribuum: cuncta vastauit et captiuit. Et stantem dominum super murum litum. Nec est ista Hiero. f. Ael adamantinum. Nec est littera septuaginta. Murus litus id est superindur. Et dicitur a lino. id est lino. lino. litu. litu: quod est superinducere: per murum figurat diuinam protectionem: per limitationem que pulchriorem et fortiorum reddit murum prefiguratur virtutum pulchritudo. Per adamantem que non dissoluit nisi sanguine hircino: notat perseverantiam in bono: vel inseparabilitatem a deo. Ro. vij. Quis nos separabit. Et omnia ista comminat dominus inferre iudeis propter peccata sua. Et vicinum pomorum attrahentem supplicia peccatorum: per vicinum intelligitur vicinum tempore captiuitatis. Sic enim vicino trahuntur rami arborum ad carpenda poma: ita per vimare facit tempore captiuitatis. Et famem in terra dicitur. Item intelligitur de subtractione christi domini que post resurrectionem domini missa est in iudeos: sic inuicem in interlinari. h. Abdias que interpretatur seruus domini dicitur. Aude prologum in Abdias: quoniam incipit Jacob patriarcha dicitur et habebis euidenciam eorum que hic dicitur: sic dicitur. Iudo. etymo. vij. Abdias seruus domini dicitur: sicut enim Moyses famulus domini: et Aplos seruus christi: ita iste ad gentes missus videtur et predicat que prophetali digna sunt ministerio et seruitute: inde dicitur seruus domini: predicat autem destructionem Iudaeie. unde dicitur que peronat contra Edom: id est

terribiliter eum increpat. Quod autem subditur sanguineum terrenumque interpretatio est nominis. Sanguineus erat: quod fraternum sanguinem sitiebat. Terrenus: quia circa terrenam erat occupatus. unde Gen. xxv. Factus est Esau vir grauius vendandi et homo agricola. i. Fratremque Jacob semper emulum. i. iudicum. Gen. xxvij. Venient dies lucis pris mei: et occidam Jacob fratrem meum. Vastam spiritalem appellat prophetiam in crepatione. Secum Hiero. iste Abdias specialiter dicitur seruus: quod abscondit paruit ceterum prophetas: quoniam quosdam et quosdam in spelunca cum iterum fieret Iacobel. prophetas domini. iij. Reg. xvij. k. Jonas columba. Iudo. dicit i. vij. ety. Jonas interpretatur columba sine dolere. Columba per gemitum quoniam in ventre ceti triduo fuit: Dolens autem propter tristitiam quam habuit de salute ninuitarum: vel propter hederam subitum arefcentem: cuius umbraculo tegebat se solis ardore. Secum Remigium Iona et Jonas varias habent interpretationes. De naufragio Ione habet. in. j. ca. Qualis mundum ad penitentiam reuocat habet. iij. ca. l. Micheas demorasthi dicitur. Moza: sicut ait Hieronymus non gradis vicinus est in xta Fleucheo polim vrbem Palestine. Et interpretatur heres. Micheas interpretatur humilitas: pulchre autem humilitas que in virtutes precipua est de spe hereditat: dei nascitur. m. Coheres christi. Ro. vij. Heredes quidem dei: coheredes autem christi. Alludit interpretationem predicte fm Remigium. Micheas interpretatur quod est iste: vel quod est in loco b. Est autem prophetia eius in Samaria et Hierusalem sicut patet in principio: sicut ait Iudo. etymo. xiiij. Samaria regio Palestine: que a quodam oppido nomine accepit: quod vocabatur Samaria ciuitas quondam regalis in israel. n. Vastationem annunciat filie latronis. i. Hierusalem filie diaboli ad predandum: supple accincti: unde vocat latronis filiam: non suam. v. c. o. Et obsidionem ponit in eam: eo quod percussit maxilla iudicem israel. v. ca. vbi dicit glo. Cotumelia fuit trinitas: quoniam fauētibus iudeis Romani percusserunt caput iudicem israel: dicitur dicitur prophetia nobis christi: Quis est iste que te percussit? Matth. xxvi. c. ij. vel quoniam vii

Expositio Epistole sancti Hieronymi

vel qñ vn⁹ de ministris percussit eum in maxilla. dicens: Sic re
spōdes pōstfici? Job. xvij. a **H**aum rē. Haum interpreta
tur solator. Dicitur aut solator orbis: qz decē tribub⁹ iā ca
ptiuat: r duab⁹ iā ab Assyrio gūiter afflicte: destructionē ip
soz Assyrioꝝ p Chaldeos futurā nūciat. b **I**ncrepat
ciuitatem. rē. **H**inuen. iij. ca. De ciui
tas sanguinū rē. c **E**cce sup mō.
glosa legatur. ij. Paral. xxij. q **S**en
nacherib obsidēte Hierlm pmo mēse
nō potuit pasca fieri sed ceto exercitu
r annūciata morte Sennacherib secū
do mēse pasca celebratū ē. **I**nde ait:
o **J**uda ne sis sollicitus: occiso hosie
tuo in tēplo dei sui: ecce venit tibi nū
ci⁹ transcurrēs mōtes et colles: et qñ
de spelūca vel specula annūciās tibi
p mortē Sennacherib liberatā vrbē.
Celebra q̄ festiuitates tuas rē. **C**ete
ra plana sunt. **S**ecm̄ **I**sid. d. solato
tor vrbis: vt ait in. vij. ety. **H**aum ger
mō sue solator: increpat em̄ ciuitatē
sanguinū: r post euerisionē ill⁹ solato
tur sion dicens: **E**cce super mōtes. rē.
d **A**bachuc luctator for. rē. **Q**uare
dicitur luctator for: patz p **X**ba **H**ie
rony. q̄ dicit sup **A**bdiam: **A**bachuc
interpretatur amplexans: q̄ vl ex eo q̄
amabilis fuerit dñi vocatur amplexa
tio: vl quia in certamē cū deo ingredi
tur: amplexant. i. luctant: foritur vo
cabulū. e **S**tat sup custodiā suam.
Hoc sumitur de **A**bachuc. ij. vbi scri
bitur: **S**up custodiā meaz stabo. glo/
sa. i. omni diligētia custodiā cor meū.
f **E**t figit gradū sup munitionē. id ē
stabilitas animū sup xpm. **T**otū sumi
tur de. ij. ca. **Q**ue aut sequitur: sumū
tur de. ij. ca. g **O**peruit celos glia
ei⁹ r laudis ei⁹ plena ē terra. glosa. in
aduētū xpi repleta sunt omnia gloria
Uā **L**uce. ij. **G**lia in altissimis deo: et
in terra pax hominib⁹ bone volunta
tis. **E**t **C**ol. j. **P**acificās q̄ in celo r q̄
in terra. h **S**plendor ei⁹ vt lux erit.
qz qñ sol iust⁹ radiauit. **C**oznua. i. trop
phea cruc. **I**n manib⁹ ei⁹. **U**el man⁹
eius fixe in cornib⁹ crucis: vt fiat hy
pallage. i. iuersio casuum r constructio
nis. i **I**bi abscondita ē for. e. **E**x
nauit em̄ se vsqz ad mortē. **P**hil. ij.
k **S**ophonias specula. rē. **S**opho
nias fm̄ **H**ieronymū interpretatur spe
cula vl archanū dñi: r vtrūqz pphete
conuenit. **D**icitur em̄ **E**cce. ij. **I**lli
hominis speculatozem dedi te domui
israel: et audies de ore meo verbum
et annūciabis eis ex me: ppheta de
euerisione Hierlm: r de captiuitate **J**ude r **B**eniamin per **A**
buchodonozor q̄ captiuitas interfecto **J**osia rege visa ē in ce
spite. l **A**udit clamorē rē. **Q**ue sequuntur sumpta sunt de
j. ca. **S**ophonie. **P**orta aut pisciū appellatur: q̄ ducit diospo
lim r **J**oppen: r vicinior ē mari. m **A** scda. significat por
tam scdm̄ muri in eodē clinate. n **A** collib⁹. de mōte sion et
excelsiore parte vrbis q̄ ab hostib⁹ occupata facili⁹ descēsus
erit ad. pna. **A**llē aut **S**ylōe cōparat pile. i. vasi in quo tin
dunt frumēta: qz de porta pisciū: r de scda r de collibus. **P**ru
ens exercit⁹ contundet inferiora loca. o **C**hanaan vocat
populum iudeozum. vñ **D**an. xij. **S**emē **C**hanaan r non **J**u
da. p **D**ispsit sunt rē. quia pibunt: quia tantas habēt diui
tias: vt eis putant se indutos r septos. **A**lystice p portam pi
sciū designatur curiositas humana. per scdam: carnis p̄cupi
scētia. per colles: supbia. p pillam: **H**ierusalē: q̄ erat euertēda
propter omnia ista. q **A**ggeus festinus rē. **A**d euertētam
istoz nota: q̄ sicut scribitur in. ij. **P**aral. vltimo. **A**buchod
onozor rex **C**haldeozū prop̄ p̄turium **S**edechie regl **J**ude
qui ab ipso recesserat ipsum **S**edechiam cum p̄p̄o suo in **B**a
byloniam duxit captiuū in censo tēplo r destructa **H**ierusalē.
Donuo aut **A**buchodonozor: r **B**althasar filio eius inter
fecto

fecto: sicut scribitur **D**an. v. **D**ari⁹ medus successit in regnū
Chaldeozum: quo mortuo successit **C**yr⁹ rex p̄sarum: q̄ in p̄
mo anno regni sui remisit in **H**ierusalē circiter quinquagin
ta milia iudeozum: quibus p̄fecit **T**orobabel: et **J**esum fi
lium **J**osedech: r p̄cepit vt edificaret tēplum dñi. **I**lli autez
extructo altari fundamēta tēpli iccc
runt. j. **E**sdre. iij. **S**z interea mortuo
Cyro artaxerxes qui dictus ē **C**am
byses illi succedēs mandauit gētib⁹
q̄ erant in **H**ierusalē ne tēplum reced
ficari pmitterent. j. **E**sdre. iij. r. v. re
mansit itaqz opus imp̄fectum vsqz ad
annū scdm̄ **D**arij filij **D**ytaspis. **H**oc
anno **A**ggeus r **Z**acharias p̄p̄he
te non timētes regis edictum nec ini
micicias circumadaciētium populoz
horati sunt **T**orobabel r populū su
um qui cum eo erat: vt edificaret tem
plum: quia iaz tps erat: q̄ **H**ieremias
p̄p̄hetauerat tēplum esse recedifican
dum: sed post septuaginta annos ca
ptiuat⁹: **H**iere. vicesimonono. **P**ro
p̄hetat autē **A**ggeus populū cūuersi
onem: tēpli recedificationē ciuitat⁹ r
nouationē: obseruantiaz sacerdotale
r exteriorum regnozū subuersiones
r propter ista dicitur festinus r letus
iuxta nos interpretatō. r **Q**ui
seminauit i lachrymis vt i gaudio me
teret: sumptum ē de p̄s. **D**estructū tē
plum edificat. j. ca. s **D**eūqz patrē
inducit loquētē. ij. ca. vbi ait: **A**d
huc aut vnū modicūqz rē. **I**nterline
aris: tpe passionis sol obscuratus est
Itē glosa marginalis: qñ dedi primū
testamentum in **S**yna moui celum r
terrā et mare rubrum et desertum: vt
vobiscum ponerē testamētum. **H**unc
aut polliceo q̄ adhuc semel mouebo
celum r terram: vt illis commot⁹ mo
ueantur omnes gentes sez **H**ie p̄tates
splendorē dñi sustinere nō valentes.
v **E**t veniet desideratus cunct⁹ gē
tibus. id ē saluator. r **Z**acharias
memor dñi sui rē. **S**icut ait **H**ieron. y.
Aggeus r **Z**acharias in secundo an
no **D**arij regis medozum p̄p̄hetauer
unt. **A**ggeus autem zacharie p̄p̄o
nitur: quia duobus mensibus p̄ces
sit: sicut patz in textu vtriusqz. **A**gge
enim incipit p̄p̄hetare in sexto men
se. **Z**acharias autem in octauo: quia
autem **Z**acharias dicitur memor dñi
exponit **I**sid. dicens in. vij. etymol.
zacharias interpretatur memoria dñi
Septuagesimo enim anno desolatio
nis templi completo: **Z**acharia p̄dē
cante memoratus est dominus populi sui: iubente q̄ dño re
uersus est populus et recedificata est vrbis et templum. **I**tez
j. **E**sdre. v. legitur qualiter p̄p̄hetauerunt **A**ggeus et **Z**a
charias adiuuantes populum ad recedificandum templum.
y **M**ultiplex in p̄p̄hetia. qz p̄p̄hetat de reditu ppli: r reced
ficatione templi: sicut patet in primo et secundo: et de multis
alijs. z **L**ernit hierusalē rē: propter squalorem captiui
tatis: et sicut legitur de **J**esu filio **J**osedech: vel legitur de
lesu christo carne simili peccatrici induto: **P**hil. ij. **I**n simili
tudinem hominum factus est: et habitu inuentus vt homo:
Ro. vij. **D**e fillū suū mittēs i similitudinē carnis peccati rē
Ista vest⁹ sordida apparuit in passione sic ipse testatur: **E**sa.
lxij. **A**spus ē sanguis cor sup vestimēta mea: r omnia idu
menta mea inq̄nauit. a **E**t lapidē oculo septē. i. iesum q̄
dicitur lapis de mōte abscessus. **D**an. ij. **P**ro roboze quo om
nia p̄terit. **I**tez **D**arth. xxj. d. lapis p̄terens inimicos. **I**tez
dicit lapis angular⁹ iungens duos parietes in vnū. **E**ph.
ij. **S**up quē lapidē septē vl octo sunt oculi: de q̄bus d. **E**sa. xj
Req̄scet sup eū spūs dñi: spūs sapiētie r intellect⁹: spūs cō
silij r fortitudinis: spūs sciētie r pietat⁹: r repleuit eū spūs tē
mōis dñi. b **C**andelabrum rē. **C**andelabrum ecclesia an
rea propter

Aggcl. 2. b

Expositio Epistole sancti Hieronymi

rea ppter spiritalem intelligentiam scripturarum. Lampas xps. Esa. lxxij. Saluator epus vt lapas accendatur: q in ecclesia fulget. Septem lucerne et septem infusoria eaz gntie spussancti p quas oleum misericordie dei suscipit ecclesia. Due oliue Moyses et Helias. i. lex et pphete q d xpi passioe pdicabnt: vt oliue eius

et onerati estis: et ego reficiam vos. in Et olla succensam. Per olla succensam intelligitur rex Babylonie: qui bn dicitur olla succensa propter ambitionem: sicut patet in principio Iudicum. vel quia ex toto iudeos in nihilum coxit. vii. Hier. j. Primus comedit eum. rex assur: sed iste nouissimus Habucho

geliu qd a dextris: et lex q a sinistris. Et post eqs. Iuxta glo. Per eqs rufos designatur Babylonij crudelitatem terribiles. p nigros: q sic ordinatur textus p se mozem iudeoz xpo nuicio preferentes. p albos: macedones sub quozum rege Antiocho Machabeozum victoria legim. p varios romanozum reges: quoz alij fuerunt clementes in iudeos: vt. Cesar. alij persecutores vt Taspasianus. Quidam dicunt qtuor qdrigas: qtuor euagelia: equos: aplos: quoz alij rufi martyrio: alij obscuro et nigri. p funditate et cognitione mysterij: alij albi gntia xgnati: alij varij et fortes gntiam curatio num et diuersaz xntu hntes. b Et dissipatas qdrigas ex Ephraim. Nota lra e: dispga quadriga ex ephraim: qd exponit Hiero. in originali dicens: Hs erut plia omnib xpi aduentu et natiuitate pacat. Poaro fm aliozem intelligentia ad heresum multitudinem refertur: q interpretatur carphozia. i. vbertas et frugum abundantia. ps. Filij ephraim intendetes et mittentes ar. co. sm. d. b. Et alibi: Di in curribus: et di in eqs: sz equus cox dissipatur de Hierlm: de quo ps. Fallax equus ad salutem. c Pauperez regem etc. Hic pphetiam euageliste dicunt esse copletam qm dñs igressus est Hierlm sedens sup asinu et pulluz asine. Matt. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Job. xij. De ista asina d: i historijs q comunis erat pauperibus q ppria iumenta no habebat. Cuz aliqs ea opatus fuerat pabulu dabat ei: et pullo qui parit ad opa comunia nutriebat et ob ei? ita comune obsequiu quidam cam dicta putat subiugales: qm omni iugo et dominio exposita: sz grecu nomen est: asina em latine: grece subiu galis d: d Malachias ap. etc. totu istd scribit i. j. ca. Irido. in. vij. etymol. dicit q Malachias interpretatur angelus dñi: id est nuncius: de quid em loqbat: qm a dño essent mandata credebatur: et inde ei? nomen septuaginta interpretes trastulerunt dicentes: Assumptio xbi dñi sup israel in manu angeli eius. f Et munus no suscipia. sanguinem hircoz aut tauroz: sz thymia/ma orationu. g Ab ortu em solis. Hs in vna iudea vel hierusalem. vii. Job. xvij. dicit saluator: Pat manifestauit nomen tuum omnibus quos dedisti mihi. h Et offertur. in cerimonijs xpianozum. i Oblatio mda. p increpat sacerdotes iudeozum: q offerunt no idonea ad imolandu: vt sciat carnalib victimis spualis victimas succelluras. k Esaiā Hieremiā. Hieronymus exponit scipm dicens in plogo sup Esaiā. Ita enim vniuersa xpi ecclesieq mysteria ad aliqd psecut e: vt no putes eu de futuro vaticinari: sz de preteritis historia texere. Lxxo. is texu texere. textu textu. d: relaz facere: coopre: oz dinare: ostruere. vii. h textus. tus. mi. liber otinens tractatu sine lre expositione. l Scds vero virga nuceam. Nota q. j. Hieremie nra lra e: virga vigilatem ego video. Et hac habet Aquila Symachus et Hieronymus. Septuaginta aut dicunt: baculum nuceu. Theodosius vero virga amygdalinā. Et omnia ista copetunt xpo qui d: xga in correctione malozum. Numeri xxij. Cosurget xga in israel et pcutiet duces Moab. Baculus d: in sustentatione bonoz actioz. ps. Virga tua et baculus tu ipa me solata sunt. Virga dicitur in custoditione contemplatioz. ps. Ecce no dormitabit neq dormiet. Amygdalus dicitur in sanatione spiritualium infirmitatuz. ps. Misit verbum et sanauit eos. Hux quia pferit: dicitur in refectio ne pfectozum. Matt. xj. Venite ad me omnes qui laboratis

re um cum totidez lucernis quot oculis: duas quoq oliuas a sinistra lampadis cernit et a dextris: vt post eqs rufos: nigros: vari os: et albos et dissipatas quadrigas ex ephraim et equuz de hierusalem: pauperem regem vaticinetur: et predicet sedentē sup pul lum filium asine subiugalis. Malachias apte et in fine oim pphetarum de abiectioe israel et vocatione gentium: no est mihi ai voluntas in vobis dic dñs exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsq ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio mda. Esaiam: Hieremiam: Ezechielē: et Daniēlem qd potest vel itelligere vt exponere? Quozum primus no prophetiam videtur mihi texere sed euangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie adlonis: et pardū spoliatū suis coloribus: et quadruplex diuersis metris nectit alphabetuz.

Et olla succensam. Per olla succensam intelligitur rex Babylonie: qui bn dicitur olla succensa propter ambitionem: sicut patet in principio Iudicum. vel quia ex toto iudeos in nihilum coxit. vii. Hier. j. Primus comedit eum. rex assur: sed iste nouissimus Habucho dono for exossauit euz. Aquila d: qst aquas ligans: ventus gelidus et sic/ cus: per quem signatur diabolus: a cuius facie olla succenditur: euz peruerse suggestiones insufflantur. Esai liij. Ego creavi fabrum sufflantem in igne punas. etc. n Et pardum spoliatum. Hier. xij. e nra lra. Si muta re pot ethiops pelles sua aut pardus varietates suas: et vos poteritis bn/ facere cum didiceritis malum. q. d. fl cut ab ethiopo no pot separari nigredo: nec coloruz varietas a pardo: ita vos estis inseparabiliter obstinati in malo. Unde Sap. xij. Nequa e natio eozum et naturalis malicia eozum. scz studio: non natura. Pardus bestia e velocissima et preceps ad sanguinem et e variorum coloruz: p quod notatur in iudeis diuersitas vtiqz. o Et qdruplex. In threnis qdruplici plan git scz alphabeto propter destructionem Hierusalem quam futuram pdicauit: presentem vidit: preteritam deplozauit. Singuli autem versus lametationum fm ordinēz hebraicaz litterarum i idiomate sumunt initiu. Ter bi gntia: primus xpus incipit ab aleph: secudus a beth: et sic de alijs vsq ad finem alphabeti. Et postea repetitur alphabetus: et quater in pncipijs xpus ordinatur. In tertia autem repetitioe singula elementa tripliciter repetuntur. Recto. tis. nexi. vt nexi. necere plura signat: que habentur per hunc versum: Recto dat inferere: coniungere: siue ligare. Ante to. c. veniens i xi. to mutat et in rum. Datoz xui pecto pariter xi sic quoqz necto. p Diuersis metris. Unde Hiero. in quadam epla ad Marcellam: q incipit: Audistis rti? etc. sic ait: Habes i lamentationib Hieremie qtuor alphabeta: ex quibus

duo prima quasi sapphico metro scripta sunt: quia tres versus qui sibi nexi sunt et ab vna tantum littera incipiunt heroicum coma concludit. Tertium alphabetum trimetrum scriptum est trinis litteris: sed eisdez trini xpus incipiunt. Quartum alphabetum simile est primo et secundo: ita dicit Irido. in. vij. etymol. sed aliquantulu lucidus dicens: q duo pma alphabeta: quasi sapphico metro scripta sunt: quia versiculi q sibi inuicem nexi sunt ab vna tantum littera incipiunt: quos heroicum coma concludit. Intellige sic: Sapphicū metrum dicitur cui inuentrix Sappho fuit: quale est illud: Ut qant laxis resonare fibris: ecce vnus versus. Mira gestoz famli tuoz: ecce sedes. Solue polluti labij reatu: ecce tertius versus. Et post tres xpus sequet coma heroicū. i. clausula xpus heroicū: siue versus exametri: q heroicū. i. virozū fortū facta describuntur: cum dicitur: Sancte Johannes: Ite hymnus de metrum sapphicum: pentametruz dactylicum. Sapphicū: qz Sappho puella huiusmodi metru inuenit. Pentametru: qz quilibet versus metricus quinqz habet pedes: pmo trocheus: secundo spondeum: tertio dactylum: quarto trocheus: quinto similiter trocheum. Dactylum d: a pede predominante in isto metro in tertio pede: vbi vult semper habere dactylum: nam in secundo pede et in quinto indifferenter potest recipere trocheum vel spondeum. Et subdit Irido. tertium alphabetum trimetro scriptum est: et trinis litteris trini versus incipiunt. Concorda litteram Irido. cum littera Hiero. que. s. posita e: et gratia exempli accipiamus illa verba Boetij de consolatio ne in secundo libro: vbi loquitur de mutabilitate fortune. Nec cum superba verterit vices dextra: et estuant moze ferur Euripum: dudum tremendos seu proterit reges: humilēqz victi subleuat fallax vultu. etc. Hoc metru est trimetru

ps. 77. Ibid. 19. Ibid. 31.

Ibi. no. Ibi. 106

Expositio Epistole sancti Hieronymi

Iambicus continuus: quod dicitur ex sex iambis: vel tribus iambis et alijs pedibus. Hec cum spode super iambus: ba ver. spode terit: iambus: vices: iambus dextra spodeus. hec cum super: ecce metrum ex spodeo et iambo: ba terit: ecce aliud metrum ex spodeo et iambo: vices dextra: ecce tertium metrum ex iambo et spodeo. Sicut potes videre p

sequentes versus. Iambicum dicitur metrum a pede predominante scilicet a iambo: quod semper habet poni in secundo loco. Item panasticum dicitur ab inuatore. Item nota quod dimetrum vel trimetrum vel tetrametrum in metris iambicis: trochaicis et anapestis: p duplices pedes computare debes: p reliquis vero p simplices a Tertio. etc. Hoc est huiusmodi magistros. Sed de senectute mentis dicitur Sa. pl. iij. Senectus venerabilis est non diuturna neque annorum numero computata. Cui sunt sensus hominis: et etas senectutis vita immaculata. b Picipla. cu dicitur: ple ponit. p singulari. In primo capitulo agit de euangelistis: valde obfure: ab. xj. vsq ad finem agit de templo: ita quod vix potest cum alijs intelligere: ita dicit Hiero. sup. Ezech. Ezechielis difficultates hebreorum monstrat traditio. nisi enim quis apud hebreos sacerdotalis ministerii etatem. i. triginta annos impleuerit: nec principia generos: nec cantica canticorum: nec exordium Ezechielis: nec finem legere permittit: ut ad plenam scientiam et mysticos itellectus plenam humane nature tempus accedat. c Quartus dicitur et extre. etc. Magna comedatio est quod dicitur poez conscript. ix. ca. vbi agit de hebdomadibus: vbi scribitur i glofa in principio Danielis. Sciendum nullum prophetam tam apte scripsisse de christo sicut iste scripsit et specialiter in. ix. ca. Haec et tempus notauit aduentum et reges p ordine: et annos enumerat et manifestat signa. vbi b dicitur totum mundi philohistorie. i. amator historiarum: a philo quod est amor et historia: a. vij. ca. vsq ad. xij. exclusiue. Et p b quod tam diligenter scribebat. s. d. determinando tempus regum et regna: veritate. historiarum pbatur amator. Est autem historia narratio rei gestae: p qua ea quae in praeterito facta sunt dinoscuntur: et dicitur ab historiis grece: quod est videre vel cognoscere. Apud veteres enim nemo scribebat historia: nisi is qui interfuisset: et ea que scribenda essent vidisset. pphete autem ppter prophetiam certitudinem quibus de futuro tanquam de praeterito loquebantur. d Lapidem precium de monte. Dan. ij. Et exponit de christo: quod dicitur lapis precium de monte sine manibus. i. conceptus et natus sine humana operatione de beatissima virgine ceteris preeminente quod subuerit omnia regna diaboli: de istis quatuor magnis prophetis dicit Isido. in. vij. etymol. Esaias interpretatur saluator mundi. Saluator enim vniuersarum gentium: eiusdem sacramenta amplectens ceteri predicat. Hieronimus excelsus dominus p eo quod dicitur est ei: Constitui te super gentes et regna. Hiero. j. c. Ezechiel fortitudo dei secundum Remigium. Constituit me deus. vbi Ezech. ij. Manu domini erat meum confortans me. Daniel iudicium dei: siue quod in praesbytero iudicio sententia diuina examinationis exhibuit: siue quod visiones et somnia sagaci mente discernens aperuit. e David Simonides natus: Pindarus etc. Sic ait Isido. in. vij. etymol. David interpretatur manu fortis: quod vtiq fortissimus in plenis fuit ipse: et desiderabilis in stirpe. s. sua de qua dixerat Aggeus. ppheta: Veni et desiderat cunctas gentes. quod vero David lyrico metro psalterium hebraice scripsit teste Aratoze quod ait: Psalterium lyrici composuere pedes. ideo huiusmodi poetarum lyricorum nominibus appellatur. d enim lyricus quod lyrica scribit. lyrica autem a lyra: dicitur tur carmina quae lyra cantantur: sicut sunt carmina Horacij. Item a lyra quod est varietas vel diuersitas dicitur lyrica: quod continet carminum diuersitate et varietate: sicut patet in odis Horacij. d. g. David Simonides natus qui. s. lyricus scripsit apud hebreos: sicut Simonides apud grecos: de quo dicit Isido. in. j. etymol. Simonida metra Simonides poeta lyricus composuit. Item i codex Threnos primus versus Hieronimus composuit: post hunc apud grecos Simonides poeta lyricus. Item Hieronymus in epistola ad Nepotianum pbyterum: Ad poetas venio: Domet: Hesiodus Simonides etc. Quidam dicitur Symphonides quod in veritate nihil est. Item David Pindarus. iste Pindarus grece fuit de quo legitur in. vj. libro Galerij maximi: et primo plogo sup. Job. Item David natus Alcheus: de quo dicit Horatius in vltima epistola: vbi loquitur de poetis qui mutuo

qui mutuo se laudabant: Dico Alcheus pucto illi? ille meo quis. Quis mihi Callimachus? etc. q. d. Dico alcheus: id est Alcheo in laude comparat: pucto. i. iudicio illi laudator. et ille laudator quis discedit meo iudicio: id est quis discedit a me nisi Callimachus qui fuit famosus poeta. Item David Flaccus natus qui lyricus scripsit ut Flaccus. i. Horatius de quo dicit Iuuenalis: Omne vafer virum ridet Flaccus amico: Tangit: et admissus inter precordia ludit. Uafer ra. ru. dicitur callidus: quasi varia serens qui. s. varijs loquitur modis. Item David Catullus natus et Serenus. exponit ut s. de alijs. Catullus fuit Veronensis. An Ouidius in de fine titulo in fine. Matua Virgilio gaudet Verona Catullo. Peligne gentis gloria dicitur ego. Serenus forte a serenitate animi dicitur est: quod serenus erat. i. clarus hilaris et tranquillus: sicut Raso dicitur a magnitudine natiuitatis. Et Ouidius quasi ouis diuides. David in qua natus cuius. i. psalmis vitimur: christum lyra sonat. i. laudat in carmine lyrico. d. el lyra ad lram: quam tangendo decantabat psalmos suos. An. ij. Reg. vj. dicitur quod David percutiebat in organo armigatis. Item. j. Paral. xv. dixit David principibus leuitarum: ut constituerent de fratribus suis cantores in organo musicorum: nabis videlicet et lyra et cymbalis. Lyra dicitur a lyra. i. varietas vel diuersitas: eo quod diuersitate vocum faciat. Et in decachordo psalterio ex

Tertius principia et finem tantum habet obscuritatis inuoluta: ut apud hebreos ipse partes cum exordio geneleos ante annos triginta non legantur. Quartus vero quod et extremus inter quatuor prophetas: temporum conscius: et totum mundi philohistoricus lapidem precium de monte sine manibus: et sermone pronunciat. David si monides noster: Pindarus et Alcheus: Flaccus quoque Catullus atque Serenus: christum lyra per sonat: et in decachordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Sa

citatur ab inferis resurgentem. i. excitatum predicatum. ps. Ego dormiui et soporatus sum et exurrexi. Item alibi: Non derelinquas animam meam in inferno etc. Item alibi: Erusti animam meam ex inferno inferiori: et in multis alijs locis. Decachordum psalterium instrumentum est musicum cum decem chordis: quod hebrei vti sunt: propter numerum decalogi. ps. In psalterio decachordo psallam tibi. Et dicitur a decem quod est decem et chorda. Et dicitur nabilum hebraice: psalterium grece: organum latine. Dicitur autem psalterium a psalterio grece quod est tan gere latine: quia dum tangitur a superioribus reddit sonus: et ab illo instrumento dicitur liber psalterium: quia ad vocem illius psalterij David decantabat psalmos: et hoc est quod dicitur huiusmodi cantando in decachordo psalterio excitat etc. vel dicitur excitat: quia dicitur in psalmo: Exurge gloria. Et respondet filius: erurgam diluculo. Quidam putant quod quia Hieronymus multum adheret antiquis historijs. Loquitur hic de David per similitudinem Ophethi: qui vixit suam in talo a serpente vulneratam et mortuam et ad inferos iam deductam cum cibaria est secutus: ut eam ab inferis extraheret: qui illic veniens tam dulcis citharicavit: quod omnes diuina dulcedine cithare conuicti ei Euridicem reddiderunt. Unde Theodorus: Euridicem monitis qui regna tenentur Achronitis: Con ditione graui iussit Proserpina reddi. Et fm hoc exponit. f In decachordo psalterio. cantado excitat: id est excitado prefiguratur christum. g Ab inferis excitat resurgentem. i. a morte: vel ab inferis post spoliationem inferni: vbi vectes ferreos confregit: vel excitat: id est excitandi desiderium demonstrat: in quo innuebat quantum redemptionem humani generis affectabat. Isidorus in. vj. etymol. sic ait: Omnis psalmi apud hebreos metrico carmine sunt compositi. Nam more romani Flacci: et greci Pindari: nunc alij iambo currunt: nunc alchaico personant: nunc sapphico nitentur trimetro vel tetrametro pede incedentes: forte propter hoc Hieronymus posuit hic Flaccum Pindarum et Alcheum. h Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigi: naturam docet: ecclesia iugiter christum: scilicet nuptiarum dulce canit epithalamium. Sic dicit Isidorus i glofa i principio Ecclesiastes. tribus nominibus vocatur est Salomon Primo pacificus: quod sicut dicitur. Reg. iij. Pacem habuit in regno suo ex omni parte in circuitu. Idem. i. dilectus domini: quia sicut. ij. Reg. xij. Nathan vocauit nomen eius amabilis domino: eo quod dominus diligeret eum. Item ceteris hebraice ecclesiastes grece: concionator latine: quia eius sermo non est ad vnum: sed ad vniuersos: in tria nomina tria composuit volumina. Proverbia in quibus docet incipientes vel paruulos. Ecclesiasten: in quo docet proficientes et maturos. Cantica canticorum: que pertinent ad perfectos: de

Bgg. a. b

Ps. 5.

Ibid. 15.

Ibid. 25.

Ibid. 35.

Ibid. 56.

Expositio Epistole sancti Hieronymi

fectos: de his plenius dicitur: cum eorum speciales prologi perstringentur. In puerbis mores: corrigit paruulo: unde crebro loquitur ibi quasi ad filium. In ecclesiaste naturā docet: id est natiuitatem que est terminus creatorum: omnia docens breuia et caduca. unde dicit: Vanitas vanitatum etc. In canticis canticorum ecclesiam iungit et christum: quia ibi docet ecclesiam vir

tutibus consummatam: et veri sponsi amplexibus copulatam diligere solū deum. a Epithalamium dicitur canticum quod cantatur super thalamū id est sup̄ spon̄s cubiculū. Et dicitur ab epi quod est supra et thalamus. vñ Isido. etymo. j. Epithalamia sunt carmina nubentium que decantant a scholasticis in honore sponsi et spon̄se. hoc primo Salomon edidit in laudem christi et ecclesie. dicit itaq: Dulce canit epithalamium nuptiarum sanctorum: id est coniunctionis christi et ecclesie. b Hester in ecclesie typo populū liberat de periculo: et interfecto Aman qui interpretatur iniquitas: partes conuiuij et diem celebrem mittit i posteros.

c Paralytomenon liber id est instrumenti veteris epitomen tantus ac talis est: vt absq̄ illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare: seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iucturasq̄ verborum: et pretermisse in regum libris tanguntur historie: et innumerabiles explicantur euangelij questiones. Esdras et Heemias adiutor videlicet et consolator a domino in vno volumine artantur: instaurant templū: muros extruūt ciuitas: omnisq̄ illa turba populi redeunt in patriā: et descriptio sacerdotū: leuitarū: israelis: pselytoꝝ: ac p̄ singulas familias muroꝝ ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preterunt: aliud i medulla retinēt. Cernis me scripturarum amore raptū excessisse modū epistole: et tamen nō implese quōd volui. Audiuimus tantū quid nosse cupere debeamus: vt et nos quoq̄ possim⁹ dicere: Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Multum enim excitatur affectus in sacre scripture meditationib⁹. In tertia parte ne videatur quasi lactare se de sua scientia: humiliter se accusat de sua ignorantia. cum dicit: Ceterum illud socraticum impletur in nobis: id est me nihil scire. Sy quomodo potuit hoc dicere Socrates vel Hieronymus: cū esset falsum. Solutio: nihil scit homo plene: dum est in via. vnde cum dicitur: hoc tantum scio quod nescio: idem est ac si dicitur: scio q̄ nihil perfecte scio.

q Tangam et nouum breuiter testamentum. Diuisio istius partis per se patet. r Mattheus: Marcus: Lucas: et Johannes. isti quattuor. s Quadriga domini. quia per quattuor partes mundi portauerunt nomen domini. t Et vex cherub quod interpretatur scientie plenitudo. hic comendant de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherub hic improprie accipitur singulariter cum sit tantum pluralis numeri. posset tñ dici cherubim per. m. quod inuenit in declinabile in numero singulari et forte scriptoꝝ vitio alii scribunt

lomon pacificus et amabilis domini: mores corrigit: naturā docet: ecclesiam iungit et xpm: sanctorumq̄ nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populū liberat de periculo: et interfecto Aman qui interpretatur iniquitas: partes conuiuij et diem celebrem mittit i posteros. De morte Aman legitur Hester. vij. ca. Cetera que sequuntur recitantur in nono. c Paralytomenon liber. id est instrumenti veteris epitomen etc. Sicut dicit Isido. in. vj. etymo. Paralytomenon grece dicitur quod nos pretermisissimum vel relictoꝝ dicere possumus: quia ea q̄ in lege vel in regum libris vel omnia vel non plene relata sunt in ista summatim ac breuiter explicantur. Et nota q̄ paralytomenon verbum grecū est idem quod pretermitto vel relinquo: et componitur a para quod est seorsum et typo quod est relinquo. Et inde paralytomenos participium passiuum preteriti temporis: cuius genitiuus pluralis est paralytomenon: id est pretermisissimum vel relictoꝝ: sic exponit magister Mattheus Gindocinensis in tractatu de prepositionib⁹ grecis. Scdm Hug. dicit a para quod est preter et typos sub: et mene quod est defectus quasi pretermisissimum supplet defectum: quia breuiter et summatim pretermisissa comprehendit. vnde etiā dicitur: d Epitomen. id est abbreviatio veteris instrumenti: id est veteris testamenti quod dicitur instrumentum: quia instruit in doctrina fidei et morū. Nota q̄ hec epitome epitomes vel hoc epitoma artis idē est quod abbreviatio sermonis: ab epi quod est supra: et tomos quod est sectio vel incisio quasi prefectio vel precisio sermonis. Dic autem ponitur absolute pro abbreviatione: quia breuiter colligit pretermisissa. e Tantus. in sententiarum capacitate. Ac talis est in scripturarū dilucidatione. f Et absq̄ illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare: id est arroganti sibi attribuire. Seipsum irrideat: id est deludat et decipiat. Dic nota compositiones huius verbi rogo per hos versus. Si rogat addideris conōgregat: e dat: in infert. De minuit: sub substituit: pro protrahit int̄ querit: Pre superat: ab destruit: arḡ uperbit. g Explicantur. id est aperientur quasi extra plicam ponuntur. h Innumerabiles questiones. scilicet de diuersitate genealogie: vt in principio Matthei. Cetera plana sunt. i Esdras et Heemias adiutor videlicet et consolator a domino in vno volumine artantur. Quia primus liber Esdre cum verbis Heemie vnic⁹ liber appellat.

Instaurant templum: muros extruunt ciuitatis: omnisq̄ illa turba populi redeunt in patriam et descriptio sacerdotum: leuitarum: israelis: pselytoꝝ: ac per singulas familias muroꝝ ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preterunt: aliud in medulla retinent. Nota q̄ dicit Isidorus in vij. etymo. Esdras adiutor: Heemias consolator a domino. Quodam enim presagio futuri nomina ista sortiti sunt. fuerunt enim in adiutorium et consolationē omni populo redeunt ad patriam. Nam et templum domini reedificauerunt: et muros ac turriū opus restaurauerūt. Instaurant: id est reparant templum j. Esdre. iij. et. v. quia intermissum fuit opus. Omnisq̄ illa turba etc. j. Esdre. j. Muros extruūt. iij. capitulo verborum Heemie vsq̄ ad. vij. et ibi similiter ponitur de turribus. In cortice littere. In medulla. spiritualis intelligentie. l Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole: et tamen non implese quod volui. Sicut dictū est supra. illa est pars principalis in qua ostendit Hieronymus difficultatem sacre scripture. Et diuiditur in duas. In quarum prima ostenditur eius difficultas particulariter. In secūda generalit. Prima pars incipit ibi: Liber in Apocalypsi. Secūda ibi: Videlicet manifestissima est Heemias. Ista diuidit in tres partes. In prima que vltimo expedita est ostendit veteris testamenti difficultates per libros singulos discurrendo. In secūda que hic incipit: ostendit affectū suū ad sacram scripturam humilit. suam ignorantiam confitēdo. In tertia innuit difficultatem librorum noui testamenti eos breuiter perstringendo. et illa pars incipit ibi: Tangam et nouum testamentum etc. Ista pars quam per manibus habem⁹ sub diuidit in tres partes. in quarum prima ostendit cur tantā in epistola fecerat digressionē. cum dicit: Cernis me scripturarū amore raptum etc. q. d. licet tantam digressionem fecerim: nondum meo desiderio satisfeci. In secūda ostendit digressionis huius vtilitatem. cum dicit: m Audiuimus tantum quid nosse. quantum ad intellectum. n Quid cupere debeam⁹. quantum ad effectū: et introducit auctoritatē psalmi quantum ad affectus excitationem. cum dicit: o Et et nos quoq̄ possim⁹ dicere: Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Multum enim excitatur affectus in sacre scripture meditationib⁹. In tertia parte ne videatur quasi lactare se de sua scientia: humiliter se accusat de sua ignorantia. cum dicit: Ceterum illud socraticum impletur in nobis: id est me nihil scire. Sy quomodo potuit hoc dicere Socrates vel Hieronymus: cū esset falsum. Solutio: nihil scit homo plene: dum est in via. vnde cum dicitur: hoc tantum scio quod nescio: idem est ac si dicitur: scio q̄ nihil perfecte scio.

q Tangam et nouum breuiter testamentum. Diuisio istius partis per se patet. r Mattheus: Marcus: Lucas: et Johannes. isti quattuor. s Quadriga domini. quia per quattuor partes mundi portauerunt nomen domini. t Et vex cherub quod interpretatur scientie plenitudo. hic comendant de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherub hic improprie accipitur singulariter cum sit tantum pluralis numeri. posset tñ dici cherubim per. m. quod inuenit in declinabile in numero singulari et forte scriptoꝝ vitio alii scribunt

illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum: leuitarum: israelis: pselytoꝝ: ac per singulas familias muroꝝ ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preterunt: aliud in medulla retinent. Nota q̄ dicit Isidorus in vij. etymo. Esdras adiutor: Heemias consolator a domino.

Quodam enim presagio futuri nomina ista sortiti sunt. fuerunt enim in adiutorium et consolationē omni populo redeunt ad patriam. Nam et templum domini reedificauerunt: et muros ac turriū opus restaurauerūt. Instaurant: id est reparant templum j. Esdre. iij. et. v. quia intermissum fuit opus. Omnisq̄ illa turba etc. j. Esdre. j. Muros extruūt. iij. capitulo verborum Heemie vsq̄ ad. vij. et ibi similiter ponitur de turribus. In cortice littere. In medulla. spiritualis intelligentie. l Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole: et tamen non implese quod volui. Sicut dictū est supra. illa est pars principalis in qua ostendit Hieronymus difficultatem sacre scripture. Et diuiditur in duas. In quarum prima ostenditur eius difficultas particulariter. In secūda generalit. Prima pars incipit ibi: Liber in Apocalypsi. Secūda ibi: Videlicet manifestissima est Heemias. Ista diuidit in tres partes. In prima que vltimo expedita est ostendit veteris testamenti difficultates per libros singulos discurrendo. In secūda que hic incipit: ostendit affectū suū ad sacram scripturam humilit. suam ignorantiam confitēdo. In tertia innuit difficultatem librorum noui testamenti eos breuiter perstringendo. et illa pars incipit ibi: Tangam et nouum testamentum etc. Ista pars quam per manibus habem⁹ sub diuidit in tres partes. in quarum prima ostendit cur tantā in epistola fecerat digressionē. cum dicit: Cernis me scripturarū amore raptum etc. q. d. licet tantam digressionem fecerim: nondum meo desiderio satisfeci. In secūda ostendit digressionis huius vtilitatem. cum dicit: m Audiuimus tantum quid nosse. quantum ad intellectum. n Quid cupere debeam⁹. quantum ad effectū: et introducit auctoritatē psalmi quantum ad affectus excitationem. cum dicit: o Et et nos quoq̄ possim⁹ dicere: Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Multum enim excitatur affectus in sacre scripture meditationib⁹. In tertia parte ne videatur quasi lactare se de sua scientia: humiliter se accusat de sua ignorantia. cum dicit: Ceterum illud socraticum impletur in nobis: id est me nihil scire. Sy quomodo potuit hoc dicere Socrates vel Hieronymus: cū esset falsum. Solutio: nihil scit homo plene: dum est in via. vnde cum dicitur: hoc tantum scio quod nescio: idem est ac si dicitur: scio q̄ nihil perfecte scio.

lomon pacificus et amabilis domini: mores corrigit: naturā docet: ecclesiam iungit et xpm: sanctorumq̄ nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populū liberat de periculo: et interfecto Aman qui interpretatur iniquitas: partes conuiuij et diem celebrem mittit i posteros. De morte Aman legitur Hester. vij. ca. Cetera que sequuntur recitantur in nono. c Paralytomenon liber. id est instrumenti veteris epitomen tantus ac talis est: vt absq̄ illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare: seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iucturasq̄ verborum: et pretermisse in regum libris tanguntur historie: et innumerabiles explicantur euangelij questiones. Esdras et Heemias adiutor videlicet et consolator a domino in vno volumine artantur: instaurant templū: muros extruūt ciuitas: omnisq̄ illa turba populi redeunt in patriā: et descriptio sacerdotū: leuitarū: israelis: pselytoꝝ: ac p̄ singulas familias muroꝝ ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preterunt: aliud i medulla retinēt. Cernis me scripturarum amore raptū excessisse modū epistole: et tamen nō implese quōd volui. Audiuimus tantū quid nosse cupere debeamus: vt et nos quoq̄ possim⁹ dicere: Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Multum enim excitatur affectus in sacre scripture meditationib⁹. In tertia parte ne videatur quasi lactare se de sua scientia: humiliter se accusat de sua ignorantia. cum dicit: Ceterum illud socraticum impletur in nobis: id est me nihil scire. Sy quomodo potuit hoc dicere Socrates vel Hieronymus: cū esset falsum. Solutio: nihil scit homo plene: dum est in via. vnde cum dicitur: hoc tantum scio quod nescio: idem est ac si dicitur: scio q̄ nihil perfecte scio.

q Tangam et nouum breuiter testamentum. Diuisio istius partis per se patet. r Mattheus: Marcus: Lucas: et Johannes. isti quattuor. s Quadriga domini. quia per quattuor partes mundi portauerunt nomen domini. t Et vex cherub quod interpretatur scientie plenitudo. hic comendant de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherub hic improprie accipitur singulariter cum sit tantum pluralis numeri. posset tñ dici cherubim per. m. quod inuenit in declinabile in numero singulari et forte scriptoꝝ vitio alii scribunt

lomon pacificus et amabilis domini: mores corrigit: naturā docet: ecclesiam iungit et xpm: sanctorumq̄ nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populū liberat de periculo: et interfecto Aman qui interpretatur iniquitas: partes conuiuij et diem celebrem mittit i posteros. De morte Aman legitur Hester. vij. ca. Cetera que sequuntur recitantur in nono. c Paralytomenon liber. id est instrumenti veteris epitomen tantus ac talis est: vt absq̄ illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare: seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iucturasq̄ verborum: et pretermisse in regum libris tanguntur historie: et innumerabiles explicantur euangelij questiones. Esdras et Heemias adiutor videlicet et consolator a domino in vno volumine artantur: instaurant templū: muros extruūt ciuitas: omnisq̄ illa turba populi redeunt in patriā: et descriptio sacerdotū: leuitarū: israelis: pselytoꝝ: ac p̄ singulas familias muroꝝ ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preterunt: aliud i medulla retinēt. Cernis me scripturarum amore raptū excessisse modū epistole: et tamen nō implese quōd volui. Audiuimus tantū quid nosse cupere debeamus: vt et nos quoq̄ possim⁹ dicere: Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Multum enim excitatur affectus in sacre scripture meditationib⁹. In tertia parte ne videatur quasi lactare se de sua scientia: humiliter se accusat de sua ignorantia. cum dicit: Ceterum illud socraticum impletur in nobis: id est me nihil scire. Sy quomodo potuit hoc dicere Socrates vel Hieronymus: cū esset falsum. Solutio: nihil scit homo plene: dum est in via. vnde cum dicitur: hoc tantum scio quod nescio: idem est ac si dicitur: scio q̄ nihil perfecte scio.

q Tangam et nouum breuiter testamentum. Diuisio istius partis per se patet. r Mattheus: Marcus: Lucas: et Johannes. isti quattuor. s Quadriga domini. quia per quattuor partes mundi portauerunt nomen domini. t Et vex cherub quod interpretatur scientie plenitudo. hic comendant de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherub hic improprie accipitur singulariter cum sit tantum pluralis numeri. posset tñ dici cherubim per. m. quod inuenit in declinabile in numero singulari et forte scriptoꝝ vitio alii scribunt

q Tangam et nouum breuiter testamentum. Diuisio istius partis per se patet. r Mattheus: Marcus: Lucas: et Johannes. isti quattuor. s Quadriga domini. quia per quattuor partes mundi portauerunt nomen domini. t Et vex cherub quod interpretatur scientie plenitudo. hic comendant de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherub hic improprie accipitur singulariter cum sit tantum pluralis numeri. posset tñ dici cherubim per. m. quod inuenit in declinabile in numero singulari et forte scriptoꝝ vitio alii scribunt

Expositio Epistole sancti Hieronymi

a Per totum corpus oculati sunt: quod declarant preterita presentia et futura.
b Scintille emicant, quia alios exemplis inflammant et illuminant.
c Discurrunt fulgura, id est comminationes quibus a malo reuocant.
d Pedes habent rectos: et in sublime tendentes. Pedes sunt amor dei et proximi. Recti sunt per intentionem directam in deum: in sublime tendunt per desiderium eternorum.
e Terga pennata et vbiq; volantia, per terga que sunt partes posterioriores corporis designantur exempla: que post se posterius reliquerunt. **f** Per terga que onera sustentant intelligunt laboriosa opera: que propter deum fecerunt.
g Pennata virtutibus.
h Et vbiq; volantia, absq; personarum differentia.
i Tenent se mutuo sibiq; perplexi sunt. Quia idem senserunt et idē dixerunt, vñ vnus per alium exponit.
k Et quasi rota in rotam voluuntur. Quia si requiris quid Mattheus de incarnatione domini sentiat: hoc nimirū quod Marcus Lucas et Johannes. Si queras quid Johannes de incarnatione domini sentiat: et hoc nimirū quod Lucas Marcus et Mattheus. Si queras quid Marcus et Johannes. Si queras quid Lucas: hoc quod Mattheus Marcus et Johannes: ecce rota in rotam: ecce reuolutio gloriosa.
l Et pergunt quocunq; eos flatus spiritus sancti perduxerit. Fere omnia ista sumpta sunt de .j. ca. Ezechielis. **m** Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias etc. Huius opinio euellit in glosa in principio epistolarum que dicit: Quorundam insania percutitur dicentium epistolam que ad hebreos scribitur: non fuisse Pauli sed Barnabe: vel Clementis: vel Tertuliani vel Luce qd in hunc errorem occasio duxit huiusmodi: quia nec saluatio eius nomine intulata prescribitur: et longe facundiore et splendoris stilo qd cetera est edita: quibus sufficienter respondetur hoc modo: quia si ideo non ē dicenda Pauli quia nomen eius in titulo non habet: ergo nec Barnabe nec alicuius predictorum: cum nullius eorum nomine preteritula sit. Nec ob id quos Pauli non esse putanda ē: quia diligentius est scripta: cum natura le sit vnicuiq; plus valere in sua lingua qd in peregrina, illam enim hebraice: ceteras scripsit grece. **n** Nomen vero suum ideo pretermittebat: quia iudeis odio sus erat cum legis destructore arbitratus. Quocirca de legē atq; certi monitarum abolitione tractatur recte nomen suum subicit: ne prescripti nominis invidia vilitatem sequentis excluderet lectionis. Est itaq; illa Pauli sicut et alie. Scripsit itaq; septem ecclesijs decem epistolas: scilicet ad Romanos vnā: ad Corinthios duas: ad Galathas vnā: ad Ephesios vnā: ad Philippenses duas: ad Colossenses vnā: ad Philemonem vnā: ad Thessalonicenses duas. Et cum his scripsit epistolam ad hebreos.
o Timotheum instruit. Cui scribit duas epistolas. Iste Timotheus ordinatus fuit a Paulo episcopus asianus. **p** In prima epistola eū instruit de officio episcopi: in secunda monet ipsum ad diligentem executionem officij et ad palmam martij. **q** Titum, scilicet instruit quem ordinauerat Cretem episcopus: et instru-

tur scientie plenitudo per totum corpus oculati sunt: cunctis emicant: discurrunt fulgura: pedes habent rectos: et in sublime tendentes: terga pennata: et vbiq; volantia: tenent se mutuo sibiq; perplexi sunt. **i** et quasi rota in rotam voluuntur: et pergunt quocunq; eos flatus spiritus sancti perduxerit. **p** Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias (octaua enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur.) **t** Timotheum instruit ac **t** Titum et **p** Philemonem: pro fugitiuo famulo deprecatur: super quo melius tacere puto qd pauca scribere. **a** ctus apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam: et nascentis ecclesie infantia texere: sed si nouerimus scriptores eorum **l** Lucam esse medicum: cuius laus est in euangelio: animaduertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. **j**acobus: **p**etrus: **j**ohannes: **j**udas septē epistolas ediderunt tam mysticas qd succinctas: et breues pariter ac longas: breues in verbis: longas in sententijs: vt rarus sit qui non in earum cecutiatur lectioe. **a**pocalypsis **j**ohannis tot habet sacramenta quot verba. **p**arum dixi et **p** merito voluminis laus omnis inferior est. **i**n verbis singulis: multiplices latet intelligentie. **o**ro te frater charissime in hoc viuere ista meditari: nihil aliud nosse: nihil qd aliud querere: nōne vides tibi iam hic in terris regni celestis habitaculum? **n**olo vt offendaris in scripturis sanctis: simplicitate et quasi vilitate verborum: que vel vilitio interpretum vel de industria sic prolata sunt: vt rusticiam contionem facilius instruerent: et in vna eademq; sententia aliter doctus: aliter sentiret indoctus. **n**on sum tam

et instruit eum vt imperiose suum exequatur officium. **o** Et philemonem pro fugitiuo famulo etc. Iste philemon colossensis erat vir laudabilis in plebe: cui familiares literas scribit apostolus pro Onesimo seruo suo: qui cum damno eius fugerat: sed ab apostolo audito euangelio baptizatus fuerat.
p Super quo melius tacere puto: qd pauca scribere: quasi dicit et nō sufficerem Pauli epistolas ad plenum commendare.
q Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam etc. tractare de exordio: id est simplicitate incipientis ecclesie.
r Si si nouerimus scriptorem eorum **l** Lucam esse medicum: cuius laus est in euangelio etc. **l**ittera plana ē. Postea agit de catholicis et canonicis epistolis: qd dicuntur catholice fm **n**idoi in .vi. etymol. quia non vni tantum populo vel ciuitati sed vniuersis gentibus generaliter scripte sunt: fm glosas dicuntur catholice: id est vniuersales a fide vniuersalis ecclesie non discordantes. **d**icuntur autem catholice a **h**ata vel catholicon grece quod interpretatur vniuersale vel commune. **d**el dicuntur canonicę id est regulares: a canon id est regula. **e**t dicuntur sic ad differentiam earum quas fecerunt pseudo sub nominibus apostolorum. **d**el dicuntur canonicę: id est regulares: id est in fide et tolerantia passionum plurimiq; virtutibus ecclesiam regentes: textus planus est. **s** **j**acobus: **p**etrus: **j**ohannes: **j**udas: septem epistolas ediderunt tam mysticas qd succinctas etc. id est ignorantie cecutiatur sentiat. **c**ecutiatur. **q**uartē coniugationis verbū est: et significat esse vel fieri cecum: et ponit pro insanire. **s**equitur de **a**pocalypsi. **t** **a**pocalypsis **j**ohannis tot habet sacramenta quot verba etc. **a**pocalypsis grece reuelatio latine: quia multa occulta ibi reuelantur: et componitur: ab apo. quod est re. et calypsis quod est velamentum quasi reuelamentum vel reuelatio. **l**ittera plana sunt.
v **o**ro te frater etc. vide diuisionem precedentem. **o**ro te frater charissime inter hec viuere etc. **u** **e**ccl. .j. **b**eat⁹ qui in istis versatur bonis qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper.
x **n**onne videtur tibi iam hic in terris etc. quasi diceret per scripturarum meditationem manu ducis ad contemplandum celestem habitaculū. **e**ccl. .xiii. **b**eat⁹ vir qui in sapientia morabitur in iusticia meditabitur: et in sensu cogitabit circumscriptionem dei.
y **n**olo vt offendaris in scripturis sanctis: simplicitate et quasi vilitate verborum: que vel vilitio interpretum vel de industria sic prolata sunt: vt rusticam contionem facili⁹ etc. **l**ittera plana ē.
z **n**on sum tam petulans etc. **d**ic huiusmodi se excusat qd quasi sciolus magister non affectet. cum dicit: **n**ō sum tam petulans etc. **p**er hoc patet qd nō est presumptuosus de scientia. **n**ota qd petulo aris dicitur luxuriari vel impozne petere et proprie coitum: et inde dicitur petulans luxuriosus et impozne petens. **d**ic ponitur p impoztur⁹: vel quasi petens laudem potest etymologizari. **d**el quia petula id ē luxuriosa animalia irrationabiliter mouentur

† Cōdusto
cohorari /
ua ad Pan
linum.

Expositio Epistole sancti Hieronymi

nentur ad coitum. potest dici petulans: qui irrationabilis mo- uetur ad aliquid agendum vel dicendum. vñ dicit: Hō sum tā petulans. i. tam importunus vel brutus vel petēs laudē. a Et hebes. i. tam ineptus vel intellectui carens: et tam stultus vel obtusus. b Et hoc me nosse pollicear. Consequenter ostē-

Eccl. 18. a

dit se non presumere d' vite cminētia. cum dicit: c Et eorum fructus ca- pere in terra. Resume: non sum tā pe- tulans et hebes: vt pollicear me pos- se capere in terra. Fructus. i. virtutes. Eorum scilicet sanctorum viroz. Sa- larb. v. Fructus spiritus est: charitas: gaudium: par: patientia: longanimi- tas: bonitas: benignitas: mansuetudo fides: modestia: continentia: castitas. d Quorum radices. i. affectiones: e In celo fixe sunt. per intentionē. f Sed velle me fateor. habere noti- ciam scripturarum: et imitari vitā san- ctorum: et non tantum volo: imo etiā ad hoc laboro. An sequitur: Sed eni- ti me piteor. Eniti. i. extra vel ultra alios niti: contra pigros qui reprehē- dunt. Prover. xxj. Desideria oculi- dūt pigra: noluerunt quicquid man- e- operari. g Sedēti. id est ocioso: vel sedenti ad audiendum. h De- pteor. i. pre oculis illi' fero parat' ad conferendum non ad magisteriuz vsurpandum. et hoc est quod sequit'. i Magistrum renuens. i. refutans. k Comitē spondeo. i. promitto q. d. non quero magisterium: sed exhibeo me tibi vt sociā. Ponit autē Hierony- mus multa allicitia vt possit mone- re Paulinum ad veniendū ad ipm. Pūmū ē status eq̄litas. qd notat cū dicit: Comitē spondeo. Secundū ē proficiendi facultas. qd notat cū dicit: Petenti datur pulsanti. Marc. vij. Luc. xj. Et. j. Jacobi scribitur: Si quis vestrum indiget sapientia postu- ler a deo: qui dat omnib' affluēt. Et si petēti a dño donum scientie daf. Pulsanti per meditationis exercitiū aperitur intelligentia scripturarū. m Querens. humiliter. n Inuenit affluēt. Alinuenit. in vsum venit eorum que humiliter querit. Tertius allicitium ē sacre scripture dignitas. vñ dicit: o Discamus in terris qz scientia. Nec est contrarium illud quod dicitur. j. Cor. xij. Scientia de- struunt: quia hoc erit fm modum et truperfectionem: sed permanebit fm substantiam. Sap. iij. Bonorum labo- rum gloriosus est fructus: et que non concidat radix sapientie. Contra illos qui amittunt tempus in vanis scientijs: scilicet discētes et nunq̄ ad scientiā veri- tatis puenientes: sicut scribitur. ij. Timoth. iij. Item Ecclesi- astes. viij. Est homo qui diebus et noctib' somnum oculis nō capit: et intellexit qz omnium operum del nullam possit homo inuenire rationem eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus laborauerit ad querendū: tanto minus inueniet. Horum sci- entia non permanebit. vñ. j. Cor. i. Perdam sapientiā sapiē- tium: et prudentiam prudentium reprobo. Quarum allici- tium est recepturi hospitis vbanitas. vñ sequitur: p Ob- uis te. Quintum est cooperandi voluntas. vñ. subdit: q Et vt inepte aliquid. Ordina constructionem sic: Et vt ego effundaz: id est dicam. aliquid inepte: id est non apte: ac de tumiditate hermagoze. q. d. vt cum quadam presumptioe loquar. r Conabor: scire tecum id est quasi sciens respon- dere quicquid quēsieris. Hermagozas qdam fuit rheroz mul- tum presumptuosus qui multuz reprehēdit in pncipio pme- rhetorice: qz turpiter errauit in assignādīs partibus contro- uerse generalis. Sextum allicitium ē amicabilem societates: quod tangitur in principio octauī capituli. cum dicitur:

a petulans et hebes: vt hoc me
b nosse pollicear: et eorum fru-
c ctus capere in terra: quorum ra-
dices in celo fixe sunt: sed velle
d fateor: sedenti me pteor: magi-
e strum renuens: comitem spon-
f deo. Petēti daf: pulsanti aperi-
g tur: querens inuenit. Discam
h in terris quorum scientia nobis
i perseveret in celo. Obui' te ma-
k nibus excipiam: et vt inepte ali-
l quid ac de hermagoze tumidita-
m te effundaz: quicquid quēsieris
n tecum scire conabor. **Ca. VIII**

Habes hic amatissimū
tui fratrem Eusebium:
qui litterarum tuarum
mibi gratiā duplicauit: referēs
honestatem morum tuorum: cō-
temptum seculi: fidem amicitie
amorem xpi. Nam prudentiam
et eloquij venustatem: etiā absq̄
illo ipsa epistola pferebat. Festi-
na q̄so te: et herenti in salo nau-
cule funem magis p̄scinde q̄ sol-
ue. Nemo renunciaturus seculo
bene potest vendere: que contē-
psit vt venderet. Quicquid in sum-
ptus de tuo tuleris pro lucro cō-
puta. Antiquum dictū est: Aua-
ro deest tam quod habet: q̄ qd
nō habet. Credenti totus mun-
dus diuitiarum ē. Infidelis au-
tem etiam obolo indiget. Sic vi-

Habes hic amatissimū. Ca. VIII
gloriosus et multum diligebat Paulinum. t Qui lit-
terarum tuarum mibi gratiam duplicauit: id est litte-
ras a te missas te commendando gratiores fecit: duplicauit
inquam: Referens honestatem morum. r. v Absq̄ illo. i.

absq̄ illi' cōmendatione. r Ipsa
epistola pteferbat: id est pteferebat
et manifestabat. y Festina q̄so te. r.
Sicut dictum est. s. Ista totalis epi-
stola diuidit in tres partes. s. in partē
exordiale: narrationem et conclusi-
onem. Expedi' duab' primis parti-
bus: hic subditur tertia conclusio: in
qua hortatur Paulinum: vt festinet
exire de seculo: et inuitat ad duo: scz
ad vitā da more picula: et a dabi' cō-
da mōi retinacula. Pūmū notat sub
metaphora nauicule: cui iminēt peri-
cula circūquaqz. vñ dicit: Festina que-
so: scz exire de seculo: in q̄ te mltā cir-
cundant pericula. 3 Et herenti r.
Finis cito pceditur: in soluēdo mo-
ra cōtrahitur. vñ p hoc exemplū ei in-
nuit qz absq̄ mora hoc faciendū sit. h
salum d: mare: et dertināsa fale: qz sal-
sum et amaz est. vñ Xsus differentia-
les in opusculo de vocabulis biblie
qz inuenies vbi exponit mare. a Ne-
mo renūciaturus. Hic hortat ad abij-
cienda mundi retinacula. Est autē du-
plex retinaculū qd retardat seculo re-
nunciatur: scz amor pecunie. et timor
penurie. Amor pecunie considerat in
tribus: in venditionis rez retardate
sollicitudine: in contentiosa repetiti-
one: et in alienandi voluntate. Retar-
dantem vendendi sollicitudinē exclu-
dit. cū dicit: Nemo renunciatur' seculi
lo r. bene: id est honeste vel sine cu-
piditatis admixtione. Eccl. xxvij.
Sicut in medio compaginis lapiduz
Paulus figit: sic et inter mediū emp-
tionis et venditionis angustia bif pec-
catis. nemo ergo potest bene vēd ere
ea. b Que contēpsit: vt p his pccf
su tempore vēdendis in seculo rema-
nere nolit. si enim remaneret. concu-
piscencie signum esset. Ne autē Pau-
linus allegaret necessariā sibi esse sol-
licitudinē circa rerum venditionē:
scilicet propter suam necessitatem: vl
propter aliorum utilitatem: vtrunqz
excludit. Qd nō propter suam neces-
sitate oporteat eum hoc facere osten-
dit dicens: c Quicquid in sumptus
de tuo tuleris pro lucro computa: q̄ si
diceret: quicquid siue multuz sine pa-
rum de tuo tuleris in sumptus: id est propter sumptus faciē-
dos in via: computa pro lucro: id est pro magna acquisitione:
quia sic vitabis more periculum si iter feceris indilatū. Qd
propter aliorū utilitatem non oporteat eum hoc facere: ostē-
dit infra. vbi dicitur: Nisi tu semper recraftinās r. quod ex-
ponitur in loco suo. Quere residuum diuisionis. s. vbi cur-
rit in ordine suo: qua propter breuitate pertransiens litterā
per ordinem exponere propono. d Antiquum dictum ē r.
Tam et q̄ ponuntur hic pro et: quasi diceret: nihil ei sufficit
cum semper vellet plus habere. Eccl. v. Auarus non imple-
bit pecunia. et Proū. xj. Alij diuidūt ppria et ditiores fiūt:
alij rapiūt si sua et semp in egestate sūt. tales retinet timor pe-
nurie: s; si eēt eis timēdū qz: e Credēt. diuis p̄silijs d' rel-
quēdis terrenis. Cor. r. p̄tēptiu'. s. vl administratiū'. vñ Au-
ce. xxij. Qñ nisi vos sine sacculo et pera et calceamēt: nūqd
aliqd defuit vobis? At illi dixerūt nihil. Nō ē q̄ metūda pe-
nuria expensaz: qz vbiqz habebūt necessaria: q̄ relinquit oia
ppter xpm. f Infidelis r. infide k. s. q̄ nō credit dei p̄silijs.
g Etiā obolo. i. nūmis. Eccl. r. de creditib'. ij. Cor. vj.
Sic egētes mltos at locupletātes. et ibidē s. d. h: b Sic
viam? q̄ nil hītes et oia possidētes. sic p̄ qz nō timēda est
c 5 penuria

Expositio Prologi sancti Hieronymi

penuria expensarum. et si ostendit non esse timida penuria victualium vel vestium: quia modica sufficiunt his qui modeste viuere volunt. vñ dicitur b. a. **Uictus atq; rē. i. xpm sequentiū: nō dicit cib⁹ et vestimē tū: q̄ sonat ex abūdātia: s; vicit et vestit⁹ q̄ sonat ad sufficiētīā**

j. Timor. vi. Habētes alimēta et quib⁹ regamur: his contēti sum⁹. Et meli⁹. Mat. vi. Nolite solliciti ēē: dicētes: q̄d māducabim⁹? aut q̄d bibem⁹? aut q̄ optinem⁹? Et seq̄t: Querite p̄mum regnū dei et iusticiarū ei⁹: et h̄ oīa adiciēnt vobis. Cōsequēter excludit alienādi volūtatem dicens: b. Si habes rē. i. aliena a te et exp̄pria te. c. Si nō rē. i. q̄si vilē cōtēne. **Hec est strariū q̄d hic dicitur: hūc q̄d supra dictū est. Nemo p̄t bene vendere rē. q; ibi phibetur venditio retardans et impediens. hic nō concedit venditio indilata et expediens: de q̄ dicitur Mat. xix. Si vis perfectus esse: vade et vende omnia que habes et da pauperibus: et habebis thesaurum in celis: et veni sequere me. Contentiosam suorum repetitionem excludit. cū dicit: d. Tollenti tunicam et insuper: Et palliū relinquendū ē: s; potius q̄ cum contentione repetat. **Stud sumit de Mat. v. vbi dicit: Si quis vult tecū iudicio contēdere et tunicā tuā tollere: dimitte ei et palliū. Quibus et qualiter liceat sua repetere. nota per hos x̄sus: Expedit firmis licet absq; dolo sine lite. Pre latis licet: hoc non expedit anachorite. Nō licet vt res p̄ cū sint res in lite petite. Isti versus videntur sumpti d̄ glo. j. Cor. v. Anachorita dicit heremita: per quem viri perfecti designantur. et dicitur ab ana quod est sursum et chore quod ē aula vel cor: et teneo tenes: q; scilicet debet tenere cor suū ad superna. Al ab ana quod est re: et chorus quasi remot⁹ a choro. id est a multitudine. Quia nō vt supra dictū est: Paulin⁹ potest dupliciter retar-****

dari circa venditionem rerum: scilicet propter suam necessitatem: aut propter aliorum utilitatem. Primum excludit Hieronymus supra dicens: **Quicquid de tuo rē. Secundum excludit hic cum dicit: e. Scilicet nisi tu semper recrastinans: et diem de die trahens caute et pedetentim tuas possessiunculas vendideris: non habet christus unde alat pauperes suos. q̄si dicit: Credis tu q; christus non habeat vñ alat. i. nutriat pauperes suos: qui sunt eius promissioni specialiter derelicti: si / cut dicitur in psalmo: Tibi derelictus est pauper: non habet inquam. Nisi tu scilicet recrastinās. i. de crastino in crastinus protelans propositum tuum. Et diem de die trahens: id ē de die in diem protrahens. Vendideris caute: id est discrete: ne decipiaris in precio. Et pedetentim. i. paulatim vel progressiue: ne decipiaris temporali intervallo. Possessiunculas tuas quasi dicat: stultum esset hoc credere. Caute per deriuationē descendit a cauce caues. Pedetentim a pede et tento ras. et tractum est a ceco: vel ab illo qui in tenebris ambulat: q̄ paulatim viam perterritans: cauet sibi ne pedib⁹ offendar. Ne autē diceret Paulinus illud quod scribitur Eccl. vij. In multitudine munerum meorum respiciet deus. ostendit q; deus nō querit nostra: sed nos. vñ dicit: f. Totum deo dedit: qui se obtulit. Et propterea deus magis acceptat affectum q̄ datum: et hoc ostendit per apostolos viduā et cresum. g. Apostoli tantum nauem et retia reliquerunt. Hoc dicit de Jacobo et Johanne Mat. iij. et Luce. v. h. Vidua duo era mi sit. Lu. xij. et Marci. xij. i. Gaçophylatiū communis appellatur arca vel locus vbi ponitur pecunia ad seruandum. In Ezechiele gaçophylatia ponuntur pro exedris vel cameris: prout hic accipitur gaçophylatiū dicitur arca desuper foramē habens posita ad dexteram ingredientib⁹ circa altare in quam mittebatur pecunia offerentium ad fartatecta tēpli reparanda: et ibi seruabatur. Et nota q; gaça lingua psarum dicitur pecunia: diuitie vel thesaur⁹. Phylaxe x̄bum grecū idem ē quod custos: vñ a gaça et phylaxe quod est seruare dicit ga-**

çophylatiū: quasi gaçam custodiens. vij. Johannis ponitur pro portici in qua gaçophylatiū seruabatur. vñ dicitur ibi: **Hec verba locut⁹ ē Jesus in gaçophylatio rē. Cresus lydozum fuit ditissimus: per quem designant diuites: q̄ mittebat munera in gaçophylatiū: quib⁹ hec vidua a dño est**

plata. q; nō seculū relinquentib⁹ frequē occurrit insult⁹ tentationū: id est extra insultatiōes quilibet dat salubre remedium dicens: k. Facile contemnit omnia q̄ se semp cogitat esse morituz.

Sic pars expositio eple ad Paulinū. Finit expositio cuiusdā clarissimi viri ex ordine minorū in eplam beati Hieronymi ad Paulinum.

Incipit expositio eiusdē in plogus beati Hieronymi in pentateuchum.

Desiderij mei. **Istā eplam scripsit Hiero. Desiderio episcopo familiari suo: q̄ eū rogauerat vt pentateuchū Moyse d̄ hebreo transferret in latinū: nondū enī translatus erat nisi de hebreo in grecū: et de greco i latinū. Et q; trāslatiōes ille multas habebat corruptiones. tū ppter falsitatē exemplariū. tū ppter impitiā translatoū: Hiero. Desiderij p̄ci bus obtēperans de hebreo in latinū translulit pentateuchū: cui p̄posuit illū plogum: nā ab eo in sc̄do libro cōtra Rufinū plogus appellat. Eplaz autē ad Paulinū: q̄ licet in modernis biblijs prescribas: nec pentateucho p̄posuit: nec in p̄fatione veteri testamēti quaz omni ex parte exēpla scribit: sed in sc̄do libro d̄ Rufinū nominat eplā ad Paulinū. Et nota q; plogus proemii: p̄fatio: et argumentum idem significat. s. plocutionem in se quēs opus introductiua. Est etiā tm plogus in libū qui sez introductor⁹ est in ipsum: vt ē ille ante Apocalypsim scilicet: Omnes qui pie volunt viuere rē. et talis prologus non est d̄ libro. Item est prologus in libro qui**

est pars libri: vt est principium apocalypsis scilicet. Apocalypsis iesu cristi quā dedit illi de⁹. Et d̄ plogus a p̄tos quod est primū: et logos sermo q̄si p̄mus sermo. s. p̄fatio vel p̄locutio. Vel d̄ plogus q̄si p̄logus quasi sermo p̄cedens. Proemii d̄ a p̄tos quod ē primū: et emon vel emū q̄d ē p̄mo vel p̄ma modulatio. Ad autē d̄ penium q̄si p̄ emulis factū vel q̄si prouiū: q; p̄mo via vel p̄cedēs ē ad libū. etymologia ē. Prefatio. i. plocutio a p̄fo: p̄fari d̄: Argumentū d̄ q̄si argute: id ē callide inuentū. Unde ap̄is argumēto fa. i. callida d̄. Versus: Est breuis argut⁹: est callidus atq; sonorus. Argumentū habet alias significatiōes de q̄bus nihil ad p̄sens. l. Desiderij mei desideratas accepi epistolā. Prologus iste in quinq; partes diuidit̄ p̄ncipales. in quarum prima ostendit p̄ncipale motiū ad transferēdum pentateuchum scilicet. Desiderij obsecrationem. cū dicit: Desiderij mei desideratas rē. vsq; obsecantis. In sc̄da duplex assignat retractiū: primum operis grauitatē. cum dicit: Periculosum opus rē. Secundum detractorum malignitatem. ibi: Et obrectatorum meorum latratibus rē. In tertia secundarium ponit sue translationis motiū: scilicet Origenis studium vel imitationem. ibi: Quod vt auderem Origenis me studium rē. In quarta parte se excusat q; non intendit damnare veteres per suam translationē. ibi: Quid igitur damnamus veteres? Minime rē. In quinta petit Desiderij orationum subuentionē. ibi: Hunc te deprecor: Desideri charissime: vt quia me tantum rē. Subdiuisiones patebunt in littere prosecutione. In prima parte ostendit affectū suū ad primam obsecrationem quam describit tripliciter. Primo ex nomine cum p̄nomine affectum designat. Secūdo ex nominis p̄figuratione. Tertio ex cōmunis utilitatē amoz. p̄mū notat cū d̄: Desiderij mei. i. mei vñ mibi dilecti vel mei amici. Desideratas accepi lras. Secūdo notat cū d̄: Qui quodā rē. q̄si dicat mysticū ē q; cūz Daniele cōmunicat in nomine: Dan. ix. Daniel ab angelo vocatus vir desideriorum

uamus quasi nil habentes: et omnia possidentes. **Uictus atq; venditus diuitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende: si non habes proijce. Tollenti tunicam et palliū relinquendum est: Scilicet nisi tu semp recrastinās et diem de die trahens caute et pedetentim tuas possessiunculas vendideris: non habet x̄ps unde alat pauperes suos: Totum deo dedit: qui se obtulit. Apostoli tantum nauem et retia reliquerunt: vidua duo era mi sit in gaçophylatiū: et p̄fertur Cresi diuitijs. Facile contemnit omnia q̄ se semp cogitat ēē morituz**

Finit epistola sancti Hieronymi p̄sbyteri ad Paulinum p̄sbyteri. Incipit plog⁹ sancti Hieronymi p̄sbyteri in pentateuchū.

Desiderij mei desideratas accepi epistolā: q̄ quodam p̄fatio futuroū

